

Tisdagen den 4 juni

Kl. 13.00–15.56
18.00–20.28

---

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte

*Återrapportering
från Europeiska
rådets möte*

Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! I tisdags, förra veckan, träffades EU:s ledare i Bryssel för att inleda diskussionerna om de institutionella förändringar som vi har framför oss.

Europeiska rådets ordförande, Donald Tusk, kommer nu att påbörja samtal med medlemsstaterna och Europaparlamentets nyvalda företrädare om de kommande högnivåutläggningarna. Den närmaste tiden i parlamentet kommer att präglas av diskussioner om samarbetsformer och allianser bland de nyvalda ledamöterna. Det är ett parlament som på många sätt är mer splittrat än tidigare. Det är alltså ännu för tidigt att säga hur det nya parlamentet kommer att formera sig och ställa sig i olika frågor.

Det står ändå klart att vi efter ett val med ett ovanligt högt valdeltagande har ett parlament som fortfarande domineras av konstruktiva partigrupper som står upp både för EU-samarbetet i sig och för viktiga principer om demokrati och rättsstaten. Det är i sig lovande inför den fortsatta processen.

Det är samtidigt tydligt att parlamentet vill hålla fast vid systemet med toppkandidater och därmed att Europeiska rådets kandidat till kommissionsordförande ska väljas från kretsen av nominerade toppkandidater. Här kommer det alltså att bli en fråga om att finna stöd både hos medlemsstaterna och i parlamentet.

Fru talman! I egenskap av sittande ordförande för Europeiska rådet är det Donald Tusks roll att sondera med Europaparlamentet och medlemsstaterna vilka kandidater som finns och vilket stöd de har. Mot den bakgrunden gav Donald Tusk sin syn på det vidare arbetet i den processen. Det är tydligt att han vill se att nomineringsprocessen i fråga om kommissionsordförande blir klar redan vid Europeiska rådets möte i juni. Samtidigt finns det naturligtvis en beredskap för att processen kan komma att ta längre tid.

När det gäller nomineringsprocesserna finns det enighet om att man ska försöka åstadkomma en balans, bland annat geografiskt mellan stora och små länder, i fråga om politisk färg samt mellan kvinnor och män. Men det kommer inte att bli helt lätt. Donald Tusk underströk också det nödvändiga i att välja personer som har rätt profil och erfarenhet för de olika uppdragen. Det är naturligtvis utgångspunkter som också jag ser som viktiga.

När det gäller arbetet med att finna denna balans framöver angav Donald Tusk att han vill se en bred ansats. Det innebär att han i sina sonderingar vill kunna utgå från ett paket med ett antal olika poster. Det rör sig primärt om fem poster. Det är ordförande i kommissionen. Det är kommissionens höga representant för utrikes- och säkerhetsfrågor. Det är ordförande i Europeiska rådet. Det är talmannen i parlamentet. Det är chefen för Europeiska centralbanken, som dock blir lite speciell eftersom detta inte rör icke-euroländer.

Den breda ansatsen innefattar inte enbart de olika högnivåposterna, utan Tusk ser också kopplingar till den strategiska agendan. Den ska antas vid Europeiska rådets möte i juni. Han menar att tillsättningen av de olika högnivåposterna också ska ske med hänsyn till det arbetsprogram som kommer att präglade institutionernas arbete framöver.

Fru talman! I stort uttryckte stats- och regeringscheferna stöd för Donald Tusks föreslagna upplägg. Det fanns ingen som angav några invändningar, utan samtliga uttryckte förtroende för honom, som därmed har ett starkt mandat att gå vidare.

Eftersom vi befinner oss tidigt i denna process var det inte fråga om att föra fram namn utan om att diskutera principer och utgångspunkter för det vidare arbetet. Även om det råder delade uppfattningar om de så kallade toppkandidaterna är det samtidigt tydligt att det kommer att finnas ett stort behov av flexibilitet framöver från alla sidor.

Under diskussionen framförde jag att utgångspunkten naturligtvis måste vara att man ska få bästa möjliga personer på de ledande posterna. Europa står inför stora utmaningar. Det behövs personer som har både kraft och lyhördhet, så att de kan styra EU-samarbetet framåt. Hög kompetens, erfarenhet och integritet är viktiga personliga egenskaper för alla de poster som ska fördelas. Jag gav också Donald Tusk stöd för uppfattningen att det samlade resultatet av alla dessa tillsättningar bör präglas av jämvikt mellan olika intressen. Det gäller inte minst fördelningen mellan kvinnor och män. Här vill jag se en betydligt bättre balans än dagens fyra män och en kvinna.

När det gäller toppkandidatprocessen ger fördraget inget stöd för att toppkandidaten från den partigrupp som blir störst i Europaparlamentet automatiskt ska bli ordförande i kommissionen. Det utesluter naturligtvis inte att en toppkandidat kan anses vara lämplig men då av andra skäl – kompetens och erfarenhet. Det viktiga är att vi inte låter denna process låsa oss framöver.

Det är också viktigt att arbetet med utnämningarna av EU:s högsta företrädare genomförs på ett så smidigt sätt som möjligt. EU står som sagt inför stora utmaningar. Det är därför angeläget att vi får de olika posterna på plats i ordnade former så snabbt som möjligt.

Fru talman! I de informella sonderingar som nu följer kommer jag att fortsätta att utgå från de principer som jag tog upp i EU-nämnden i förra veckan och som jag gav uttryck för vid mötet förra tisdagen. Planen är att Europeiska rådet vid mötet den 20–21 juni ska kunna enas om att nominera en kandidat till posten som ny kommissionsordförande. Vi förväntar oss också att vi vid samma möte ska kunna enas om den strategiska agendan för den framtida kommissionens arbete. Regeringen återkommer i sedvanlig ordning till riksdagen för samråd före de besluten.

Detta var återrapporteringen från mötet.

Anf. 2 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporten! Jag instämmer i mycket av det som statsministern sa.

När vi hade möte i EU-nämnden förra veckan hade vi inget klart valresultat. Men vi har väl dragit samma slutsats som statsministern: Nu är det klarare. Vi ser i alla fall att det är fler pro-EU-vänner i parlamentet. Vi vet inte riktigt var majoriteterna ligger, men det finns fler som står upp för EU-samarbetet och demokrati. Det är bra.

Vad jag förstår av rapporten i dag – och det har vi kunnat läsa i tidningar också – är Donald Tusks ambition att det ska gå ganska skyndsamt fram. Som jag sa på mötet i nämnden förra veckan står EU inför en rad utmaningar som inte varje land kan lösa självt. EU-samarbetet är verkligen viktigt, och det behövs. Vi känner till utmaningarna. Det handlar om klimatförändringar, om behov av en hållbar migration, om att bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten, om att bekämpa terrorism och om hur vi kan stärka den inre marknaden.

Då är det väldigt viktigt vilka personer som utses. Det vi talade mest om förra veckan var just ordföranden i EU-kommissionen. Vi behöver en person som verkligen är, som statsministern själv säger, den bästa möjliga. Den person som ska väljas ska ha hög kompetens och integritet. Sedan är det de andra parametrarna som såklart också måste beaktas. Det handlar om geografisk spridning, särskilt för Sverige som är ett litet land, mellan små och stora länder, om flera partigrupperns kandidater och om en balans mellan könen. Jag uppfattar från rapporterna att det i varje fall är en enighet när det gäller balans mellan könen. Sedan är man inte enig kring detta med spetskandidat.

Jag har en fråga om det mandat som Donald Tusk nu fick. Handlar det om det som vi har diskuterat här, om kvalifikationerna för personen, eller är det flexibilitet? Kan man säga någonting mer om det mandat som rådet kunde enas om?

Anf. 3 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar lättnaden över att EU-parlamentet fortfarande är pro-EU. Det kommer även att gå bra att hitta majoriteter. Det kan också vara väl så bra att det krävs fler grupper. Oavsett den här processen vill jag än en gång betona att regeringen naturligtvis kommer att komma tillbaka till riksdagen för ett mandat när det börjar närma sig någon form av beslut.

Just nu är det fyra män och en kvinna på dessa fem poster. Den oro jag känner är att just parametern kvinnor/män kommer att vara den svåraste. Jag säger inte att vi inte ska eftersträva det; jag bara hör att det är den faktorn man nämner när man återkommer till problemet med att uppnå alla faktorer. Här måste vi jobba hårt och finna like-minded för att verkligen stå upp för en bättre balans mellan kvinnor och män än vad vi har i dag.

När det gäller mandatet till Donald Tusk är det just utifrån de kriterier som behandlades i EU-nämnden och som jag också gav uttryck för under mötet med Europeiska rådet. Samtidigt gäller det att tillgodose både geografisk och partigrupper, kvinnor/män och andra parametrar. Ansatsen är då att försöka hitta ett paket av just de här fem posterna, där man kan lägga pusslet så att det blir så bra som möjligt utifrån dessa parametrar. Här måste alltså finnas en viss flexibilitet.

Vi kan också konstatera att fördraget inte kräver att det är den största partigruppens toppkandidat som automatiskt ska bli ordförande. Det kan vara den bästa personen ändå. Det återstår att se. Men vi måste också inse att EU-parlamentet har en stark åsikt i just den frågan, och därför kräver dessa olika saker helt enkelt flexibilitet. Vi utgår dock från de parametrar som jag nämnt.

Anf. 4 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Trots att det är min partigrupp som är den största tycker jag precis som statsministern att det här med spetskandidater inte alltid är det bästa sättet. För att lösa EU:s utmaningar ska vi hitta de bästa kandidaterna. Det blir ingen lätt uppgift. Det krävs många kompromisser. Det förstår jag också. Vi lyfter fram många olika saker som ska in i denna balans.

Jag har bara en liten fråga just om det här med spetskandidater. Vi hade som sagt var frågan uppe på EU-nämnden, och vi tycker ju lika om att man ska följa EU-fördraget. Jag lyssnade kanske inte tillräckligt noggrant på vad statsministern nyss sa i sin åtterrapporing, men jag uppfattade ändå att visst, det finns delade meningar i rådet men många har ju också uttalat att man ska följa EU-fördraget, helt enkelt. Kan man säga någonting mer om detta från rådsmötet?

Anf. 5 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det blir ingen lätt uppgift. Jag avundas just nu inte Donald Tusk i att försöka lägga detta pussel.

Vad gäller toppkandidaterna är det tydligt i fördraget att det är Europeiska rådet som ska föreslå en ordförande för kommissionen till parlamentet. Om den som föreslås inte får majoritet i parlamentet har Europeiska rådet en månad till på sig att komma med en ny kandidat.

Om man från början vet att EU-parlamentet kommer att rösta på ett visst sätt måste man nog ta det i beaktande, även om fördraget formellt säger vad det säger. Vi kan inte lägga hur många förslag som helst som inte skulle accepteras av EU-parlamentet, för då blir vi stående.

Det är en balansgång i sig att stå upp för fördraget och Europeiska rådets rätt att lägga förslaget. Vi vet också att där något ska godkännas med en majoritet måste det också finnas en sådan.

Anf. 6 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Det är tidigt i processen och inte helt lätt att hitta konkreta frågor att ställa till statsministern. Vi talar om ganska breda mandat som kanske inte heller förefaller så väldigt kontroversiella.

Om man går tillbaka till processen efter det föregående valet för fem år sedan var det dock väldigt tydligt att Europaparlamentet ville flytta fram sin position. Man ville tolka EU-fördraget annorlunda, och man vann väl den dragkampen.

Jag uppfattar det nu som att rådet vill ta tillbaka lite av den här makten. Man försöker att vinna dragkampen genom att verkligen hålla fast vid att det är rådet som ska föreslå kandidaten och upp till parlamentet att godkänna eller avslå. Är det så statsministern också uppfattar att diskussionerna i rådet går och att det skiljer sig lite från hur det var för fem år sedan?

Det är någonting som jag tycker skulle vara positivt. Det var ju en väldigt destruktiv process då. Storbritannien ville verkligen inte ha Juncker, vilket förmodligen ledde fram till brexit. Brexit hade kanske inte inträffat om Europaparlamentet inte hade tagit den här enorma makten.

I övrigt känns det som om vi diskuterar kön väldigt mycket. Namndiskussionen har inte kommit ännu, utan i stället diskuterar man könsbalans. Det är ingen som är emot det. Men jag skulle önska att vi fick höra lite mer om vilken kompetens man efterfrågar. Vilket kön kommissionens ordförande eller övriga personer på topposter har känns inte som det viktigaste.

Vilken kompetens efterfrågar man, och vad är viktigast? Det viktigaste måste väl ändå vara kompetens, och jag tycker att vi borde prata lite mer om vilka kvalifikationer kandidaterna ska ha i stället för vilket kön de ska ha.

Anf. 7 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! När det gäller balansen mellan parlamentet och Europeiska rådet är det väl till viss del sant. Men man måste se det bredare än så. Man måste ta med den parametern, men när ett pussel ska läggas med fem personer och fem positioner gäller det att se hela den delen.

Kommissionens ordförande ska Europeiska rådet föreslå och parlamentet godkänna. Jag kan inte läsa Donald Tusks tankar, men jag tror att i hans ekvation finns nog ändå helheten. Sedan måste han också tänka in att Europaparlamentet kanske har en viss bestämd uppfattning. Han för också en diskussion med både medlemsstaterna och parlamentets företrädare, så det där får väl lösa sig under resans gång.

Jag tror att brexit har andra orsaker än Jean-Claude Juncker. Det är mycket mer djupgående. Vi ser dessvärre i debatten i Storbritannien att det där är på en annan bog. Orsakerna kan man bara spekulera i.

När det gäller frågan om könsbalans nämnde jag det i mitt anförande och i EU-nämnden i förra veckan att det naturligtvis handlar om parametrar som kunskap, erfarenhet och integritet och så vidare. Dessa kvalifikationer finns bland kvinnor likaväl som bland män. Tyvärr har inte den insikten riktigt infunnit sig hos alla. När vi diskuterar den här parametern hör jag ju helt plötsligt hos andra att på den punkten kommer det att bli svårare.

Jag delar inte den utgångspunkten. Vi måste kunna hitta en bättre balans än fyra män och en kvinna. Fortfarande är det naturligtvis kompetens som gäller, men den finns i lika hög grad bland kvinnor som bland män. (Applåder)

Anf. 8 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att kommissionen på något sätt uppfattar att den speglar hela Europa. Där tycker jag kanske att det viktigaste är kvalifikationerna. Jag skulle vilja ha en kommissionsordförande som respekterar ländernas olikhet och som fokuserar på de frågor som människor tycker är viktigast. Inget av detta har ju någonting att göra med vilket kön kommissionens ordförande har.

Sverige har haft ett flertal kommissionärer, men vi har inte haft en enda man. Just med tanke på könsbalansen skulle man kunna fråga sig om regeringen därför borde föreslå en man; det har ju varit 100 procent kvinnor

och 0 procent män. Det tycker inte jag, utan jag tycker att regeringen bör försöka nominera den bäst lämpade kandidaten oavsett kön.

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag vet inte om det finns så mycket mer att tillägga, men om man ska representera hela Europa och vi utgår från att Europa ser ut ungefär som resten av världen så är ju hälften kvinnor och hälften män. Det tycker jag är en bra utgångspunkt.

Problemet med kommissionen är inte att det föreslås för få män utan att det alltid är kvinnor som är underrepresenterade. Tittar man på kommissionärerna ser man en stark överrepresentation av män. Jag tycker inte att det är bra, utan vi måste ha en mycket mer jämställd representation. Det kommer att innebära att erfarenhet, integritet och kunskap i lika hög utsträckning finns bland kvinnor.

Anf. 10 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Jag tackar statsministern för åtterrapporeringen.

Nu har diskussionen om jämställdhet redan varit uppe, men jag kan säga att på EU-nämndens sammanträde lyfte Centerpartiet upp frågan inför förhandlingarna med den självklara utgångspunkten att kvinnor och män är lika kompetenta och att alla ska ha lika möjligheter. Då bör det också vara möjligt att hitta lika många kvinnor som män till topposter – vad andra än må tycka om det.

Centerpartiet ser också mycket positivt på det genomslag som jämställdhetsaspekten verkar ha fått i diskussionerna. Donald Tusk har signalerat att minst två av de fem topposterna ska innehas av kvinnor. Samtidigt har statsministern sagt att han tror att det kommer att bli tufft och att det finns många parametrar, men han hoppas att alla tar sitt förnuft till fånga.

Hur ser statsministern på de faktiska möjligheterna att i slutändan leverera ett mer jämställt toppskick i EU, och vad är statsministern beredd att göra för att nå dit? Det är särskilt kopplat till de tre topposterna där ingen kvinna ännu har suttit, det vill säga kommissionsordförande, Europeiska rådets ordförande och ordförande för Europeiska centralbanken.

Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar helt uppfattning i frågan om lika kompetens oavsett kön och att det ska vara fråga om två av tre. Eftersom antalet poster är udda måste det vara minst två av ettdera könet.

Sedan var det frågan om faktiska möjligheter. Egentligen finns kompetens hos båda könen. Det borde gå att hantera. Det finns också de som har erfarenheter av att sitta i kommissionen eller av andra uppdrag, till exempel regeringschefsuppdrag.

Det handlar om två saker. En sak är att hitta så många like-minded som möjligt. Det måste ske snabbt. Det här är viktigt. Det här är inte bara något som vi säger, och har sagt, utan det är viktigt på riktigt. Den andra saken är att möjligtvis tänka lite utanför boxen. Det kan hända att man tittar på kandidater i en för snäv krets, och det går att tänka utanför boxen. För att bli ordförande i Europeiska rådet ska du exempelvis ha varit regeringschef eller statschef. Att vara ordförande i Europeiska centralbanken kräver lite speciell kompetens. Men jag är helt övertygad om att om man anstränger sig för att lägga pusslet går det att hitta en bättre könsbalans än nu.

Anf. 12 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret. Jag utgår från att det är för mycket att begära att statsministern kan ge oss ett namn på vem man kan tänka på.

En annan viktig aspekt som Centerpartiet också lyfte upp inför toppmötet är den gröna omställningen. Den är oerhört viktig för samtliga av de fem topposterna. Vi har tio år på oss att nå Parisavtalets mål. De som hamnar på dessa poster bör ha den gröna omställningen som ledstjärna för sitt arbete för att EU ska lyckas ta de krafttag som verkligen krävs och ta på sig ledartröjan.

Skulle statsministern kunna beskriva i vilken utsträckning frågor om den gröna omställningen diskuterades på mötet och hur de fick genomslag i diskussionerna? Finns det enligt statsministern möjlighet att få genomslag för det gröna arbetet i tillsättningen av de fem topposterna? Vad tänker statsministern eventuellt göra för att det ska bli så?

Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! När det gäller namn får vi återkomma. Det var ett bra försök, men jag vill först förankra namnen i parlamentet.

Det är viktigt att ha sagt att på Europeiska rådets möte i förra veckan diskuterades över huvud taget inte namn. Inte vid ett enda tillfälle fanns namn i den bemärkelsen med. Det tycker jag var bra, och det höll vi oss till. Nu är det upp till Donald Tusk att driva processen.

När det gäller grön omställning sa jag i mitt anförande att Donald Tusk vill ta in strategin – vi ska förhoppningsvis anta en strategi – för kommande mandatperiod i Europeiska rådet. Där kommer den frågan att finnas med. Det är därför han vill ta in strategin. De kandidater som ska föreslås måste verka i enlighet med strategin, inte minst i fråga om grön omställning.

Något jag vill lägga till är Agenda 2030. Där finns ett starkt åtagande som också ska präglade framtida arbete.

Anf. 14 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Jag tackar statsministern för åtterrapporten.

Vi kan konstatera att det är fler män än kvinnor som har nominerats av parlamentets partigrupper till de olika högnivåtillsättningarna. Det försvårar, vilket statsministern har varit inne på. Jag skulle vilja veta hur statsministern ser på vad som talar för att det blir den jämställda och jämlika fördelning som vi i Sverige eftersträvar.

Vi från Vänsterpartiet har fört upp att det är viktigt inte bara med en jämställd och jämlik fördelning utan att det också handlar om att de som innehar högnivåposterna står emot de försök som görs att pressa tillbaka kvinnors ställning.

Då kommer vi in på diskussionen, som har tagits upp i tidigare inlägg, om kompetens. Vi vet att mäns och kvinnors kompetens ibland uppfattas olika. Om man inte är tydlig med en jämställd fördelning mellan poster finns det en risk för att man bara ser det som uppfattas som en manlig kompetens, som inte på något sätt behöver vara bättre än det som uppfattas som kvinnlig kompetens. Det vill jag gärna skicka med.

Jag delar också statsministerns bild av att det är positivt att det finns en majoritet av demokratiska partier i parlamentet. Men det har skett förändringar mellan partigrupperna, som gör det lite oklart med majoriteter och så vidare. Bedömer statsministern att det kommer att påverka tillsättningarna på något sätt?

Jag har en sista viktig fråga för Sverige och de flesta partierna, nämligen att EU-budgeten och avgiftens storlek inte ska öka i och med brexit. Har den frågan varit uppe i era diskussioner? Hur påverkar frågan den fortsatta processen?

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Vad gäller partigruppernas nomineringar till kommissionsordförande – det har inte varit så många nomineringar – är det en klar övervikt av män. Jag har inte alla partigrupperns nomineringar i huvudet, men det är en övervikt.

Det är därför det är så viktigt att se på alla fem positionerna. Europeiska centralbanken sticker ut lite eftersom det endast är euroländerna som ska utse en chef. Men man kan se på de fem tillsammans ändå, just för att få en större möjlighet att se till att det blir jämställt.

Enligt min bestämda uppfattning måste det bli så. Jag har svårt att se att det finns en majoritet för något annat än att kvinnors rättigheter ska försvaras och utvecklas. Det finns krafter i parlamentet som inte står upp för den uppfattningen, men som jag sa finns tillräckligt många – en klar majoritet – som står upp för de rättigheterna. Det är vår skyldighet att jobba för detta.

Jag delar också uppfattningen om kompetens. Kompetensnivån är densamma, men sedan kan det vara fråga om olika kompetens. De behövs lika mycket. Det ska inte vara fråga om en typ av kompetens, inte heller om bara det manliga perspektivet som ska synas, utan det måste vara både och. Det är då det blir bäst.

Sedan var det frågan om majoriteter. Förut kunde man teoretiskt tänka sig att den konservativa-kristdemokratiska gruppen tillsammans med den socialdemokratiska-socialistiska gruppen hade bildat en egen majoritet. Det går inte nu, utan det måste till ytterligare en grupp.

Jag tror ändå att det finns en mognad och insikt hos dessa grupper att det nu gäller att arbeta tillsammans och få fram fem toppkandidater så snabbt som det någonsin går. Det finns så stora utmaningar. En är EU-budgeten. Den diskuterades inte vid det här sammanträdet, men den kommer att bli en nog så stor utmaning.

Anf. 16 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Jag har bara en kommentar, nämligen att statsministern nämnde att kvinnor och män kan ha olika kompetenser som bedöms olika. Så är det. Men även när kvinnor och män har samma kompetens kan de bedömas olika utifrån vem som betraktar. Om män betraktar har de ofta en förmåga att höja mannens kompetens, även om kompetensen är exakt lika.

Jag vill bara skicka med detta i det fortsatta arbetet, och jag stöder naturligtvis Sveriges inriktning att det ska vara en jämställd och jämlik fördelning av högnivåtjänsterna.

Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag kan bara instämma och stödja det, för precis så är det. Det kan låta förvånande, men under mina ganska många år i IF Metall arbetade vi mycket med precis det, med insikten att det är precis så som beskrivs här.

Det här måste man tänka på innan man tillsätter olika representanter. Jag delar helt den uppfattningen, och det känns bra att känna stödet i de frågorna. Nu gäller det att se till att få så många likasinnade bland medlemsstaterna som möjligt att tänka likadant.

Anf. 18 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Tack, statsministern, för åtterrapporten!

Ja, det är glädjande att vi hade ett högt valdeltagande i Europa. Jag tror i och för sig att många gick och röstade för EU men att en del gick och röstade mot EU.

Splittringen som statsministern talar om kanske visar att det finns en osäkerhet om EU:s framtid och att det är viktigt att vi tar medborgarnas röster på allvar. Det är viktigt när det gäller tillsättandet av de topposter som diskuteras i rådet att det speglar valresultatet men naturligtvis också att personerna arbetar med unionens bästa för ögonen.

Att hålla samman länder som vill gå i olika takt ser jag också som oerhört viktigt. Medborgarna måste kunna känna förtroende för EU och för att EU lyssnar in medlemsländerna.

De olika parametrarna för valet av personer – geografisk spridning, både kvinnor och män, politisk tillhörighet och storleken på länderna – är naturligtvis viktiga. Men personerna måste också, som några varit inne på här tidigare, ha god förmåga att samarbeta och förhandla och ha bred bakgrund och kompetens.

Nu lär det behövas tre olika partigrupper som kan samarbeta för att få majoritet. Hur ser statsministern på möjligheterna nu när man sonderar inför tillsättandet av topposterna? Jag antar att statsministern kommer att förorda någon, och jag vill ställa frågan som några varit inne på: Kommer statsministern att officiellt tala om vilka han vill se på dessa topposter, och kommer vi att få se någon kvinna?

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar synen på valdeltagandet. Nu gäller det att ta medborgarnas röster på allvar och se att detta är en organisation, ett samarbete, som bidrar till att förbättra människors vardag. Det är ytterst det den ska vara till för.

Ett sätt att göra detta är det som Désirée Pethrus är inne på. Vi håller samman, men vi kan också ha olika typer av samarbeten och gå i lite olika takt så länge det inte skadar helheten. Schengen och eurosamarbetet är exempel på det, och det kommer att vara likadant med försvarssamarbetet.

När det gäller partigrupperna behövs det minst tre. Det är därför Donald Tusk vill se till helheten: Går det att få ihop ett paket där man tillgodoser intressena, inklusive könsperspektivet? Men jag ska tillbaka till riksdagen. Ska jag förespråka någon ska jag först tillbaka till riksdagen.

Jag kommer att inleda en diskussion med Donald Tusk i hans takt, så att säga. Han kommer att börja med parlamentet; sedan blir det medlemsstaterna. Det kommer att bli mängder av diskussioner mellan medlemsstater, mellan Europeiska rådets ordförande och medlemsstaterna och så vidare. Men det avgörande är att innan vi sätter ned någon fot ska vi tillbaka till riksdagen. Där är jag inte ännu.

Anf. 20 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Tack för svaret!

Vi vill ju inte se en brexitprocess i fler länder. Det tror jag att vi är överens med statsministern om. Men det är viktigt att dessa personer nu genomför den strategiska agendan.

För Sveriges del hoppas jag också att statsministern är tydlig med att den strategiska agendan inte får svälla och bli så stor att EU-budgeten gör att Sverige får öka sitt bidrag med 15–17 miljarder. Det känns ohållbart, och då tror jag att vi verkligen skulle få svenska folket emot oss.

Hur ser statsministern på möjligheten att kombinera personer som vill genomföra den strategiska agendan med att hålla budgeten begränsad?

Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det som Europeiska rådet beslutar är ju det som gäller. Alla som väljs till olika topposter måste hålla sig till den agendan.

Som jag sa tidigare tänker Donald Tusk också i de termerna. Han ser på agendan och vad den kan komma att innehålla. Vi har diskuterat några saker preliminärt men inte fastställt den. När den fastställs, förhoppningsvis i juni, måste den passa ihop med dem som tillsätts. De personerna måste ju driva den agendan; något annat uppdrag kan inte finnas.

Vad gäller budgeten har jag för två år sedan sagt tydligt att denna ökning med 15–17 miljarder, med 30–40 procent, inte kommer att ske för vår del. Det vet alla om. Men vi måste fortsätta diskutera hur nettoresultatet blir det bästa möjliga för Sverige. Det är där vi måste landa, och det kommer att bli nog så svårt.

Anf. 22 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Tack så mycket, statsministern, för redogörelsen!

Som många har pekat på var det ett högt valdeltagande denna gång, vilket gläder en liberal. Samtidigt måste vi erkänna att vi inte hade tyckt att ett sådant valdeltagande var någon höjdare om det hade varit i till exempel Sverige. Men under rådande förutsättningar var det ändå bra.

Det var också med underbar lättnad jag insåg att utfallet av detta val var tydligt liberalt och pro Europeiska unionen. Kanske var brexit vår bästa valarbetare. Att se hur det ser ut i Storbritannien just nu och alla frågetecken som finns där har skrämt människor, och man har kanske insett vad vi faktiskt har. Som bekant är det ibland svårt att inse vad vi har – det är det där med kossan och båset.

Naturligtvis fastnar vi svenskar i detta med könsbalansen. Jag tycker att det är otroligt viktigt, och jag tycker att frågeställningen som dök upp från Sverigedemokraterna ytterligare visar på hur viktigt det är för oss som faktiskt är överens om att intelligensen är jämnt fördelad över könen men att metoderna för urval inte är jämnt fördelade över könen. Jag är glad att vi har en statsminister som står pall där, i allra högsta grad.

Jag läste i nyhetsflödet att Macron och Merkel tydligen är oeniga – enligt mediernas rapportering, då – när det gäller kommissionsordförandens meriter. Macron vill ha en ordförande med regeringserfarenhet medan Merkel vill ha en ordförande med erfarenhet av Europaparlamentet. Var detta någonting som färgade diskussionen, eller tror statsministern att vi kan nå enighet i frågan?

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Så gick inte diskussionen på mötet, men jag kan ana att det har varit en diskussion av det skälet att man då kommer tillbaka till vilka som är kandidater. Det är det som speglas, och det är det som gör Donald Tusks uppgift så oerhört svår. Det finns många intressen här, men jag upprepar än en gång att fempositionspusslet ändå kan vara ett hjälpmedel att hitta rätt balans.

Jag tror alltså att svaret på Tina Acketofts fråga är att det mycket väl kan ha varit en diskussion. Under Europeiska rådets möte fördes inte den diskussionen, men den kan ha förts av det skälet. Om man snävar in den principiella diskussionen förstår man snart att det är vissa personer som efterfrågas när kriterierna anges.

Anf. 24 TINA ACKETOFT (L):

Fru talman! Nej, det är väl ingen som avundas Tusk i dessa dagar. Dessutom har han tydligen sagt att minst två av de fem ska vara kvinnor, så han har mycket att arbeta med.

Samtalen rörande den strategiska agendan och rörande alla dessa utnämningar ska tydligen ske parallellt. Då är det precis som statsministern sa – man måste beakta att de fem måste passa in i hur den strategiska agendan kommer att utformas.

Det här är lite koka soppa på en spik, men kan statsministern se om detta över huvud taget är görbart? Kommer man att kunna föra dessa diskussioner parallellt med varandra, och kan de tillföra till varandra och vara en hjälp i stället för att stjälpa hela diskussionen?

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Det är en klok fråga.

Vi hade en preliminär diskussion i Sibiu om den strategiska agendan och strategin. Där fick vi en bild, och Donald Tusk har samlat ihop vad som är det viktigaste. Faran är den som Désirée Pethrus var inne på: Det kan bli för mycket i agendan om allting ska in.

Någonstans har vi alltså en grov bild, men det är inte beslutat förrän det är beslutat. Det kan faktiskt, som Tina Acketoft säger, vara lite försvårande i den meningen. Min bedömning är ändå att det går att kombinera dessa diskussioner. Vi får också ut förslaget till slutsatser, där det framgår hur man tänker vad gäller exempelvis strategin.

Oavsett vad måste de som väljs till de olika topposterna förhålla sig till den strategi som Europeiska rådet har satt upp.

Anf. 26 MARIA STRÖMKVIST (S):

Fru talman! Tack, statsministern, för återrapporten!

Vi befinner oss just nu i världens mest jämställda parlament, mycket tack vare att Socialdemokraterna införde könskvotering som en metod för att åstadkomma varvade listor inför valet 1994. För oss är det självklart att det ska vara en jämställd representation och att detta också måste vara målet i EU.

Det sas också tidigare att Sverige sedan inträdet i EU 1995 har nominerat kvinnliga kommissionärer. Men i dag är endast 9 av 28 kommissionärer kvinnor – en knapp tredjedel. Vi socialdemokrater drev under årets valrörelse frågan om en jämställd kommission. Kravet från oss har varit att varje land ska nominera en man och en kvinna till posterna som kommissionär.

Hur ser statsministern på möjligheten att vi i höst får en kommission med åtminstone 40 procent kvinnliga kommissionärer? Hur ska vi hantera situationen om vissa länder motsätter sig det kravet?

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Detta är en av huvudfrågorna och måste så vara. Det gäller nämligen att flytta fram positionerna.

Jean-Claude Juncker berättade att han, när han blev kommissionsordförande och skulle sätta ihop sin kommission, fick börja med att skicka tillbaka ett antal nomineringar till länder som aldrig kom med någon kvinnlig kandidat. Hade han bara gått på de första nomineringarna hade han haft ännu färre kvinnor än en tredjedel. Så illa var det. Han skickade tillbaka och sa: Det måste komma fler kvinnliga kandidater – annars får vi ingen kommission.

Jag tror att det måste fortsätta i den riktningen. Sedan är det upp till den som väljs som kommissionsordförande. Det är därför viktigt att vi ger det klara budskapet att det är så en kommission måste sättas ihop. Det är ändå 2019 – vi måste visa att vi har kommit längre än att en tredjedel skulle vara acceptabelt.

Vi tänker naturligtvis från svensk sida samla så många likatänkande som möjligt och upprätthålla detta budskap hela tiden så att inte den parametern faller bort och man bara ser till partigrupper och geografi. Den parametern måste vara med tillsammans med de andra, när det gäller både de fem topposterna och kommissionen.

Ytterst är det kommissionens ordförande som lägger fram ett förslag gällande kommissionärer för parlamentet. Jag hoppas också att parlamentet kan vara väldigt tydligt och säga till. Det är där man ska frågas ut och ska göra sig gällande och berätta vad man vill. Då kan också parlamentet säga att det vill se en bättre fördelning.

Anf. 28 MARIA STRÖMKVIST (S):

Fru talman! Tack för svaret! Jag har ingen ytterligare fråga, utan jag hoppas helt enkelt att vi får jämställda framgångar framöver!

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar uppfattningen helt.

Anf. 30 THOMAS HAMMARBERG (S):

Fru talman! Tack, statsministern, för närvaron här och rapporten!

Min fråga gäller situationen efter det att det beslutats om de fem posterna; jag tänker på den sociala dimensionen av Europeiska unionen. Vi hade en väldigt intressant konferens i Göteborg, där du ledde arbetet. Vi hade en valrörelse som egentligen var mycket förvirrad på denna punkt: vad man kan kräva av EU när det gäller social hänsyn i arbetet. Men detta är ett område där vi har ett bidrag att ge, och det skulle vara intressant att höra hur du bedömer möjligheterna att verkligen göra något av den sociala dimensionen av EU:s program.

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Tack, Thomas Hammarberg!

Jag menar att detta är en avgörande fråga för EU:s framtid: att det finns förtroende och tillit och att organisationen också ytterst är till för medlemsstaternas invånare, medborgarna. Det är de som ska fara väl av detta – alla människor, inte bara några.

Jag tycker därför att den sociala pelaren är av den kalibern att den pressar alla länder. Ni måste tänka till nu när det gäller jämställdhetsfrågor, utbildningsmöjligheter, tillgång till jobb, säkra jobb och så vidare. Vi följer den utvecklingen och hjälps åt att utbyta erfarenheter och sätta mål utifrån respektive lands lagstiftning. Hela poängen är nämligen att man gör både och.

Jag uppfattar att det nu finns en starkare insikt bland fler medlemsländer. Bara det faktum att vi fick den uppslutning som vi fick hösten 2017 säger något om att det är fler som vill detta, oavsett partigrupp. De ser behovet av att göra något som ökar den sociala tilliten och tilltron till EU som ett verktyg för att förbättra människors vardag.

Med detta sagt är det inte så att alla står upp och jublar. Men vi måste göra detta, för det gäller också frågan om länders ansvar för sina medborgare. Det faktum att flera tusen åker till andra länder för att sitta på gatan och titta säger något om hur de har det hemma, om de väljer det livet.

Min bedömning är att det finns en starkare förståelse och insikt om att dessa frågor är nog så viktiga. De måste också in i strategin så att vi nu fullföljer och visar att EU inte bara är för kapital och storföretag utan ytterst är till för människorna.

Anf. 32 THOMAS HAMMARBERG (S):

Fru talman! Jag har bara en kort kommentar. Jag tror att det finns ett väldigt tydligt samband: EU måste vara mer aktivt på detta område även för att motverka populistiska strömningar i Europa. Det finns ett samband där, och det kanske vi även här hemma skulle försöka förklara tydligare. Diskussionen tycks ha fastnat i att vi riskerar att fatta beslut på internationell nivå som vi borde fatta här på svensk nivå. Det finns ingen motsättning där. Så vi har nog en uppgift här hemma också i detta avseende.

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag delar den uppfattningen. Med den sociala pelaren förändrades ju inget beslutsmandat, utan det ser precis likadant ut. Fördraget gäller. Ska detta förändras måste fördraget förändras.

Men det är ändå viktigt att vi hjälps åt med att öka människors utbildningsmöjligheter. Bara en sådan sak är helt avgörande på en arbetsmarknad som kommer att förändras i allt snabbare takt. Huvudansvaret ligger på nationalstaten, men vi kan säkert hjälpas åt och hitta framgångsmöjligheter, framtidsutsikter och framtidshopp för människor. Det är där det ligger: Vad är hoppet? Där ska EU inte ses som ett hinder utan vara en möjlighet.

Åtterrapporeringen var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 14 maj justerades.

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Yasmine Bladelius* (S) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 1 juni, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Lena Emilsson* (S).

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2018/19:132 till socialförsäkringsutskottet

Motioner
2018/19:3111–3113 till miljö- och jordbruksutskottet
2018/19:3103 till finansutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2018/19:MJU16 Ändamålsenliga sanktioner mot otillåtna avfallstransporter

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande
2018/19:UFöU3 Svenskt deltagande i Förenta nationernas stabiliseringsinsats i Mali

Konstitutionsutskottets betänkande och utlåtande
2018/19:KU33 Indelning i utgiftsområden
2018/19:KU37 Granskning av meddelande om att ytterligare stärka rättsstatsprincipen inom EU

§ 6 Större frihet att bygga altaner

*Större frihet att
bygga altaner*

Civilutskottets betänkande 2018/19:CU19
Större frihet att bygga altaner (prop. 2018/19:112)
föredrogs.

Anf. 34 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i civilutskottets betänkande CU19.

Förslaget är en första del av januariavtalet mellan oss socialdemokrater, miljöpartister, liberaler och centerpartister när det gäller regelförenklingar och innebär en större frihet för fastighetsägare att bygga altaner utan bygglov.

Många vill ha en möjlighet att vistas utomhus på en uteplats i anslutning till sin bostad, och det ses av många som en naturlig del av bostaden. En altan i anslutning till huset är ett alternativ då marken kan vara kuperad.

De som i dag vill bygga en egen altan i anslutning till sitt hus behöver göra kvalificerade bedömningar av bestämmelserna för att gissa sig till om det behövs bygglov eller inte. Exempelvis lyfter Boverket fram i sin rapport att det inte finns någon enhetlig tillämpning av reglerna i frågan om när en altan kräver bygglov. Svårtillgängliga och kanske till och med inkonsekventa regler som kan uppfattas som omotiverade kan medföra att legitimiteten för regelverket undergrävs och ifrågasätts.

Med förslagen till beslut i betänkandet vill vi få regelverket att stämma bättre överens med vad många tror sig och anser sig ha rätt att utföra på sin fastighet. Förslaget innebär att altaner får uppföras vid en- eller tvåbostadshus eller tillhörande komplementsbostadshus utan bygglov om altanen byggs inom 3,6 meter från bostadshuset, inte är högre än 1,8 meter och inte placeras närmare tomtgränsen än 4,5 meter, såvida inte grannen medger att altanen kan byggas närmare. En sådan altan får strida mot detaljplan och områdesbestämmelser. Detta gäller även en lägre altan som enligt rättspraxis inte omfattas av plan- och bygglagens regler om bygglov.

När det gäller byggnader och bebyggelseområden som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt ska kraven på bygglov och detaljplan och områdesbestämmelser fortfarande gälla oförändrat.

Förändringarna bedöms sammantaget innebära en sådan förenkling av regelverket för altaner att det inte är motiverat att se över regelverket för bygglov i sin helhet, vilket en del remissinstanser lyft fram. Snarare tydliggörs regelverket, och enligt Boverket innebär regelförändringen att den rättspraxis som utvecklats för altaner nu till stora delar kodifieras i lag.

Sammantaget innebär förslagen att möjligheterna att anordna en altan i anslutning till bostadshus underlättas, dels genom att regelverket för altaner förenklas på ett betydande sätt, dels genom att fler får möjlighet att uppföra en altan i anslutning till bostadshuset. Och återigen hävdar jag att

regelverket för altaner bättre överensstämmer med vad många tror sig och anser sig ha rätt att utföra på sin fastighet med de nya bestämmelserna.

Fru talman! Jag vill återigen yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 35 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Självklart finns det en bred politisk enighet i riksdagen om att underlätta och skapa större frihet när det gäller att bygga altaner. Här finns ingen politisk åsiktsskillnad.

Jag tänkte dock komplettera ledamotens brandtal för bygglovsfria altaner med att konstatera att riksdagen har riktat tre tillkännagivanden till regeringen i den här frågan – våren 2014, hösten 2015 och våren 2017. Man kan alltså säga att regeringen har tagit sex år på sig att komma fram med ett relativt enkelt ärende om att underlätta byggandet av altaner.

Precis som det står i betänkandet är det här en del av januariöverenskommelsen. Men jag kan lugna alla tittare med att även med en borgerlig regering skulle vi ha underlättat byggandet av altaner.

Det intressanta är möjligtvis att detta är det enda som regeringen har levererat under våren. Sverige har bostadskris. Ungdomar får inte boende. Vi kunde i förra veckan se en larmrapport från Stockholms Handelskammare om att ungdomar inte kan få bostäder i Stockholm. Och regeringen har samtidigt prioriterat altanbyggen!

Jag vet inte riktigt vilken koppling regeringen gör om man tror att fler unga ska få bostäder genom att altaner blir bygglovsfria. Det är naturligtvis väldigt märkligt att vi har en bostadsminister som är så frånvarande både i debatten och när det gäller att lägga fram förslag som gör att fler får bostäder.

Men vi moderater har sagt att vi kommer att stödja varje regelförenklingsförslag som är realistiskt. Naturligtvis stöder vi också att man underlättar bygge av altaner. Men jag hoppas verkligen inte att nästkommande riksdagsår blir lika tafatt från regeringens sida.

Bostadskrisen kräver konkreta åtgärder. Bostadskrisen kräver att regeringen kommer med en skarp bostadspolitik som gör att fler kan få någonstans att bo. Inte minst är det viktigt att fler unga får bo i ägt boende. Det kunde vi se i en rapport som kom för någon månad sedan. Jag hade en interpellationsdebatt med bostadsministern om detta i går, där jag efterfrågade vad regeringen har för politik för att även 40-talisternas barnbarn ska kunna flytta till ägt boende. Vi kunde konstatera att ministern var svarslös.

I det här ärendet är vi dock överens, och jag hoppas verkligen att det kommer fler förslag från regeringen för att underlätta bostadskrisen än att bara underlätta byggandet av altaner.

(Applåder)

Anf. 36 LEIF NYSMED (S) replik:

Fru talman! Lars Beckman anför att detta skulle vara ett bostadspolitiskt förslag, vilket jag ställer mig väldigt frågande till. Vi talar ju om altaner, och det är ingen som ska bo på altaner. Det här handlar om en regelförenkling för att underlätta för människor att skaffa sig en altan att vistas på utan att behöva begrunda dagens lagtolkningar och rättspraxis. Lars Beckmans inlägg är väldigt märkligt.

För det andra tycker jag att man i debatter i kammaren ska hålla sig till de ämnen som diskuteras. Det finns inget i propositionen som nämner bostadsbyggandet. Det handlar om ett underlättande av byggande av altaner, alltså att man får större frihet att bygga altaner, om nu någon har missuppfattat detta. Uppenbarligen behövs det en regelförenkling för att alla ska förstå att det är detta det handlar om och att det inte handlar om bostadspolitik.

Men vi är ändå inne på bostadspolitik, och jag tänkte ändå svara på de frågor som Lars Beckman ställde.

Jag upprepar vad jag sa om vad som byggdes under förra mandatperioden senast jag var uppe i talarstolen: Under 2015 tillkom 35 000 bostäder i flerfamiljshus, under 2016 var det 45 000, 2017 var det 50 000 och 2018 var det 45 000. Om man tittar på nybyggnationen av bostäder under första kvartalet i år kan man se att den ligger ungefär i linje med 2018. Det är alltså inga jättetapp, och det är betydligt fler än vad som byggdes under de åtta åren med alliansstyre. Man kan inte bara skylla på den kris som var under ett antal av de åren, utan det handlar också om politisk vilja.

Utöver de tusentals lägenheter jag räknat upp kan jag också nämna att det påbörjas ungefär 10 000–15 000 småhus per år. Det är en ambition som vi har och vill fortsätta med. Däremot måste man förstås se till att det byggs bostäder som människor kan efterfråga.

Anf. 37 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag påminner om vad debatten handlar om.

Anf. 38 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Det har alltså tagit sex år och tre tillkännagivanden från riksdagen för att få fram en enkel regelförenkling om bygglovsfria altaner, ett ärende där vi är överens. Det hade varit klädsamt om regeringen hade tagit fram fler förslag, för då hade Moderaterna haft fler förslag att bifalla.

Men jag kan naturligtvis gärna korrigera mig själv: Regeringen har inte lagt fram ett enda skarpt förslag för att underlätta bostadskrisen under mandatperiodens första år. Det var alltså vänligt av mig att säga att regeringen har lagt fram ett förslag, men jag kan korrigera mig och säga att regeringen har lagt fram noll förslag, om ledamoten tycker att det är bättre.

När man besöker hustillverkare får man höra att de verkligen efterlyser regelförenklingar. Det är därför som riksdagen har gett tre tillkännagivanden till regeringen. Ett enigt civilutskott har, tror jag, i ett av dessa tillkännagivanden sagt till regeringen att lägga fram regelförenklingsförslag. Då ska man naturligtvis jobba fram sådana.

Jag besökte nyligen en hustillverkare i Hudiksvall som sa: Problemet är att man i en kommun kan få bygglov för vårt hus medan man i en annan kommun inte får bygglov för ett exakt likadant hus.

Detta är givetvis otillständigt.

Jag hoppas att regeringen och Socialdemokraterna – ni har ju nära kontakter med regeringen – driver på så att vi får fram fler regelförenklingsförslag.

Att få fram detta förslag om att göra en relativt enkel justering för bygglovsfria altaner har alltså tagit sex år och tre tillkännagivanden. Det är väl få som kan vara nöjda med det tempot om man ska utveckla bostadspolitiken.

Anf. 39 LEIF NYSMED (S) replik:

Fru talman! Lars Beckman raljerar lite men missar en viktig del i bostadspolitiken. Vi har återinfört investeringsstödet, som gör det möjligt att få fram bostäder som människor har råd att efterfråga. Det är en förutsättning för att det över huvud taget ska byggas en enda bostad, oavsett om det är en hyresrätt, villa, bostadsrätt eller äganderätt. Finns det ingen efterfrågan på bostäderna och tillräckligt med människor som har råd att köpa dem kommer de inte att byggas.

Man måste ha klart för sig att taket för de dyra bostäderna är nått. Denna marknad är ganska mättad. Sveriges Byggindustrier konstaterade redan 2015 att vi skulle få detta resultat. Låt mig åter hänvisa till den rapport som lades fram då. På s. 30 har de räknat på detta. Det är Evidens och Veidekke som ligger bakom rapporten. Läs den och begrund! När man ser hur många tusen bostäder som har byggts förstår man att vi är uppe i denna nivå.

Vi har också januariavtalet, där fyra partier tar ansvar för Sverige och går vidare med att genomföra omfattande regelförenklingar och förkorta planprocessen för att få fram bostäder snabbare.

Det gjordes även en hel del under föregående mandatperiod. Vi hade ett 22-punktsprogram som vi var överens om över blockgränserna och som det har jobbats med.

Att stå här och säga att det inte har skett något är därför inte med sanningen överensstämmande. Jag tycker att vi bör höja debattnivån lite grann i dessa talarstolar.

Anf. 40 LARS BECKMAN (M) replik:

Fru talman! Jag ska korrigera min uppgift. Regeringen har alltså inte lagt fram ett enda förslag för att bygga mer utan bara detta förslag om de bygglovsfria altanerna, och det har tagit tre tillkännagivanden och sex år från första tillkännagivandet för att få fram detta beslut. Med detta reformtempo kommer det att ta väldigt lång tid.

Vad gäller januariöverenskommelsen kan jag lugna alla som lyssnar på detta. Med en borgerlig regering hade det inte tagit sex år att få fram en enkel regelförenkling om altaner. Det hade gått betydligt fortare, och det hade varit betydligt mer reformtätt.

Investeringsstödet är ett meningslöst stöd, som bland andra Centerpartiet har varit en kraftig motståndare till – med all rätt. I deras riksdagsmotion finns alla sakliga argument för varför investeringsstöd är fullkomligt bortkastat. Men framför allt är det ingen regelförenkling, och det bidrar inte till att fler ska få äga sitt boende.

Fru talman! Det kan låta som att vi är oense om att skapa större frihet att bygga altaner, men det är vi inte. Vi tycker att det är ett bra förslag, och Moderaterna står bakom det och yrkar bifall till det.

Det krävs dock betydligt fler reformer, högre tempo och mer bostadspolitik för att fler unga och andra ska få någonstans att bo i Sverige. Detta kommer vi tyvärr inte att lösa genom större frihet att bygga altaner.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

Utrikesutskottets betänkande 2018/19:UU14
Norden (skr. 2018/19:90 och redog. 2018/19:NR1)
föredrogs.

Anf. 41 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Ja, jag vill leva, jag vill dö i Norden.

Sveriges nationalsång anger en geografisk position, ett område som är långt större än det egna landet. Norden är både ett område på världskartan och en bestämning av vad vi också skulle kalla vårt hem. Ja, jag vill leva, jag vill dö här hemma.

Vi debatterar här i dag utrikesutskottets betänkande som behandlar regeringens skrivelse *Nordiskt samarbete 2018* och Nordiska rådets svenska delegations verksamhetsberättelse 2018.

Samarbetet mellan de nordiska länderna är ett av de äldsta och mest omfattande regionala samarbetena i världen, och hörnstenen är att jobba med frågor som ger nordisk nytta för de nordiska medborgarna. Utgångspunkten för varje förslag och tanke borde vara: Leder detta till ökad nytta och sammanhållning nordbor emellan? Det är inte alltid så, men det borde alltid vara så.

I takt med att oron i omvärlden ökat har fokus för Moderaterna och den partigrupp mitt parti tillhör, och vars arbete jag leder, de senaste åren legat på att försöka öka säkerheten för de nordiska medborgarna.

Fru talman! I östra Ukraina rasar ett lågintensivt krig sedan 2014 med runt 13 000 döda, över 30 000 skadade och över 1,6 miljoner internflyktingar. Rysslands illegala annektering av Krim är just det, en illegal annektering. I slutet av 2018 vid Azovska sjön provocerade Ryssland ytterligare med att hålla tjugotalet sjömän och matroser från Ukraina tillfångatagna. De sitter fortfarande inspärrade utan möjlighet till besök utifrån.

Längs med Gotlands kust läggs nu rören till Nord Stream 2. Det ryska affärsprojektet innebär stora säkerhetspolitiska risker. År 2016 ville min partigrupp att de nordiska länderna gemensamt skulle granska och försöka stoppa Nord Stream 2. Frågan är fortfarande aktuell. Europa behöver inte mer rysk fossilgas; vi behöver mindre.

Den förändrade geopolitiska situation som följt på utvecklingen i Ryssland har gjort Nordiska rådet angeläget om att bidra till ökad stabilitet i regionen. Det är positivt att Nordiska rådet antagit en strategi för internationellt samarbete 2018–2022 där man ska fortsätta att arbeta för ett ökat nordiskt fokus i säkerhets- och utrikesfrågor.

Låt mig peka på några av de förslag som har lagts fram för Nordiska rådet av Moderaterna med systerpartier. Ett handlar om planering för sjukvård inom civilt försvar. Vi menar att det är viktigt att de nordiska länderna breddar samarbetet inom sjukvården i Norden så att det innefattar operativ planering och förberedelser för förhållanden bortom det fredstida.

Vi lade också fram ett medlemsförslag om ett nordiskt polisiärt samarbete mot cyberbrottslighet och inom forensiskt arbete. Det finns ett etablerat polisiärt samarbete i Norden, men med tanke på att cyberbrottsligheten ökar och blir alltmer komplex samt att de tekniska möjligheterna till bättre

fakta i utredningar ökar samtidigt som ärendena vid forensiska myndigheter blir alltmer komplexa vill vi att det nordiska samarbetet på cyberområdet och inom forensiskt arbete ses över och utvecklas ytterligare.

Fru talman! Moderaterna menar att det är viktigt att Sverige fortsätter att arbeta för att effektivisera, stärka och modernisera det nordiska samarbetet. De baltiska länderna ska när det är möjligt och när de själva så önskar inkluderas i det nordiska samarbetet.

Sverige ska fortsätta att verka för ett fördjupat nordiskt samarbete också på det säkerhetspolitiska området och ytterligare stärka det bilaterala samarbetet mellan de nordiska och de baltiska länderna. Om vi i Norden är syskonstater är Estland, Lettland och Litauen våra närmaste kusiner i fråga om historia, kultur och delade värderingar.

Vi menar att Sverige ska vara en ledande aktör i Östersjöregionen och prioritera frågor som rör Östersjöregionen, inklusive Tyskland och Polen. Vi ska stärka samarbetet och alliansbyggandet genom bland annat ökad och breddad diplomatisk närvaro i regionen. Samarbetet ska bygga på ett bredare nordiskt-baltiskt nätverk inom politik, handel och säkerhet.

I vissa frågor, såsom handel och säkerhet, bör också Storbritannien och Nederländerna inkluderas i det nordiskbaltiska samarbetet. Vi delar nämligen den norra flanken och har Hansan 2.0 framför oss.

Fru talman! Det nordiska försvarspolitiska samarbetet inom Nordic Defence Cooperation, Nordefco, fördjupas också alltmer och omfattar till exempel gemensamma övningar, samarbete i internationella insatser och materielsamarbeten. Även bilaterala samarbeten mellan Sverige och enskilda länder i Norden har utvidgats. Försvarssamarbetet med Finland är det tydligaste exemplet.

Ett visionsprogram för Nordefco har lagts fram till 2025, vilket är bra. Men det har hittills inte underställts något parlament eller Nordiska rådet för diskussion eller beslut.

Att ha ett godkännande eller stöd från Sveriges riksdag borde inte uppfattas som ett problem för våra regerande socialdemokrater. Se det i stället som en styrka och en möjlighet!

Svårigheten i det nordiska försvars- och säkerhetssamarbetet är att de olika länderna har olika säkerhetsarrangemang. Sverige och Finland är med i EU, men inte i Nato. Danmark är med i både EU och Nato, men har vissa undantag inom EU-området. Norge är bara medlem i Nato. De olika tillhörigheterna blir gränssättande för hur långt den nordiska integrationen kan gå på försvars- och säkerhetsområdet.

En lösning som skulle förenkla och förbättra det nordiska försvarssamarbetet vore ett svenskt Natomedlemskap. Än viktigare är att denna lösning skulle öka svensk säkerhet och bidra till att säkra freden i Östersjöområdet.

Fru talman! Sverige måste bidra till att möta de stora klimatmässiga, ekonomiska och säkerhetspolitiska förändringarna i Arktisregionen på ett klokt sätt. Klimatförändringarna ställer de boende i Arktis, Sverige och övriga världen inför en rad nya utmaningar. Samtidigt som isen drar sig tillbaka öppnar teknikutvecklingen för transportleder genom Norra ishavet och en ökad tillgång till naturresurser i Arktis.

Givet att klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar är det djupt olyckligt att Arktiska rådet i Rovaniemi, där utrikesministrarna

träffades för några veckor sedan, inte kunde enas om en gemensam slutdeklaration om det arktiska samarbetet.

Vi Moderater har sagt att Sverige bör ta fram en ny Arktisstrategi och vara en aktiv part i Arktiska rådet och välkomnar att så nu sker från regeringens sida. Med tanke på den tillspetsade ryska retoriken och den ökade militära närvaron i vårt närområde spelar Arktiska rådet långsiktigt en säkerhetspolitisk roll. Arktis strategiska betydelse gör att regeringen bör presentera den kommande Arktisstrategin i en särskild skrivelse till riksdagen. Även här är det inte så dumt att söka stöd och bredare uppbackning än det mer blygsamma hundratalet ledamöter som annars utgör ministären Löfvéns närmaste krets.

Med de orden, fru talman, yrkar jag bifall till Moderaternas reservation nr 1 under punkt 1.

Jag vill avsluta med att rikta ett varmt tack till de ledamöter som ingår i Nordiska rådets svenska delegation och de duktiga riksdagstjänstemän som biträder delegationen i dess arbete.

Anf. 42 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Fru talman! För oss sverigedemokrater har Norden alltid varit en prioriterad fråga. Norden är en plats som inte används i full utsträckning eller i sin fulla kapacitet. Det är min fasta övertygelse. Vi har samarbeten mellan nationsgränser, inom många sektorer, men mer kan göras. Detta kommer mitt anförande i huvudsak att handla om.

Men det vore märkligt att så här tätt inpå EU-valet inte nämna några ord om Norden i EU, så detta tänkte jag inleda med.

Det har länge varit vår uppfattning att vårt nordiska samarbete ska premieras framför ett EU-samarbete. Norden ska vara en stark och samordnad röst inom och utanför EU. Detta kommer att bli allt viktigare att lyfta fram med anledning av brexit, när det nu blir av. När England, ett land som vi har haft nära samarbete med i Europaparlamentet, lämnar EU blir det alltmer relevant att vi i Norden håller samman i Bryssel men även gentemot England.

Vi bör samordna oss för att tala med en tydlig stämma, där vi är överens om vad som bör sorteras under nationellt självbestämmande, avseende hur vi sköter saker inom Norden, såsom exempelvis skogsbruk, välfärd och andra frågor där vår historia, våra värderingar och våra samhällssystem lagt grunden för det sätt som vi lever på i dag. Vi behöver dessutom koordinera ny lagstiftning och göra detta såväl i förhållande till EU-direktiv som i relation till varandra för att undvika nya onödiga gränshinder inom Norden.

Låt mig även glädjas över att EU-kritiska partier ökade i EU-valet i de flesta länder. Vi säger därför, med ovannämnda argument, ja till nordisk integration och nej till EU-federalism.

Fru talman! Sverigedemokraterna har länge ansett att vi i Norden bör nyttja varandras likheter och gemenskaper, inte minst när det gäller områden som klimat och miljöforskning. Här kan vi gemensamt bli en stark röst i frågan. Norge har visat framfötterna här genom att starta upp ett forskningscenter inom just miljöområdet. Våra länder speglar varandra, inte minst i språkförståelse, gemensamma kulturyttringar och den gränsöverskridande arbetsmarknaden. Norden vilar på gemensamma värderingar

kring välfärdsstaten och sociala skyddsnät. Låt oss då nyttja detta ännu mer än vad som görs i dag.

Fru talman! Det nordiska samarbetet har som sagt länge varit en prioriterad fråga för oss. Vi är det parti som har haft den mest omfattande följdmotionen i flera år. Vi har 13 yrkanden i den följdmotion som väckts och som i dag diskuteras.

Norden är ett starkt varumärke i världen, och detta av flera anledningar. Vi är en politiskt stabil region, vi har haft långvarig demokrati, vi är en region med intresse för innovationer, inte minst inom techindustrin och digital utveckling, vi har handelsutbyten sinsemellan och vi är också ett starkt besöksmål.

Nordisk utbildning och forskning ser vi mycket positivt på att främja och stödja. Inte minst ser vi att det är viktigt att forskning vid de nordiska forskningsinstitutionerna fortsätter, likt den som Nordforsk bedriver. Vi hade gärna velat stärka Nordforsk, inte minst genom att utöka deras budget. Tyvärr finns ingen majoritet för detta, och det beklagar jag.

De förutsättningar som Nordforsk ger för samarbete inom nordisk forskning i stort men också för forskningsutbildning är något som vi sverigedemokrater ser ett stort värde i. Där ges förutsättningar att fortsätta att verka som en samlad kraft som för forskare från våra nordiska länder samman, för högkvalitativa studier som för både Norden och Sverige framåt i utvecklingen.

Utan ett integrerat språk-, utbildnings- och praktikutbyte tunnas den naturliga folkliga förankringen av det nära nordiska utbytet på sikt ut. Av den anledningen är det viktigt att vi har en långsiktig nordisk forskningsstrategi på plats.

Fru talman! Det sista jag ska ta upp handlar om ett Norden utan trösklar och hinder. Som malmöt är jag van vid att pendla till och från Köpenhamn. Vi är många som har jobbat och fortfarande jobbar över Sundet. Varje år avskrivs ett antal omotiverade gränshinder mellan våra länder för att underlätta samarbetet oss emellan. För att slippa att man i Gränshinderrådet undanröjer gränshinder retroaktivt vill vi etablera ett lagråd som arbetar proaktivt för att i ett tidigt stadium upptäcka och eliminera nya gränshinder.

Detsamma gäller krisberedskap. Efter förra årets skogsbränder på grund av den extrema värmen lade vi i Nordisk frihet fram ett medlemsförslag om en utarbetad krisberedskap vid liknande situationer. Det gläder oss att vi numera har en krisberedskapsgrupp på plats, detta tack vare att Konservativa gruppen, Mittengruppen och presidiet gått på samma linje.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation 13 i vår motion.

Anf. 43 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Angelika Bengtsson uppehöll sig inledningsvis kring Norden och EU. Först vill jag bara konstatera att vi i takt med att den svenska EU-opinionen blir alltmer positiv till medlemskapet och att de som ivrar för ett svenskt utträde minskar också har sett en förändring av Sverigedemokraternas åsikt om EU. Jag tillhör dem som försöker hålla en konsistent, sammanhållen linje. Jag tycker likadant alldeles oavsett hur opinionen har förändrat sig.

Fru talman! Därför tror jag att det är viktigt att vi från riksdagens talarstol slår fast att det inte finns något motsatsförhållande mellan ett fördjupat

nordiskt samarbete och ett svenskt EU-medlemskap. Tvärtom skulle jag vilja säga att många av de frågor som man på nordisk grund har försökt lösa under många år har fått sin lösning tack vare att länderna har varit medlemmar i EU.

Det är också värt att komma ihåg att tre av Nordens fem medlemsstater är medlemmar i EU. Tre av Nordens fem medlemsstater är också medlemmar i Nato. Därför skulle jag vilja ställa en liten avslutande fråga med anledning av att brexit togs upp. Jag förstod inte riktigt om Sverigedemokraterna tycker att det är bra eller dåligt att Storbritannien lämnar det europeiska samarbetet.

Jag skulle vilja veta lite grann om hur man från Sverigedemokraternas sida ser på det försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet som en konsekvens av att det mycket tråkiga kan inträffa, nämligen att Storbritannien lämnar EU. Det är ändå en väsentlig och betydelsefull försvarspolitisk samarbetspartner, inte minst nordiskt. Därför skulle det vara intressant att höra lite grann om Sverigedemokraternas syn på detta.

Anf. 44 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågorna. Vi kan se att brexit inte blev så lyckad som vi hade hoppats. Just därför väntar vi med en swexit tills vi ser att det fungerar bättre.

Vår hållning i frågan är att EU ska vara ett samarbete. EU ska inte bli en federal stat, som vi ser närmar sig.

Var ska beslut fattas? Ska de fattas av våra nationella lagstiftare, det vill säga av oss som representerar folket i denna kammare, eller ska de fattas i Bryssel av utländska politiker som jag inte har röstat fram och som svenska folket inte har röstat fram? Det är väl den verkliga frågan.

För Sverigedemokraterna är det självklart att beslut om lagstiftning ska fattas i denna kammare och inte av någon annan. Det som EU ska hålla på med är ett samarbete inom inte minst klimatområdet. Även inom försvarsområdet kan man ha ett samarbete. Men det ska stanna vid just ett samarbete och ingenting mer. Det är också svaret på frågan om försvarssamarbete som Wallmark ställde.

Anf. 45 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Då ställer jag en mer konkret fråga. Kan vi vara överens om att det nordiska samarbetet faktiskt också har underlättats och fördjupats tack vare det svenska EU-medlemskapet, det danska EU-medlemskapet, det finländska EU-medlemskapet och inte minst tack vare att Norge är en så oerhört nära allierad till EU?

Fru talman! Angelika Bengtsson sa att brexit inte har blivit så lyckad som vi hoppats på. Tyvärr, fru talman, tror jag att det har blivit precis så illa som många har befarat. Därför får man glädjas åt att de partier som tidigare har haft en EU-kritisk inställning, eller en direkt EU-fientlig inställning, ändå har kommit till viss sans och balans.

Jag tror att det är viktigt att vi utifrån ett nordiskt perspektiv slår fast att allt som innebär att vi så nära som möjligt ska kunna ha ett fördjupat samarbete och en samverkan med Storbritannien, alldeles oavsett om man väljer att lämna unionen eller inte, är i vårt nordiska intresse.

Fru talman! När det gäller det försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet tror jag att vi borde fördjupa det ytterligare i Norden. Jag menar också

att det nordiska samarbetet på försvars- och säkerhetspolitikens område långsiktigt skulle vinna på ett svenskt Natomedlemskap. Det försiggår också en sådan diskussion i Finland, men det får detta land avgöra. Vi borde också knyta Storbritannien närmare till de olika former av försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten som har utvecklats. Jag nämnde Nordefco, och jag nämnde det nordisk-baltiska samarbetet. Framför mig ser jag just att vi med Norden som grund fördjupar den så kallade nordiska gruppen – Norden, Baltikum, Polen, Tyskland, Nederländerna och Storbritannien.

Fru talman! Det är möjligtvis detta som är skillnaden mellan att ha ett internationalistiskt och utåtriktat perspektiv och att ha ett mer inåtvänt perspektiv.

Anf. 46 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik:

Fru talman! Samarbete ska vara just samarbete. Om man är med i ett samarbete som man inte kan lämna, är det ett bra samarbete då? Eller ska man ingå ett samarbete frivilligt och kunna lämna det när man vill, när man känner att man inte delar åsikter med andra och inte längre kan stå för det som samarbetet handlar om? För mig är det en bra sammanfattning av hur brexit har fungerat. Brexit har inte fungerat. Det visar också svårigheter med just EU-staten som den har blivit, att man inte kan lämna den när man så önskar. När man har haft ett demokratiskt val om att lämna EU och inte kan göra det är det ett problem.

Jag tror att det är jätteviktigt att man har ett starkt nordiskt samarbete även i EU. Men låt oss då förstärka det även utanför EU inom exempelvis Nordiska rådet.

Jag hann inte ta upp de baltiska länderna i mitt anförande. Inte minst med tanke på det hot som vi ser från Ryssland är det oerhört viktigt att de nordiska länderna samarbetar ännu tätare än i dag med de baltiska länderna. Jag tror att vi båda har samma åsikt i denna fråga.

Anf. 47 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det nordiska samarbetet är vad vi gör det till. Detta är både styrkan och svagheten i det nordiska samarbetet. Ingen överstatlig aktör kommer att säga åt oss vad vi ska göra av det nordiska samarbetet. Allt vi gör måste göras i samförstånd och med en klar blick på den gemensamma nyttan för våra länder och för våra medborgare. Detta innebär tyvärr att just det nordiska samarbetet ofta kommer i andra rummet. Det nationella eller det europeiska perspektivet överskuggar alltför ofta det nordiska. För att tala klarspråk, fru talman: Det nordiska samarbetet hotas inte av att någon är emot det. Det hotas av att vi glömmer bort att också vara för det.

Men i denna mellanstatlighet och frivillighet ligger också det nordiska samarbetets styrka. Den nordiska dimensionen står inte i konflikt med våra nationella intressen. Den står inte heller i konflikt med våra europeiska samarbeten eller med de nordiska ländernas vidare försvarssamarbeten. Men den kan förstärka nyttan av dem. Den åtnjuter ett starkt folkligt stöd, och vi har allt att vinna på nordiskt samarbete – ekonomiskt, miljömässigt och säkerhetspolitiskt.

Fru talman! Centerpartiet är för ett närmare och fördjupat nordiskt samarbete. Sverige har mycket gemensamt med de andra nordiska länderna och har genom Nordiska rådet nått långt i harmoniseringen av bland

annat utbildning och arbetsmarknad. Vi ser att det kan ske på en mängd olika områden där gemensamma intressen finns.

De nordiska länderna samarbetar kontinuerligt, inte minst genom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet men också inom ramen för andra internationella organisationer och samarbetsforum. Tillsammans kan vi agera mer kraftfullt.

Målet om en gemensam arbetsmarknad och friheten för ungdomar och studenter att söka sig till utbildningar och jobb i ett annat nordiskt land är centralt för våra länders gemensamma konkurrenskraft och kompetensförsörjning. Det är därför med oro som vi ser att nya gränshinder har tillkommit. Till exempel bör inte ny EU-lagstiftning tillämpas på ett sätt som leder till fler gränshinder mellan Nordens länder. Sverige behöver både för egen del och i tät dialog med våra nordiska grannar sträva efter att motverka och avveckla gränshinder. Den fria rörligheten inom Norden och de starka banden mellan våra länder är grunden för det nordiska samarbetet, och det åtnjuter därför ett starkt folkligt stöd.

Det gör också att Norden kan ha en stark röst på den internationella arenan. Det är ett viktigt ansvar att förvalta detta. Därför behöver de grundläggande principerna för det nordiska samarbetet upprätthållas nu och i framtiden. Vi behöver utnyttja de möjligheter till samordning som finns genom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

Vi behöver fundera på hur vi kan främja de gemensamma intressena i Europeiska unionen och i andra samarbeten som vi på olika sätt deltar i. Inte minst behöver vi ta vara på den gemensamma nordiska tradition som vi har av att främja demokrati, fattigdomsbekämpning och fredsarbete. Här har Norden ett gott anseende och långa traditioner som kan utnyttjas mer framgångsrikt om vi kan samordna oss ytterligare inom Norden.

Fru talman! Nordområdena är inte bara viktiga ur ett klimat- och miljöperspektiv utan får även allt större betydelse ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Ryssland påverkar också vårt nordliga närområde, då landet rustar militärt i Arktis- och Barentsområdena. Det är en utmaning för oss och för våra grannar Norge och Island. Det är viktigt att söka bibehålla Arktis som ett lågspänningsområde.

Verksamheten i såväl Arktiska rådet som Barentsrådet får allt större betydelse, men detta speglas inte i regeringens redogörelser till riksdagen trots att riksdagen har uttalat sig tydligt om behovet av en sådan rapportering. Det är tydligt att det finns stora behov av att utveckla inte bara rapporteringen utan också samarbetet, som bör ha ett tydligare fokus på resultat. Utifrån skrivelsen är det oklart vilka frågor regeringen driver när det kommer till Arktis och Arktiska rådet, fru talman.

Detta är anmärkningsvärt eftersom Arktis, och även Barentsregionen, ökar i betydelse ur flera perspektiv. Inte minst ser vi effekterna av klimatförändringarna på både människor och djur i dessa känsliga områden. Mer behöver göras för att skydda områdena kring Arktis. Centerpartiet vill till exempel att regeringen ska driva att marina reservat ska etableras för att området ska skyddas från exploatering genom olje-, gas- och mineralutvinning samt havsfiske och för att invånarna i dessa områden ska skyddas.

Både för att föra upp frågorna på agendan och för att ge riksdagen bättre möjligheter att följa upp regeringens arbete trycker Centerpartiet på vikten av en noggrannare rapportering av regeringens arbete i Arktiska rådet. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 6 från Centerpartiet.

Fru talman! Det nordiska samarbetet blir som sagt vad vi gör det till. För min och Centerpartiets del är det självklart att det innebär att vi ska sträva efter ett starkare, grönnare och nära sammankopplat Norden.

Anf. 48 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! Vi debatterar i dag nordiskt samarbete, Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheten under förra året samt samarbetsområden i Arktis och Barentsregionen.

Fru talman! Samarbetet mellan de nordiska länderna är bland de äldsta och mest omfattande regionala samarbetena i världen. Det är ett framgångsrikt samarbete och en framgångsrik modell som bidragit till ökad integration, ekonomisk framgång och en konkurrenskraftig region.

Det nordiska samarbetet bygger bland annat på fri rörlighet, minskade gränshinder, integration mellan länder och folk, säkerhet och försvar, demokratisk utveckling och gemensamma värderingar. Samarbetet har bidragit till att minska gränshindren och underlätta för invånare att bo och verka i olika länder. Detta samarbete har dessutom stärkt regionens roll och position som internationell aktör i FN och i fredsöbyggande arbete i konflikter runt om i världen.

Fru talman! Det regionala samarbetet sker på flera områden, exempelvis inom kultur, utbildning, miljö och klimat, säkerhet och försvar och arbetsliv med mera. Med fri rörlighet som grundpelare stärks banden och integrationen mellan länderna och folken i Norden och i Östersjöregionen. Målet är världens mest integrerade region. Fri rörlighet och en gemensam värdegrund är de viktigaste hörnstenarna i att bygga tillit och samförstånd, och de bidrar till en förståelse för varandras olikheter.

Europeiska unionen bildades efter två stora världskrig, då några länder bestämde sig för att genom handel öka tilliten och samförståndet och på så sätt övervinna konflikter. Detta samarbete och denna union har utvecklats under decennier och resulterat i 28 integrerade medlemsländer med över 500 miljoner invånare som åtnjuter fri rörlighet. Precis som i de nordiska länderna har EU gjort det möjligt för människor att arbeta, studera och bosätta sig, liksom driva företag, över landsgränserna med gemensamma lagar och regler.

Fru talman! Nordiska rådet och det nordiska samarbetet är föregångare för ökad fred och säkerhet och ett gott exempel för andra regioner i världen att ha som förebild när det gäller att öka integrationen och uppnå demokratisk och ekonomisk utveckling.

Fru talman! Försvarssamarbetet bland nordiska länder bidrar till att stärka freden i Norden och har utvecklats till den grad att de nordiska ländernas försvarsmakter i dag kan verka på varandras sjö-, luft- och landterritorier i fredstid. En gemensam militär- och säkerhetspolitik blir kostnadseffektiv, och samarbetet stärker dessutom vår förmåga att agera tillsammans vid behov.

Med tanke på Rysslands agerande i östra Ukraina och annekteringen av Krimhalvön, som nämndes tidigare, är säkerhets- och försvarssamarbete kring Östersjön extra viktigt. I en stabil och mer integrerad nordisk region och med ökat samarbete och effektivare informationsutbyte kan vi tillsammans bli bättre och effektivare när det gäller att möta krissituationer och naturkatastrofer. Med en gemensam röst i utrikes- och säkerhetspolitik

och ett nära samarbete med de baltiska länderna bidrar vi till ökad säkerhet i vårt östra grannskap.

Fru talman! Arktis ökar snabbt i betydelse ur militär, ekonomisk och klimatmässig synvinkel. Redan i dag smälter isen i de arktiska områdena fortare än vad tidigare prognoser förutsett. Issmältningen i området på grund av den globala uppvärmningen kommer att få allvarliga klimatkonsekvenser på längre sikt.

Om issmältningen fortsätter i samma takt innebär det att Arktis inom något decennium kommer att vara isfritt större delen av året, vilket gör att de ekonomiska aktiviteterna kommer att öka snabbt. Det gäller sjöfart, fiske samt olje- och gasutvinning. Detta öppnar upp för nya handelsvägar, men samtidigt riskerar det att utlösa en stormaktskonkurrens i fråga om kontrollen över dessa nya handelsvägar och de naturresurser som finns i Arktis.

Det finns en stor risk för ökad militarisering av regionen på sikt, fru talman. Ryssland har huvuddelen av sina baser för kärnvapenbestyckade ubåtar på Kolahalvön. Ryssland har också valt att bygga ut sin militära närvaro i Arktis genom att antingen öppna nya baser eller anlägga nya på en del av de andra öarna. För USA:s del är Arktis viktigt bland annat för skydd mot interkontinentala robotar. Vi ser ett flertal länder som gör anspråk på delar av Arktis och i dag har någon form av militär aktivitet i området – en utveckling som är farlig och ej önskvärd.

Fru talman! Av dessa anledningar ser Kristdemokraterna positivt på att den svenska Arktisstrategin betonar vikten av att Arktis är och ska förbli ett lågspänningsområde. Men det är viktigt att Sverige även fortsättningsvis arbetar aktivt med relationerna inom Arktiska rådet och samtidigt bevakar frågor som rör klimat, naturresurser och säkerhetspolitik. Genom samarbete och dialog med alla berörda länder och med respekt för internationell rätt kan vi tillsammans möta de utmaningar som Arktis står inför.

Fru talman! Jag lyfte faktiskt den här frågan på en internationell konferens i Beirut. Jag tog upp det nordiska samarbetet och Europeiska unionen som ett exempel på gott samarbete. Mellanöstern och andra regioner som länge har drabbats av inbördeskrig och konflikter behöver ökat samarbete och ökat ekonomiskt utbyte för en hållbar utveckling. Här kan samarbetena inom Norden och EU statuera ett viktigt exempel på hur demokrati, respekten för mänskliga rättigheter och folkrätten inte stannar vid landsgränserna. Att stärka fri rörlighet, regionalt samarbete och utbyte bidrar till en mer integrerad region.

Kristdemokraterna ser fram emot ökat samarbete mellan de nordiska länderna och i Östersjöregionen. Det nordiska samarbetet ska vi fortsätta att värna.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 7.

Anf. 49 PYRY NIEMI (S):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Fru talman! Statsministrarna i Norden har enats om att Norden ska vara världens mest integrerade region. Det är en utfästelse som inger hopp, men den kräver också handling, beslut och resurser.

Det är många bitar som fortsatt måste fogas samman i det i huvudsak väl fungerande nordiska samarbetet. Ministerrådet för digitalisering har en av huvudrollerna. Många nordbor och även våra baltiska vänner upplever problem kring digitaliseringen. Det gäller tillgänglighet till mobila tjänster, laggande mobiltäckning, svårigheter att komma i kontakt med myndigheter med mera.

För närvarande pågår ett projekt på uppdrag av ministerrådet där det byggs en gemensam lösning för ett e-id där boende i Norden och i Baltikum kan logga in med landets bank-id-lösning till en gemensam portal där det finns tillgång till ländernas olika myndigheter. Det tycker jag, fru talman, är integration på riktigt i den digitala delen av löftet om världens mest integrerade region.

En annan del är tillgång till och utbyggnad av 5G-nätet. Här finns ju dels en diskussion om hur snabbt det kan byggas ut och om vilka som ska få tillgång till 5G, dels en diskussion om säkerhetsaspekter så att främmande makt inte – till exempel via den tekniska utrustningen – ska ges möjligheter till olaglig avlyssning med mera.

En tredje fråga handlar om rätten till personliga data och lagringen av personuppgifter.

Många nordbor, och säkert också boende i andra länder, uttrycker viss oro över hur den lagrade informationen används och om den säljs till högstbjudande – till organisationer, företag eller till och med stater, som senare kan använda dessa data till att till exempel ägna sig åt påverkansoperationer. Det är ju bara att vända blicken mot USA och det förra presidentvalet.

Men de nordiska länderna drabbas också av påverkansoperationer från trollfabriker som arbetar på uppdrag av uppdragsgivare som vill så split och skapa polarisering och destabilisering för att till exempel påverka valutgångar. Därför är det viktigt att Norden och de baltiska länderna fortsätter att samarbeta kring den typen av säkerhetshot.

Fru talman! Att förebygga och ta bort gränshinder är fortgent en prioriterad fråga för Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Förra året lyckades de nordiska länderna lösa 14 gränshinder; det är riktigt bra. Gränshinderrådet, som rapporterar till och arbetar på uppdrag av Nordiska ministerrådet, har ju målet att identifiera och föreslå lösningar till 8–12 gränshinder per år.

För att fortsatt främja mobiliteten och den fria rörligheten i Norden måste regeringarna, på samma sätt som skedde 2018 under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet, arbeta enträget med att förebygga hindren på alla plan. Detta måste ske i kontakter med berörda myndigheter, med örat mot marken med gränspendlare och vid införande av ny lagstiftning eller revidering av existerande lagstiftning.

Även Nordiska rådet har uppgraderat samma arbete till nya nivåer. Jag har förmånen att vara ordförande i utskottet för tillväxt och utveckling i Nordiska rådet. Där har vi för en tid sedan skapat en informell gränshindergrupp med deltagare från samtliga övriga utskott i Nordiska rådet. Syftet är att organisera gemensamma inspel i de olika nordiska parlamenten, så att ländernas regeringar påminns om vikten av att förebygga och avlägsna gränshinder.

Efter ett par år har gruppen blivit etablerad, och även närvarande parlamentariker har bidragit till att höja nivån av engagemang kring gränshinder såväl i respektive partigrupper som i de olika länderna.

Fru talman! Jag tänker nämna några tankar kring gränskryssande infrastruktur och transporter.

Det finns 26–27 olika tänkbara, utvecklingsbara projektmöjligheter runt om i Norden med fokus på infrastruktur och transporter. Ett exempel är tågsträckan Oslo–Göteborg–Köpenhamn med gränsövergång i Bohuslän, den så kallade åttamiljonersbyen. Hela det projektet skulle kunna skapa mycket positiva klimateffekter när tung lastbils- och långtradartrafik på E6:an i stället flyttas över så att godstransporter i mycket större utsträckning sker på järnväg. Det skulle också ge Göteborgs hamn en ännu starkare ställning som Nordens största och viktigaste hamn.

Man skulle också kunna arbeta än mer intensivt med utvecklingen av sträckan Oslo–Stockholm, som enligt vissa bedömare kan köras på 2,55 i stället för dagens 6 timmar. Det pågår dock för närvarande en upprustning; därför går det extra långsamt.

Det transporteras mer än 1,1 miljoner resenärer med flyg mellan städerna Stockholm och Oslo. Att få bara till exempel en fjärdedel att i stället välja tåg skulle skapa helt nya positiva klimateffekter.

Det behövs nya förutsättningar för gränskryssande infrastruktur också i de norra delarna av Sverige, Finland och Norge. När Arktis förändras öppnas nya förutsättningar för transporter norrifrån med fartyg men också för transporter från Arktisområdet söderut för vidare fartygstransporter till Östersjön och även till Atlanten och Nordsjön.

Slutligen, fru talman: Nordiska rådet kommer att stödja en mycket spännande ansökan om ett idrotsevenemang i Norden 2027. Sex nordiska länder har med sina fotbollsförbund gemensamt lämnat in en första ansökan om att få arrangera dam-VM i fotboll i de olika nordiska länderna. Det är en ansökan som i allt väsentligt återspeglar det mesta som förenar oss i Nordiska rådet – hållbarhet, jämställdhet, jämlikhet, ordning på ekonomin med mera.

För en idrottsnörd som jag är det här framtidens melodi för denna typ av evenemang. Jag riktar också en varm hälsning till fru statsrådet att ta sig an den stafettpinnen.

(Applåder)

Anf. 50 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Det är trevligt att komma efter Pyry, som är ordförande i det utskott där jag är vice ordförande. Det är bra!

Fru talman! Det nordiska samarbetet har stora möjligheter att utvecklas. Där kan vi lösa gemensamma problem eller dela med oss av lösningar men också driva vissa frågor i en mer internationell kontext. Här finns stor potential när det gäller klimatlösningar och energifrågan – som är stor i detta – men också när det gäller sociala och rättsliga frågor.

Som en del av det nordiska samarbetet har vi möjligheten att ta ledartröjan i en rad frågor som är gemensamma och att visa vägen för bland annat EU.

I år jobbar vi bland annat med jämställdhet. Där har de nordiska länderna varit förebilder, även om vi fortfarande har mål att jobba mot. Gemensamt för de nordiska länderna är löneskillnaderna mellan kvinnor och

män, att kvinnodominerade yrken har sämre löneutveckling än mansdominerade samt de ojämlika maktförhållandena. Vi ser det inom vården, vi ser det i stödet till kvinnliga företagare och vi ser det inom rättsväsendet.

Angående detta nämner Nordiska rådets ordförande att vi behöver öka den demokratiska delaktigheten i samhället, att utrikesfödda kvinnors situation är särskilt utmanande och att alla de nordiska länderna har liknande utmaningar vad gäller integration och inkludering.

Jag håller med i beskrivningen, även om jag nog kan hitta andra nyanser och beskrivningar än vad ordföranden hittar.

Ja – demokratin behöver stärkas i våra samhällen. Inte minst ser man det på röstdeltagandet i de olika länderna. Även om det gick upp nu i EU-valet är det stor skillnad från område till område på hur folk röstar och på om de röstar.

Inte är det konstigt egentligen. Flera länder har liknande angreppssätt när det gäller socialt utsatta områden, med avsaknad av långsiktighet, avsaknad av lokal demokrati och utpekande av medier och myndigheter. Vi talar om både no go-zoner och ghettolagar. Det här kan vi faktiskt göra bättre.

Utrikesfödda kvinnors situation stärks med säkra och trygga anställningar, att inte behöva ha utdragna asylprocesser, att kvinnor som gifter sig med nordiska män inte ska tvingas leva med dem, trots våld, för att kunna stanna kvar här. Det gäller egentligen alla kvinnor att ha olika och lättillgängliga vägar ut från våldsamma förhållanden. Här kan vi säkert lära av och med varandra.

Klimatfrågan är en prioriterad fråga för oss i Nordisk grön vänster. Där har vi presenterat flera förslag som skulle kunna drivas tillsammans, bland annat medlemsförslaget om att Nordiska rådets verksamhet ska bli koldioxidneutral. Vi föreslår att en utredning görs gällande Nordiska rådets årliga klimatutsläpp och en handlingsplan för hur man ska minska utsläppen och uppnå koldioxidneutral verksamhet. Vi anser att Nordiska rådet bör föregå med gott exempel.

Vi presenterade också ett medlemsförslag om att avveckla utvinningen av fossila energikällor i Norden. Tyvärr är inte de andra partigrupperna villiga att gå detta till mötes. Vi kräver ett samarbete kring planeringen och genomförandet av en avveckling av fossil energi och att stoppa utvinningen av fossil energi på en nivå som motsvarar 20 procent av de kända fossila reserverna i den nordiska regionen.

Detta kan tänkas vara för radikalt. Men den globala klimatpanelen, IPCC, publicerade en rapport i oktober 2018 kring den globala uppvärmningen. Enligt panelens experter är skillnaden mellan 1,5 graders uppvärmning och 2 graders uppvärmning enorm. Vid en 2 graders uppvärmning av klimatet påverkas våra liv, våra ekosystem och andra arter runt om i världen med förödande följder. Många riskerar att bli utan mat på grund av minskade skördar. Det här är något vi måste jobba vidare med.

Nordisk grön vänster har också lyft fram frågor om mänskliga rättigheter såsom bland annat att stoppa adoptioner från diktaturer och rättsosäkra länder, att tillåta sexuella minoriteter att donera blod och att inte deportera till farliga länder.

Vänsterpartiet har ingen reservation att lyfta fram i ärendet. Vi yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Prot. 2018/19:99
4 juni

Norden

Anf. 51 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Ärade ledamöter! För några veckor sedan hade jag glädjen att få träffa hela den svenska delegationen till Nordiska rådet för första gången sedan jag blev nordisk samarbetsminister. Tidigare i år hade jag också träffat presidiet för den svenska delegationen. Jag önskar lycka till med ordförandeskapet och ser fram emot ett fortsatt gott samarbete och en innehållsrik sessionsvecka, vecka 44, här i Stockholm i höst.

I dag är jag här för att tala om vad som skedde inom det nordiska regeringssamarbetet under 2018 med avstamp i den skrivelse som vi lämnade till riksdagen i mitten av mars. Men jag skulle också vilja blicka framåt och tala om det spännande skede vi är i just nu med att ta fram en ny vision och strategiska prioriteringar för det nordiska samarbetet.

Låt mig börja med att lyfta fram några delar i skrivelsen som förtjänar särskild uppmärksamhet.

Under 2018 ansvarade regeringen för att leda fem regionala samarbetsorgan: Nordiska ministerrådet, MB8, alltså samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna i olika formationer, M5, som är de nordiska länderna, Östersjöstaternas råd och Barentsrådet.

Regeringen har använt ordförandeskapet för att driva på samarbetet inom några särskilt prioriterade områden: digitalisering, hållbarhet, gränshinder, jämställdhet och att stärka samarbetet med Baltikum.

Digitaliseringssamarbetet är särskilt intressant, eftersom det kan bidra till lösningar på en rad andra områden. Navet i detta samarbete är det nordisk-baltiska ministerrådet för digitalisering, som bildades 2017. En central uppgift är att uppnå målet om ömsesidigt erkännande av e-legitimationer i Norden och Baltikum inom ramen för EU:s digitala inre marknad. Vi har nu kommit så långt att vi räknar med att ha de tekniska förutsättningarna på plats för detta redan nästa år.

En annan viktig fråga är samarbetet kring 5G. Statsministrarnas deklARATION om att Norden ska bli världens första integrerade 5G-region har nu omsatts i en handlingsplan som vi är i full färd med att genomföra.

Digitala lösningar kan även möjliggöra förbättrad vård och omsorg på distans och elektroniska läkemedelsrecept som fungerar över gränserna. Därför lanserade vi ett särskilt ordförandeskapsprojekt 2018, som löper under tre år, med fokus på just detta.

Klimatfrågan är vår tids stora utmaning. Som ordförandeland har Sverige gjort en särskild satsning på klimatsmart mobilitet inom och mellan våra länder och på att främja nordiska hållbarhetslösningar inom byggande och design.

Som en del i vårt samarbetsprogram för Agenda 2030 anordnades förra året det första regionala ungdomsmötet kring hållbar konsumtion och produktion med deltagare från hela Östersjöregionen. I januari 2019 antog de nordiska stats- och klimatministrarna en deklARATION om koldioxidneutralitet som nu håller på att omsättas i en konkret handlingsplan.

Samtidigt är grundbulten i vårt samarbete fortsatt att stärka alla former av utbyte mellan våra länder och att undanröja de hinder som finns för fördjupad integration. Inte mindre än 14 gränshinder mellan våra länder

kunde lösas förra året, mycket tack vare Gränshinderrådets metodiska arbete och förstärkta mandat. Vi arbetar fortfarande för att lösa frågan om samordningsnummer, som är komplicerad och bredare än den del som bara drabbar utländska fastighetsägare.

Vår ambition är att stärka samarbetet med de baltiska länderna. Det har också börjat ge resultat, inte minst på digitaliseringsområdet, som jag redan har nämnt. Andra områden för samarbete med de baltiska länderna som går framåt är energi-, forsknings-, sociala och hälsorelaterade frågor.

Jämställdhet och icke-diskrimineringsfrågor har varit en genomgående svensk prioritering under ordförandeskapsåret med avstamp i metoo-rörelsen. Flera ministrar har involverats. Vi har även arbetat nära våra baltiska grannländer, och det fortsätter vi att göra.

I början av 2019 genomfördes en debattturné i alla nordiska länder för att samla ihop erfarenheterna från året och hitta redskap för förändring. Vad jag förstår kommer denna turné att kulminera i ett särskilt event under sessionsveckan här i Stockholm i höst, vilket är glädjande.

Nordiska ministerrådet har också tillsammans med OECD lanserat en rapport om den positiva påverkan som jämställdhetsreformer i de nordiska länderna har haft på ekonomisk tillväxt, vilket har fått stort genomslag.

Vi har nyligen även beslutat att inleda ett samarbete inom Nordiska ministerrådet kring hbtq-frågor, och det är jag personligen väldigt glad för. Jag är väldigt glad över att jag nu på lördag kommer att gå i första ledet och även hålla tal på den baltiska prideveckan i Vilnius.

Låt mig gå vidare till var vi står nu, i vilken riktning regeringen vill föra det nordiska samarbetet. Vi är just i färd med att enas kring en uppdaterad vision och att anta fleråriga strategiska prioriteringar för Nordiska ministerrådets arbete. Bakgrunden är att vi vill få tydligare och färre mål som är enkla att följa upp. I syfte att stärka den medborgerliga förankringen vill vi också se ett mer synligt och effektivt nordiskt samarbete.

Visionen ska gälla på längre sikt och staka ut riktningen. Regeringens förslag är följande: Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region till 2030, och tre strategiska fleråriga prioriteringar ska svara upp mot visionen. Dessa kan ändras med tre till fyra års mellanrum och ska vara så skarpa som möjligt.

Våra tre förslag till prioriteringar är kopplade till de gemensamma deklARATIONER som statsministrarna antagit om att Norden ska bli världens mest integrerade region som är både koldioxidneutral och en föregångare inom 5G och digitalisering. Våra förslag är följande:

1. Prioriteringen om integration vill vi länka till stärkt mobilitet för individer och näringsliv med social hållbarhet i fokus.
2. Förutom koldioxidneutralitet vill vi även prioritera en hållbar cirkulär och biobaserad ekonomi.
3. Digitalisering och 5G hänger ihop med att skapa ett ännu mer konkurrenskraftigt Norden där vi tillsammans ska bli en innovativ och digitalt integrerad föregångsregion.

När jag träffar mina nordiska kollegor på Island före midsommar ska vi fatta beslut om detta. Alla har lite olika prioriteringar, men jag tror att vi kommer att komma överens. Därefter är det dags för statsministrarna att ta det slutliga beslutet på sitt möte i augusti. Under hösten ska detta sedan

konkretiseras i genomförandeplaner. Förhoppningen är att prioriteringarna ska få genomslag redan nästa år men fullt genomslag i budgeten från och med 2021.

Tack för att ni lyssnade!
(Applåder)

Prot. 2018/19:99
4 juni

Norden

Anf. 52 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Statsrådet önskade delegationen till Nordiska rådet varmt lycka till, och det tror jag att den tar till sig och tackar så väldigt mycket för. Jag tror till och med att delegationen önskar lycka till tillbaka. Man vet ju inte i vilken egenskap statsrådet dyker upp i vecka 44 vid sessionen i Stockholm. Det kan hända mycket, fru talman, och det vore väl inte fel om vi kunde ha statsrådet som svensk EU-kommissionär. I så fall är hon nog hjärtligt välkommen till Nordiska rådets session i Stockholm.

Jag har några frågor. Först vill jag ta upp detta med digitaliseringen, 5G och att ta fram en handlingsplan. Pyy Niemi berörde säkerheten i sitt anförande. Jag tror att det är centralt och skulle bara vilja fråga hur mycket detta har kommit in i diskussionen när det gäller nordisk 5G. Det är ju alldeles uppenbart att flera länder nu diskuterar den hotbild som finns från andra länder. Där har även den svenska regeringen initierat ett arbete för att man av rena försvars- och säkerhetsskäl ska kunna undvika vissa leverantörer.

Det hänvisas också till att man ska ta fram fleråriga strategiska prioriteringar och olika former av visioner. Det tycker jag i grunden är bra. Dock undrar jag om statsrådet och regeringen har reflekterat över hur man förankrar det. Det är en sak att komma överens om det, men ska man sedan förelägga det för parlamenten i de olika länderna eller ska det vara i Nordiska rådet? Erfarenheten är ju just nu, fru talman, att det inte förankras någonstans. Jag har själv nämnt exemplet med Nordefcos visionsplan. Den är utmärkt, men den har inte förankrats i Nordiska rådet och är inte förankrad i respektive nations parlament.

Avslutningsvis utgår jag från att regeringen har för avsikt att komma tillbaka till Sveriges riksdag när det gäller en arktisk strategi. Då vill jag också bara påminna om att det vore bra om man hade ett bredare grepp om den – inklusive säkerhetsaspekterna, som börjar bli alltmer påtagliga i Arktisområdet.

Anf. 53 Statsrådet ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Hans Wallmark!

När det gäller 5G och säkerhet är det vi håller på med just nu de rent tekniska delarna, så att vi ska kunna samarbeta med 5G. Bland annat har vi sagt vilka frekvensband som kan vara lämpliga. Jag behöver inte räkna upp dem, men det är tre olika – detta för att det inte ska bli som med järnvägsspåren i Norden, som ju är olika breda. Man måste kunna samarbeta. Det handlar också om att vi ska ha ungefär samma utbyggnadstakt, så att vi inte kommer i olika fas, och att vi inte ska ha regleringsmässiga hinder, till exempel när det gäller tillstånd och upplåtande av utrymme för byggnader vid uppsättning av 5G-master.

Sedan förutsätter jag att vi gemensamt kommer att diskutera säkerheten. Just nu har regeringen tagit upp detta i fråga om den svenska 5G-utbyggnaden, så att både Säpo och Försvarsmakten ska vara involverade.

När det gäller visionerna och hur vi ska förankra detta redogjorde jag under mitt samtal med Nordiska rådets svenska delegation för de olika förslagen – dels visionen, dels de tre prioriteringarna – och tyckte att jag mötte en acceptans för dessa. Sedan kommer det naturligtvis när det blir klart att återigen diskuteras med Nordiska rådets svenska delegation. Som jag sa är detta de svenska förslagen; det är inte färdigt ännu. Då kommer vi att komma tillbaka.

När det gäller de arktiska ...

Anf. 54 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag håller helt med om att det är bra att vi har en nordisk dimension när det gäller 5G-utbyggnaden. Jag tror att Norden kan komma väldigt långt. Det finns en ambitiös vision från de nordiska regeringarnas sida. Vi är helt eniga på den punkten.

Dock finns det en fara om man bara gör det till teknik. Det har vi sett till exempel med den ryska gasledningen Nord Stream 2. Det *är* inte bara teknik, det *är* inte bara en ledning, lika lite som det bara är en teknisk lösning när det gäller 5G. Det finns hela tiden den här säkerhets- och försvarsaspekten. Därför tror jag att det är viktigt att vi lyfter den i den nordiska debatten, precis som vi gör i den nationella debatten. Jag önskar att vi har en gemensam, koordinerad och pågående utbyggnad av 5G men att vi inte bortser från de säkerhetspolitiska hot som också ligger i det.

Sedan håller jag med om att det är bra att dessa visioner finns. Jag vet också att statsrådet har deltagit i möten med bland annat Nordiska rådets delegation. Det är dock en skillnad mellan det stängda sammanträdesrummet och den öppna kammardebatten. När man tar fram den här typen av gemensamma visionsdokument mellan flera länder är det lätt hänt att det faller mellan stolarna. Det förankras inte i respektive parlament, men det förankras inte heller i Nordiska rådet. Möjligtvis träffar man några parlamentariker i stängda sammanträdesrum, men det är inte samma sak som att ha en publik, allmän och generell debatt som allmänheten och medierna kan följa.

Därför vill jag ändå, fru talman, betona vikten och värdet av att lyfta en del saker från det stängda sammanträdesrummet till den öppna debatt som vi för här i kammaren. Det är min uppmuntran.

Sedan lämnade ju statsrådet en cliffhanger, fru talman, om att hon skulle berätta någonting centralt om det arktiska samarbetet och den arktiska strategin. Då tror jag att hon kommer att säga att riksdagen självklart ska få möjlighet att diskutera den arktiska strategin.

Anf. 55 Statsrådet ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag börjar bakifrån så att jag hinner med det. När det gäller Arktisstrategin är det inte jag som är ansvarigt statsråd. Dock är det så att den innevarande svenska Arktisstrategin är från 2011, och utrikesministern har i utrikesdeklarationen framhållit att den kommer att uppdateras. Detta inleds nu under hösten, och riksdagen kommer på olika sätt att hållas informerad.

Jag måste också framhålla att vi har en Arktisambassadör, Björn Lyrvall, tidigare ambassadör i Washington, som mycket gärna kommer och diskuterar och berättar om detta.

När det sedan gäller 5G-frågan är vi helt eniga om att säkerhetsfrågorna är väldigt viktiga. Jag ska se till att utifrån denna debatt ta tillbaka till minister Ygeman, som sitter i Digitaliseringsrådet, att detta har tagits upp i riksdagens kammare.

Likaså menar jag att det är viktigt med en öppen diskussion. Nu har jag berättat om våra prioriteringar här i dag, så det har varit väldigt öppet. Sedan kommer vi tillbaka efter mötet i midsommar, när vi vet hur det blev efter de andra ländernas punkter och diskussioner. Jag ser fram emot att komma tillbaka till riksdagen då.

Anf. 56 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Fru talman! De senaste åren har psykisk ohälsa hos barn och unga varit en viktig fråga inom det nordiska samarbetet. Psykisk ohälsa bland unga är en av Nordens största folkhälsoutmaningar.

I projektet Barn och ungas psykiska ohälsa i Norden vid Nordens välfärdscenter vill man bidra till att de nordiska länderna utvecklar och säkrar kvaliteten inom de insatser där välfärdssektorn stöder utsatta barn och unga. Sex dialogmöten hölls 2016 och 2017 i Norden, och varje dialogmöte arrangerades i samarbete med lokala och nationella aktörer i det land där mötet hölls.

Övergripande fokus var tidiga insatser och tvärsektorielt samarbete. Områdena som diskuterades styrdes utifrån kontextuella behov i varje land. Förutom praktiker, forskare och tjänstemän vid bland annat kommuner och myndigheter var barn och unga som riskerar psykisk ohälsa med och fick sina röster hörda. Nordens välfärdscenter har sammanfattat de viktigaste budskapen från dessa möten i en kortare film som lanserades 2018.

Betydelsen av ett barn- och ungdomsperspektiv var en av de mest centrala frågorna, då det är barnen och ungdomarna som verkligen vet vad det innebär att vara ung i dag. Vi pratar ofta *om* barn och unga men inte *med* dem. Vi måste hjälpa barn och unga att hitta sina styrkor, och vi måste tro på deras förmågor. Precis som alla andra vill de också känna sig behövda.

Skolan är en annan stor källa till oro. Det är den plats där vi tillbringar många timmar och år, och där finns tusentals möjligheter att hjälpa och stötta de individer som är på väg att hamna snett. Från de barn och ungdomar som delade med sig av sitt perspektiv framkom en vilja att lärare och skolpersonal varje dag ska arbeta för att stärka varje elevs självkänsla. Forskning och erfarenhetsbaserad kunskap har visat att en väl genomförd skolgång är den viktigaste faktorn för trygghet och välbefinnande hos alla ungdomar.

Under alla dialogmöten diskuterades vikten av ökad medvetenhet om positiv psykisk hälsa, och det framkom en önskan om att arbetet med att stärka det psykiska och fysiska välbefinnandet ska utgöra en del av det dagliga arbetet för anställda inom förskolor och skolor. Det finns ett stort behov av lättillgänglig stödverksamhet för ungdomar som inte mår bra men som inte mår tillräckligt dåligt för att fångas upp av hälso- och sjukvården. För en del barn och ungdomar räcker det att få träffa engagerade vuxna, men andra behöver mer långsiktigt stöd från till exempel psykologer eller kuratorer.

I Reykjavik och Tórshavn var de tematiska områden som diskuterades flitigast vikten av tidiga insatser och bättre samarbete mellan olika sektorer. I Mariehamn diskuterades behovet av lättillgängliga stödaktiviteter. I Drammen fokuserade man på regeringens strategi för god psykisk hälsa, och i Stockholm var fokus elevhälsan och det civila samhällets betydelse som kompletterande aktör.

Det har även varit fokus på en rapport som lämnades på uppdrag från projektet Unga in i Norden – psykisk hälsa, arbete och utbildning. Det genomfördes i samarbete med Nordlandsforskning och koordinerades av Nordens välfärdscenter. Man gjorde kvalitativa intervjustudier på Island, på Färöarna och i Norge med unga som befinner sig i sårbara livssituationer mot bakgrund av utbildning, arbetslivserfarenhet och psykisk hälsa. Sedan analyserade och beskrev man i rapporten hur unga själva upplever sin situation och hur myndigheter och tjänsteutövare inom välfärdssektorn i länderna beskriver utmaningar, insatser och åtgärder inom denna grupp. Syftet var bland annat att få fram vilka investeringar beslutsfattare i de nordiska länderna behöver göra för att förbättra välfärden för Nordens unga.

Fru talman! Det nordiska samarbetet har en viktig roll inom det här svåra och komplexa området. Att stötta och utbyta erfarenheter kan göra mycket för arbetet i de enskilda nordiska länderna. Våra barn och unga är framtiden och bör också behandlas så.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation 2.

Anf. 57 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Sällan känner man sig så hemma som när man vaknar upp i Helsingfors eller kanske i Oslo eller Riga. Och sällan är man så avis på ett annat land som när man tar sig hem på slingrande gator mellan husen en sen kväll i Köpenhamn, glad i hågen och med en röd pölse i handen.

Visst vore det väl egentligen härligt om vi helt enkelt var *ett* land och kunde ha svensk jämställdhet, norsk rikedom och naturrikedom, finskt fredsarbete och danskt nöjesliv och kanske till och med dansk arbetsmarknadslagstiftning i ett! Men vi är inte där än, och innan vi sänker den svenska fanan och hissar den nordiska vill jag slå ett slag för fördjupat nordiskt och baltiskt samarbete.

Det är klart att vi som är i den här regionen delar många utmaningar och många värderingar som gör det enkelt för oss att hitta lösningar. Vi behöver sudda ut och luckra upp alla gränser som finns mellan våra länder. Vi behöver se till att öka försvarssamarbetet. Vi är inte bra på samma saker. Det är naturligt att öka samarbetet mellan länderna i den här regionen så att vi kan ta del av varandras förmågor och bli starkare tillsammans.

Fru talman! Det är också naturligt att vi samarbetar i försvarsfrågorna därför att vi har ett gemensamt intresse i Östersjön och inte minst i Arktis. Vi har också en förmåga, om vi slår våra påsar ihop, att komma långt när det gäller innovation och klimat. Det vore väl bra om vi faktiskt kunde fördjupa samarbetet även där. Vi kommer att behöva till exempel norsk berggrund om vi ska kunna samla in och lagra all den koldioxid som vi behöver kunna lagra för att rädda klimatet.

Vi behöver också vara en gemensam och ännu starkare röst för demokrati, mänskliga rättigheter och hbtq-frågor i hela världen. Vi behöver

sudda ut gränserna för arbetsmarknaden mellan våra nordiska länder så att det blir enklare att bo i ett land och arbeta i ett annat.

Fru talman! Jag kommer att yrka bifall till utskottets förslag – vi har ingen egen reservation – men jag vill göra det med emfas. Jag hoppas att vi kommer att fortsätta luckra upp alla kulturella och språkliga gränser mellan våra länder, att vi kommer att fortsätta fördjupa våra samarbeten, att vi kommer att fortsätta se till att lagstiftningen blir mer lik så att det blir enklare att företaga och röra sig över gränserna och att vi kommer att fortsätta att bli ett gemensamt Norden som faktiskt kan stå upp för våra gemensamma värderingar också i världen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 8 Handelspolitik

Näringsutskottets betänkande 2018/19:NU13
Handelspolitik
föredrogs.

Anf. 58 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 från Moderaterna. Självklart står vi bakom alla våra övriga reservationer.

Varuexporten i Sverige uppgick 2018 till 1 442 miljarder kronor. Europa och främst EU är den största marknaden för svenska exportvaror. Vi exporterar mest till Tyskland och därefter Norge, Finland, Danmark och USA. Att det nu sker en avmattning i ekonomin är ett faktum. Osäkerheten kring vart den globala konjunkturen är på väg är påtaglig. Tillväxten i världshandeln för 2018 var relativt svag, och de handelskonflikter som pågår gör att osäkerheten inför framtiden tilltar.

Det som sker är ingen svensk eller europeisk företeelse, utan den är global. Den är global till sin natur på så vis att värdekedjor hänger samman, och de påverkas när förändringar sker.

Vi står inför ett antal utmaningar såsom avmattning i konjunkturen, protektionism och eventuellt ett annalkande handelskrig. Protektionismen är ett av de största hoten mot en väl fungerande världshandel och svensk export. Tillväxten i Sverige hotas om marknaderna sluts och handelspartner drar sig tillbaka från yttre konkurrens.

Sedan elva år tillbaka har protektionismen i världen ökat. Sverige behöver vara drivande i fråga om att frihandel upprätthålls och stärker banden globalt. Inom EU är det oerhört viktigt att Sverige är en tydlig spelare för att marknader för tjänstesektorn ska utvecklas och breddas. Dessutom utvecklas rörligheten inom flera sektorer med digitala tjänster och varor.

Parallellt med den diskussionen trappas handelskonflikterna upp. Under maj månad har vi kunnat följa hur handelskonflikten mellan USA och Kina har ökat, till exempel med tullar på kinesiska exportvaror till ett värde av 200 miljarder dollar. Tullarna har höjts från 10 till 25 procent.

Prot. 2018/19:99

4 juni

Norden

Handelspolitik

På Twitter, som verkar vara den amerikanske presidentens favoritkommunikationsverktyg, meddelade Donald Trump att USA den 10 juni kommer att införa tullavgifter på 5 procent på alla varor som kommer in från Mexiko. Det ska ske till dess att illegal immigration till USA upphör.

Även inom EU finns osäkerheter som bidrar till ett svårare läge, inte minst på grund av alla frågetecken gällande brexit som har ny deadline i höst. Theresa May har lämnat in sin avskedsansökan och lämnar sin post som premiärminister nu på fredag, den 7 juni. Tyskland står inför ett skifte med Merkel. Frankrike har gula västarna, och det råder osäkerhet i Italien.

Om Storbritannien lämnar unionen utan ett nytt avtal kan vi räkna med kännbara konsekvenser för svensk ekonomi; Storbritannien är en viktig handelspartner för svenska företag.

När det gäller relationen mellan EU och Storbritannien efter utträdet måste ambitionen vara att få till stånd mesta möjliga frihandelsvillkor med Storbritannien. Det vore av godo, både för unionen och i synnerhet för oss. Begränsande handelshinder, såsom tullar, kvoter och standardiseringar, måste i möjligaste mån undvikas.

I ett läge med mer avmattning och nedgång i konjunkturen kommer inte bara protektionism utan även osäkerhetsfaktorer som att länder kan få svårt att klara ryckigheter och plötsliga förändringar på grund av den oföretliga skuldsättningen på många håll i världen. Det påverkar betalningsmöjligheter och investeringar.

Handelsavtalen blir också mer bilaterala. Det är en rak konsekvens av att Dohaavtalet inte har blivit verklighet, då några dominerande handelsnationer använder handel som geopolitisk åtgärd för att nå sina syften. I den bistra världen sker också positiva saker. EU har skrivit ett handelsavtal med Japan. Det trädde i kraft i februari i år. Det är en signal om öppenhet. Avtalet är det största frihandelsavtalet någonsin och kommer att skapa möjligheter för jobb och tillväxt framöver. Världen behöver fler sådana avtal. Moderaterna ser fram emot att de kommer att komma på plats.

Fru talman! Sverige påverkas av exportberoendet men även av importen. Den svenska basindustrin svarar för en betydande del av den svenska varuexporten. I vårt land påverkas ett antal företag som är kopplade till industrin av dess upp- och nedgångar, och med dem påverkas även små och medelstora företag som är underleverantörer eller själva säljer produkter och tjänster internationellt och nationellt. Inom bilindustrin kan företag som SKF, Atlas Copco och Haldex nämnas. Råvarupriserna har peakat och vänt nedåt, vilket påverkar företag som LKAB och Boliden, två företag på den globala marknaden.

Sverige, i synnerhet regeringen, behöver vara på tårna och fortsätta vara en spelare som ligger långt fram i utvecklingen och en av de främsta exportnationerna.

Näringslivet säger att det råder mördande konkurrens. De lever på allt mindre marginaler då köpare ställer allt högre krav. Tillgångsgarantier och stora investeringar behöver göras med tanke på klimatspåret, och stor oförutsägbarhet påverkar industrin.

Fru talman! Tillgång till effektiv, ren energi och rena teknologier är på sikt avgörande nyckelfaktorer för världens hållbara utveckling. Svensk ren teknologi håller hög klass och har potential att nå internationellt ledande framgång.

Moderaterna ser att koldioxidfri el medför stora möjligheter för Sverige. Men det krävs investeringar, och det är oerhört viktigt att industrin har rätt förutsättningar för att kunna satsa och bygga vidare med innovationer och tekniksprång. Det kan bidra till klimatmålen uppfyllelse samtidigt som det möjliggör för nya jobb och exportmöjligheter för industrin. Regeringen bör därför vara på tårna också när det gäller att Sverige ska vara ett land där man kan lita på att det finns el 24:7, utan avbrott. Elförsörjningen bör också gå att öka i den takt som beskrivs i termer av behov av ny elförsörjning som är större än vår nuvarande användning.

Det är också oerhört viktigt att inte tvärt rycka undan mattan. Sverige har genom historien varit banbrytande. Det har skapat vårt välstånd. Vi kan fortsätta vara det på såväl gamla marknader som i nya branscher med robotisering, artificiell intelligens och digitalisering.

Ett annat område där Sverige skulle kunna leverera är i FN:s upphandlingar. En referens, även om den har några år nacken, är att FN 2014 upphandlade varor och tjänster för 150 miljarder kronor. Endast 0,16 procent kom från Sverige. Om Sverige skulle ligga på för att få dessa upphandlingar som bygger funktion skulle Sverige kunna vinna betydande framgångar.

Handelskamrar har genom åren dessutom byggt kompetens- och resurscentrum för svenska företag som vill introduceras för och börja sälja till FN. Genom att upphandla exportrådgivningstjänster skulle svenska företag få erfarenheter som skulle kunna leda till att de kan vinna upphandlingarna och göra god nytta i FN-spåret.

Fru talman! Moderaterna vill också att Sverige ska verka för att det gröna frihandelsavtalet Environmental Goods Agreement ska bli så omfattande som möjligt och för att tullar på klimatsmarta varor ska sänkas eller helt tas bort.

Moderaterna vill också framhålla vikten av att se välfärdstjänster som en exportstrategi. Tjänstehandeln står för omkring en fjärdedel av Sveriges totala handel. Valfrihetsreformer i Sverige har skapat nyfikenhet och efterfrågan i andra länder, inte minst Tyskland, och är en viktig del av tjänstexporten. Det krävs att välfärdsföretagen kan använda hemmamarknaden som referens vid upphandlingar. Regeringen borde såväl stimulera export av välfärdstjänster som lyfta de verksamheter och det innehåll som skapar mervärde i landet. Tyvärr ser inte den rödgröna regeringen tjänster som en avgörande konkurrens fördel i exportstrategin. Det är beklagligt.

En annan bransch på framväxt är turism- och besöksnäringen. Man kan inte undgå att fundera på vad den rödgröna regeringen egentligen vill med sin dubbelhet. Å ena sidan ska det vara flygskatt. Å andra sidan ska det byggas landningsbanor. Gårdsförsäljning av vin skulle också kunna bli verklighet om man inte låter det dra ut på tiden.

Fru talman! Vi kan konstatera att tullar leder till minskad handel och får negativa effekter på den ekonomiska utvecklingen. Det gäller även politisk osäkerhet. Världsekonomin brottas just nu med båda problemen. Det är viktigt att regeringen ger Sverige rätt förutsättningar för att vara ett attraktivt land för industriföretag samt små och medelstora företag.

(Applåder)

I detta anförande instämde Hans Rothenberg (M).

(forts. § 11)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.27 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.30, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.30.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 28 maj

SfU14 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av premiepensions-systemet

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

285 för utskottet

27 för res.

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 63 M, 57 SD, 28 C, 19 KD, 17 L, 10 MP

För res.: 27 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 5 SD, 3 C, 1 V, 3 KD, 2 L, 6 MP, 1 -

MJU15 Ansvar för miljöskador i Sveriges ekonomiska zon

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU20 Ändring av sammansättningen av Skolväsendets överklagandenämnd

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU19 Vissa inkomstskatteändringar

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU20 Höjt tak för RUT-avdrag

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

286 för utskottet

27 för res. 1

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 63 M, 58 SD, 28 C, 19 KD, 17 L, 10 MP

För res. 1: 27 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 4 SD, 3 C, 1 V, 3 KD, 2 L, 6 MP, 1 -

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 2 (M, KD)

Votering:

203 för utskottet

83 för res. 2

27 avstod

36 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 58 SD, 28 C, 17 L, 10 MP

För res. 2: 1 S, 63 M, 19 KD

Avstod: 27 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 4 SD, 3 C, 1 V, 3 KD, 2 L, 6 MP, 1 -

Mattias Jonsson (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

SkU21 Återinförd skattereduktion för gåvor till ideell verksamhet

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

286 för utskottet

27 för res.

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 63 M, 58 SD, 28 C, 19 KD, 17 L, 10 MP

För res.: 27 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 4 SD, 3 C, 1 V, 3 KD, 2 L, 6 MP, 1 -

SkU22 Befrielse från koldioxid- och energiskatt och förändrad omräkning av skatt för diesel och bensin

Punkt 1 (Befrielse från koldioxid- och energiskatt och förändrad omräkning av skatt för diesel och bensin)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

286 för utskottet

27 för res. 1

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 63 M, 58 SD, 28 C, 19 KD, 17 L, 10 MP

För res. 1: 27 V

Frånvarande: 9 S, 7 M, 4 SD, 3 C, 1 V, 3 KD, 2 L, 6 MP, 1 -

Punkt 2 (Permanent borttagande av viss indexering och andra skattenedsättningar på diesel och bensin)

1. utskottet
2. res. 2 (M)
3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

64 för res. 2
58 för res. 3
191 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Hampus Hagman (KD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

192 för utskottet
119 för res. 2
2 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 28 C, 27 V, 19 KD, 17 L, 10 MP

För res. 2: 63 M, 56 SD

Avstod: 2 SD

Frånvarande: 9 S, 7 M, 4 SD, 3 C, 1 V, 3 KD, 2 L, 6 MP, 1 -

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

CU19 Större frihet att bygga altaner

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU14 Norden

Punkt 1 (Det nordiska samarbetet m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (M)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

62 för res. 1
58 för res. 2
193 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

163 för utskottet
63 för res. 1
86 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 27 V, 19 KD, 17 L, 10 MP

För res. 1: 63 M

Avstod: 58 SD, 28 C

Frånvarande: 10 S, 7 M, 4 SD, 3 C, 1 V, 3 KD, 2 L, 6 MP, 1 -

Prot. 2018/19:99

4 juni

Punkt 2 (Arktis och Barentsregionen)

1. utskottet

2. res. 6 (C)

3. res. 7 (KD)

Förberedande votering:

28 för res. 6

19 för res. 7

266 avstod

36 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

142 för utskottet

28 för res. 6

143 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 27 V, 14 L, 10 MP

För res. 6: 28 C

Avstod: 63 M, 58 SD, 19 KD, 3 L

Frånvarande: 9 S, 7 M, 4 SD, 3 C, 1 V, 3 KD, 2 L, 6 MP, 1 -

Maria Arnholm, Gulan Avci och Fredrik Malm (alla L) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 (forts. från § 8) **Handelspolitik** (forts. NU13)

Handelspolitik

Anf. 59 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Vi har nu inlett debatten rörande näringsutskottets betänkande 13, *Handelspolitik*. Jag vill inleda mitt anförande med att yrka bifall till reservation 2 från Sverigedemokraterna som berör vissa frågor om internationell handel.

Som bekant är Sverigedemokraterna ett handelsvänligt parti som upprepade gånger motionerat i riksdagen om vikten av att Sverige verkar för en öppen och fri handel samt motverkar protektionism. Vår breda handelspolitik syntes inte minst i valet till Europaparlamentet, som alldeles nyss ägde rum.

Vi gick till val på en valplattform som betonade allt från värdet av att EU får ytterligare frihandelsavtal på plats till behovet av en reformation av Världshandelsorganisationen och det objektiva mervärdet i att motverka icke-tariffära handelshinder av olika slag.

Fru talman! Vi inser helt enkelt att en välfungerande handel är direkt avgörande för en exportberoende nation som Sverige. Exporten utgör en så stor del av vår ekonomi att värdet av exporten av våra varor och tjänster motsvarar näst intill hälften av Sveriges totala bnp, hela 47 procent.

Det är siffror som vore svåra att uppnå om det inte vore för den stora roll som EU:s inre marknad spelat för våra handelsförutsättningar. Tack vare den inre marknaden har vi gemensamt kunnat avskaffa tariffära handelshinder och aktivt verkat för minimeringen av de icke-tariffära handelshindren inom unionen.

Arbetet mot handelshinder tillsammans med det kontinuerliga arbetet att skapa synergieffekter har resulterat i att den inre marknaden utvecklats och skapat tillväxt och välbefinnande.

Nu pratar jag eventuellt i lite för generella termer, fru talman. Det är ingen hemlighet att just den svenska tillväxten sett till bnp per capita har varit näst intill helt obefintlig i närtid. Det kan vi nog inte skylla på den inre marknaden. Där handlar det snarare om den tillväxtfientliga politik som förts här i Sverige.

Oaktat det ska vi självklart slå vakt om den inre marknadens förträffligheter. Samtidigt måste vi dock motsätta oss de federalistiska drömmarna om en gemensam bankunion med gemensam insättningsgaranti och en enda stor valutazon över hela unionen. Häri ligger enligt mig ingen motsättning, fru talman.

Man blir varken protektionist eller handelsfientlig bara för att man inte vill outsourca sin penningpolitik eller se ett EU som lägger sig i svensk lönesättning och pension. Att påstå så är direkt intellektuellt ohederligt, om ni frågar mig.

Utöver EU:s inre marknad påverkas självklart Sveriges handelsförutsättningar av de frihandelsavtal som EU förhandlar fram å våra vägnar. Sverigedemokraterna står bakom EU:s exklusiva befogenhet att stifta frihandelsavtal och förstår den tyngd det utgör att sätta sig vid förhandlingsbordet med den gemensamma marknaden för 28, snart 27, stater.

Vi hoppas därför att den kommande kommissionen prioriterar det arbetet samtidigt som vi på hemmaplan alltid kommer att verka för att svenska intressen och våra komparativa fördelar bejakas av den svenska regeringen i kommande förhandlingar. Syftet är att generera den största möjliga nyttan för svenska företag och i förlängningen den svenska ekonomin i dess helhet.

Från Sverigedemokraternas sida ser vi därmed djupt positivt på att kommissionen nu fått grönt ljus att på nytt inleda handelsförhandlingar med USA. Sverige tjänar sannerligen inte på ett upptrappat globalt handelskrig, varför det är direkt avgörande att sitta vid förhandlingsbordet med USA för både oss och andra. Det gäller inte minst i en tid med spänningar mellan USA och Kina som en konsekvens av att USA faktiskt vågar tala klarspråk om den handelspolitik Kina bedriver och intressena bakom densamma.

Strax efter USA på listan över Sveriges främsta handelspartner återfinns Storbritannien, strax före Kina. År 2018 uppgick vår varuexport till Storbritannien till ett värde av hela 81,8 miljarder svenska kronor. Framtiden för vår handelsrelation med Storbritannien är dock oviss.

Från vår sida är det en självklarhet att respektera viljan hos det brittiska folket. Det handlar om att stå upp för den folkomröstning som ägt rum och säkerställa leveransen av det utträde man fått mandat av folket att genomföra. Det gäller oavsett hur diverse EU-federalister ställer sig i frågan.

Vi kan fortsätta att hoppas på ett ordnat utträde som skapar både hållbara och långsiktiga spelregler för Sveriges och EU:s handelsrelationer med Storbritannien. Men det vore nog just att leva på hoppet.

På bara ett par veckors tid lyckades Nigel Farages Brexitpartiet fullständigt omkullkasta den politiska spelplanen i Storbritannien och kom att bli det i särklass största partiet i valet till Europaparlamentet med sina hela 31,6 procent. Det genererar nästan 50 procent fler ledamöter än vad Sverige har totalt. Det tål att tänkas på.

Fru talman! Min poäng med detta är att mycket tyder på ett brexit utan avtal. Om så skulle bli fallet kan EU agera på två olika sätt. Det kan antingen ta formen av ett hämndlystet ex som gör sitt yttersta för att distansera sig från och straffa Storbritannien, inte minst för att statuera exempel inför framtiden. Eller så agerar det i linje med vad Sverigedemokraterna förespråkar genom att omgående göra sitt yttersta för att etablera en väl fungerande handelsrelation med Storbritannien. Det ligger i vårt handelspolitiska intresse, och allt annat vore både småsint och direkt skadligt för den svenska ekonomin.

Sverige behöver handeln, och handeln behöver politiker som skapar goda förutsättningar genom att stärka den svenska konkurrenskraften, genom att slå vakt om våra sektorer och branscher på den internationella arenan, och som enträget verkar för en fri och rättvis handel globalt.

Fru talman! Sverigedemokraterna utgörs av just sådana politiker.
(Applåder)

Anf. 60 PER SCHÖLDBERG (C):

Fru talman! Detta är mitt första anförande i den här kammaren, och jag ska be att få framföra det under sex minuter.

Centerpartiet står givetvis bakom våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 11.

Jag besökte Lagan Plåtprodukter nyligen. De är experter på att pressa och konstruera i plåt. Det kan tyckas enkelt, men det är de facto en avancerad verksamhet. Bland annat levererar de detaljer till helt nya bilmodeller. Det har visat sig att detta företag i Ljungby kommun lyckas med det som ingen i Kina eller i något annat land klarar av: att pressa en given plåt detalj i ett enda stycke. Lagan Plåtprodukter är ett av alla dessa små och medelstora företag i Sverige som är extremt beroende av den globala marknaden för sin lönsamhet och därmed som jobbskapare i Sverige.

Skogen och annan basindustri är fundament för vårt välståndsbyggande. Värdet på skogen uppgår i dag till omkring en femtedel av Sveriges bnp, och skogen levererar årligen 10 procent av värdena i landets varuexport. Var femte investerad krona i svensk industri kommer från skogsindustrin, som har potential att växa med nya förädlade produkter.

Företag lever inte isolerade utan är ihopkopplade i avancerade näringskedjor som leder till produkter och tjänster på ett sätt som gör Sverige till en ledande handelsnation. Handelspolitiken kan, när man läser offentliga handlingar, tyckas vara rätt abstrakt. Men allt kokar ned till att skapa goda

betingelser för företag och deras anställda. Därför måste vi hela tiden reflektera över vilka konsekvenser dessa internationella processer, som handelsavtal och förhandlingar, får för till exempel Lagan Plåtprodukter i Lagan, Ljungby, Småland, Sverige och Europa.

Fru talman! Jag vill framhålla att Centerpartiet har en positiv syn på EU-samarbetet. Vi vill se ett globalt EU som tar ansvar och arbetar tillsammans i gränsöverskridande frågor såsom frihandel, mänskliga rättigheter, demokrati, migration och säkerhet.

Svenska företag och konsumenter utgör tillsammans med resten av EU en av världens mest attraktiva marknader. Det ger möjligheter för EU att förhandla fram avancerade handelsavtal med en mängd länder och regioner i världen. För Sverige, som ett relativt litet exportberoende land, är EU:s handelspolitik avgörande. Därför behövs fler och ambitiösa avtal som förutom att ta bort tullar och tariffer harmoniserar standarder och skyddar investeringar.

En stor del av det som produceras i Sverige går på export och bidrar därmed i hög grad till landets ekonomi. Detta är både en utmaning och en möjlighet för till exempel svensk livsmedelsproduktion. Den svenska kvaliteten och det goda svenska djurskyddet har spridit sig över världen. Sverige och EU ska inte göra avkall på höga krav inom områden som miljö, livsmedel, antibiotika, djurhållning, hälsa och konsumentskydd när handelsavtal tecknas.

Handel och hållbarhet hänger enligt mitt synsätt intimt samman. När svenska exportkrediter används och det offentliga hjälper till med exportrelaterade åtgärder är det en självklarhet att värna miljön och hållbarheten. Satsningar i fossila projekt måste upphöra och mer grön teknik lyftas fram.

Fru talman! EU är världens största integrerade marknad. Den ökade rörlighet för varor, tjänster, människor och kapital som EU möjliggjort har bidragit till tillväxt och jobbskapande, inte minst i Sverige.

EU och dess medlemsländer står dock inför stora utmaningar. En förnyelse av medlemsländernas ekonomier med exempelvis arbetsmarknadsreformer och minskad byråkrati är nödvändig för att stärka konkurrenskraften. I denna förnyelseprocess krävs mer av det som en gång gjorde medlemsländerna framgångsrika: handel och öppenhet.

Centerpartiet anser att åtgärder behöver vidtas för att öppna den inre marknaden ytterligare. Särskilt gäller det att inrätta en digital inre marknad med stark nätneutralitet som ytterst handlar om att i en digital tidsålder minska transaktionskostnader och förbättra handel och sammanhållning.

Vi vill framhålla att en väl fungerande inre marknad i EU har stor betydelse när det gäller ökade möjligheter för människor att utöva sin konsumentmakt. Den är ett medel för att exempelvis minska utsläpp av växthusgaser och bidra till den nödvändiga omställningen av transportsektorn.

Åtgärder för att underlätta och möjliggöra konsumenters val är exempelvis att synliggöra olika typer av bränslens hållbarhetsegenskaper, att EU ställer rättvisande livscykelkrav på både fossila och förnybara bränslen samt att bränslet ursprungsmärks vid pumpen. Förslag i den riktningen har Centerpartiet framhållit i flera andra sammanhang.

När det gäller handel med vissa produkter på EU:s inre marknad vill vi här framhålla att en energideklaration på personbilar vid nybilsförsäljning bör införas. Detta skulle enligt vår mening bidra till fler medvetna val vid bensinstationen och hos bilförsäljaren.

Det finns en stor potential i hela landet för att öka handel men även för att locka investeringar och skickliga medarbetare till oss. Det hänger ihop. Av betänkandet framgår att det pågår arbete för att stärka kompetensförsörjningen genom att rikta fokus på medarbetare från andra länder. Här nämns olika statliga myndigheter, till exempel Migrationsverket, Business Sweden och svenska kommuner.

Jag saknar en central aktör i denna diskussion utifrån de handlingar som vi har fått: det svenska högskolesystemet. Universiteten har studenter som genom utbytesprogram studerar här, slår rot och mycket väl kan tänka sig en civil karriär i Sverige. Tyvärr har jag i mina tidigare roller träffat på alltför många begåvade människor som ser möjligheter men som möts av ett byråkratiberg när det enda de egentligen vill är att göra rätt för sig och skapa värden för sig, sin familj och det företag de jobbar på. Hela detta område måste förenklas både av mänskliga och av ekonomiska skäl.

Fru talman! Det är helt centralt att vi arbetar vidare för öppenhet, för tilltro till internationella regelverks förmåga och för tillit till frihandel och att detta ger ömsesidig vinning. I en värld där det uppenbarligen finns krafter som vill gå mot slutenhet vill jag att vi går mot öppenhet och tydliga och transparenta regelverk. Det vinner svenska företag på, och det vinner våra handelspartner på varhelst i världen de befinner sig.

(Applåder)

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 11 (forts.) Handelspolitik (forts. NU13)

Anf. 61 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Jag begärde ordet med anledning av att Per Schöldberg började sitt anförande med det lilla företaget Lagan Plåtprodukter i Ljungby. Det finns många små och medelstora företag som spelar roll för handeln, och de är en kugge i ett större hjul och gör bra nytta för Sverige.

I detta ingår också en levande landsbygd och att kunna bo, leva och verka på platser utanför storstaden. Besöksnäringen utgör här en stor del, och här kommer frågan om försäljning av vin på gårdar in.

Den 2 maj förra året gjordes ett tillkännagivande till regeringen om att man ska verka för en ny alkohollagstiftning som innebär att Systembolagets monopol kan värnas samtidigt som det blir möjligt att bedriva gårdsförsäljning i Sverige.

Centerpartiet har skrivit ihop sig med regeringen om att man ska ta tag i detta ärende så att detta kan bli verklighet. Ministerns svar har varit att man ska påbörja en utredning nästa år.

Kommer Centern att skriva fram en målsättning för att kunna införa gårdsförsäljning? Kommer Centern att se till att utredningen sker skyndsamt och inte hamnar i malpåse?

Anf. 62 PER SCHÖLDBERG (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Ann-Charlotte för frågan; den är angelägen för många av oss.

Vi har drivit på för gårdsförsäljning under ganska många år. Jag har inga andra ambitioner än att skyndsamt få fram ett underlag. Det finns dock en komplexitet kring Systembolaget, hotet mot monopolet och så vidare.

Centerpartiet vill införa gårdsförsäljning eftersom den kan vara en del i en god landsbygdsutveckling.

Anf. 63 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Fru talman! Dryckesföretagen ger 5 500 arbetstillfällen, och därtill kommer underleverantörer och serviceverksamhet. Ett enda jobb kan alltså generera tio.

Det känns angeläget att få detta på plats efter så lång tid. Det finns dock ingen tydlig tillit till att detta kommer att hända, så därför blir det upp till bevis nu. Jag kommer att följa denna fråga noga, och jag hoppas att Centern gör sitt jobb med regeringen. Jag kommer också att ligga på.

Anf. 64 PER SCHÖLDBERG (C) replik:

Fru talman! Det ligger i mitt intresse också att se till att det kommer fram ett bra underlag för att åstadkomma detta. Inte minst i mina trakter – jag har varit på Öland och sett vingårdar och så vidare – skulle skapandet av leverantörskedjor och system stimulera den lokala försäljningen. Där har jag sett flera exempel på konstigheter. Dessutom skulle man på ort och ställe kunna köpa den dryck som man ser framför ögonen.

Jag har alltså inga invändningar mot eller problem med detta. Men utan att ha arbetat med frågan inser jag att det kan ta lite tid att få ordning på alla detaljer för att det ska bli långsiktigt hållbart.

Anf. 65 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 7.

Vi har en komplex situation i världen i dag. Vi ser att klimatförändringarna blir mer och mer påtagliga. Vi ser en ökning av morderna på miljö- och urfolksaktivister – som tysta diktaturer där man utför val som vanligt, men i det tysta mördas det. Vi ser också hur odemokratiska krafter stärks. Det kan ibland verka dystert.

Sverige är beroende av handel. Mycket av det vi använder dagligen skulle inte finnas här eller kunna produceras här om det inte vore för handeln. Många av våra företag är beroende av att både importera och exportera. Många av dem har globala värdekedjor, och de globala värdekedjorna har stor inverkan på såväl tillväxt som sysselsättning både här och i andra länder.

Det är positivt att företagen ska genomföra konsekvensanalyser, så kallad due diligence, för att förhindra negativa konsekvenser i den handlingsplan som finns för företagande och mänskliga rättigheter. Men tyvärr saknar dessa bindande regelverk eller tydliga mekanismer för ansvarsutkrävande, något som lett till kritik från flera organisationer som jobbar med mänskliga rättigheter.

Exemplen är många. Från livsmedelshandeln, gruvindustrin och klädindustrin vittnas det om löner under existensminimum, barnarbete och exponering för föroreningar som leder till sjukdomar, förgiftat vatten och förgiftad jord.

Till exempel kunde vi förra veckan läsa att en av Indiens största läkemedelsproducenter tvingade arbetare att lämna facket och till och med attackerade arbetare. Detta företag samarbetar med bland andra Novo Nordisk, som har huvudkontor i Danmark och kontor i Sverige och är medlem i de forskande läkemedelsföretagens organisation Lif.

H & M lovade att bättra sig men har egentligen inte gjort något för att öka textilarbetarnas löner eller krävt att bomullsproducenterna i Kina inte ska använda tvångsarbete.

När frågan om tvångsarbete ställs till H & M blir svaret: Vi arbetar på samma vis med leverantörer på alla marknader för att garantera att de alla skriver under våra hållbarhetsförpliktelser och följer nationella lagar. Vi använder oss av due diligence för att identifiera och adressera risker relaterade till tvångsarbete.

Saker hör ihop, både exploatering och prisjakt. Det gäller också i konkurrensen mellan företag som respekterar mänskliga rättigheter hela vägen och företag som gör profit genom att bryta mot mänskliga rättigheter. Här måste vi kunna prestera bättre genom att revidera handlingsplan och bindande avtal för multinationella företag. Därför menar jag att vi bör ställa oss bakom motionerna 723 och 757.

Sverige bedriver ett omfattande handels- och investeringsfrämjande arbete som regleras på nationell nivå. Granskningar som Amnesty och Diakonia har gjort visar på stora brister när det gäller insynen i Exportkreditnämnden, samtidigt som samma nämnd med stora summor stöder investeringar i och handel med diktaturer.

Även här ser vi i dag bevis på att det inte fungerar. Många av oss är kritiska till Exportkreditnämndens garanti som säkerhetsställde investering i en gasanläggning i Arktis eftersom urfolket drabbas hårt och metangas riskerar att släppas ut.

Även om regeringen i regleringsbrevet har lagt till skrivningar om att Exportkreditnämnden ska säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med OECD:s riktlinjer för multinationella företag och FN:s principer om företag och mänskliga rättigheter finns det mycket kvar att göra för att dessa skrivningar också ska synas i praktiken.

Vänsterpartiet har därför en reservation där vi vill lyfta upp motion 757, men vi väljer att inte yrka bifall till den vid detta tillfälle. Däremot kommer vi att ställa en interpellation till regeringen angående detta.

Anf. 66 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! I den gångna valrörelsen inför valet till Europaparlamentet hade jag i egenskap av kandidat förmånen att gång på gång debattera mot kollegor till ledamoten Delgado Varas. Gång på gång blev jag då också orolig över den näst intill fientliga inställning de tycktes ha till tillväxt och handel.

I den valplattform som Vänsterpartiet gick till val på uttryckte man bland annat: "EU:s nuvarande handelspolitik skapar klyftor och ökar orättvisor, vi vill att en större andel av EU:s budget istället ska gå till en biståndspolitik som bygger på solidaritet och jämlikhet."

För det första instämmer jag inte i bilden att handel ökar orättvisor. Tvärtom är det självklart en förutsättning för många länder, inte minst utvecklingsländer, att ha en fungerande handel med omvärlden. Det är så vi skapar incitamenten och förutsättningarna för dessa stater att ta sig ut ur fattigdom, skapa tillväxt och välstånd och därmed stärka levnadsvillkoren i landet.

För det andra vänder jag mig mot att Vänsterpartiet önskar fokusera på bistånd framför handel och dessutom öka biståndsbudgeten på EU-nivå.

Fru talman! Efter EU-parlamentets votering den 27 mars i år föreslås en ökning av biståndsanslaget i nästkommande långtidsbudget för EU – ett totalt anslag på närmare 100 miljarder euro. Om man frågar mig är 100 miljarder euro en alldeles för stor biståndsbudget, som på intet sätt borde öka.

Ledamoten Delgado Varas får gärna beskriva dels hur EU:s handelspolitik skapar klyftor och orättvisor, dels ifall runt 1 000 miljarder svenska kronor i bistånd från EU inte är tillräckligt i nästa långtidsbudget.

Anf. 67 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Jag kommer inte att ge mig in i budgetfrågor. Däremot kan jag säga att det finns problem som vi måste beakta gällande de handelsavtal som EU har med andra länder.

Jag har träffat både arbetare från livsmedelsindustrin i Ecuador och jordbrukare från Ecuador som har förlorat sin inkomstkälla. Detta har lett till stor fattigdom bland urfolk, till exempel, genom avtal som är ingångna med EU där en del av produkterna faktiskt är mer tillgängliga än jordbrukarnas egna produkter i deras länder.

Jag kan ge flera exempel på handelsavtal som gör att främst urfolken och småbrukarna hamnar väldigt illa till. Det är klart att vi ska ha handelsavtal, men jag tror att vägen framåt för att stötta länderna är att ha en någorlunda jämlik approach till handelsavtalen. Det har vi inte i dag. EU är en stor maktapparat jämfört med de länder man sluter avtal med.

Det måste göras en rättvisebedömning kring dessa länder för att se hur vi kan stärka till exempel kvinnors och urfolks rättigheter och miljöfrågor och om vi verkligen ska använda handelsavtalen som ett verktyg för att stärka länder utanför EU och också kunna ta del av den handel som de erbjuder.

Anf. 68 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Vi är självfallet eniga om att vi rimligtvis borde ställa tydliga krav på tredjeländer som vi ingår bilaterala frihandelsavtal med när det gäller att verka för ytterligare demokratisering, jämställdhetsarbete,

klimatarbete och så vidare. Det är fullt rimligt att ställa sådana krav, inte minst i en situation där tredjeländer generellt tjänar mycket mer på frihandelsavtalen än vad EU gör därför att de inte är lika utvecklade som vi och därför att vi dessutom är en större ekonomi.

En förutsättning för att kunna få detta på plats är dock att faktiskt rösta för frihandelsavtalen när de kommer på bordet i EU-parlamentet, men detta har ju Vänsterpartiet konsekvent valt att avstå från att göra. Man har inte alls velat få frihandelsavtal på plats som hade kunnat generera det som ledamoten Delgado Varas nu efterfrågar, alltså ökad demokratisering och mer jämställdhetsarbete och klimatarbete. En förutsättning för att ställa dessa krav är ju att ha avtal på plats, och detta har Vänsterpartiet försökt motarbeta.

Min fråga kvarstår: Är det rimligt att, som Vänsterpartiet gjorde i sin valplattform inför valet, ge uttryck för att vi borde fokusera mer på biståndet och öka den budgetposten? Räcker det inte med de 93 miljarder euro som föreslås? Det är ungefär 140 miljarder svenska kronor varje år under sjuårsperioden. Är inte 140 miljarder svenska kronor tillräckligt för EU att spendera i bistånd varje år?

Skulle ledamoten Delgado Varas kunna styrka att det finns något frihandelsavtal som rent konkret har ökat klyftorna och skapat mer orättvisor i stället för att skapa tillväxt, få folk ur fattigdom och skapa bättre levnadsvillkor, så som frihandel är menad att göra och så som generellt är de praktiska konsekvenserna av just frihandel? Finns det något frihandelsavtal som på det stora hela har försämrat situationen för de medborgare som berörs?

Detta vore väldigt intressant att höra, fru talman.

Anf. 69 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! I det stora hela, om vi ska titta på faktiska siffror, gynnar säkert frihandelsavtal många länder. Men man kan titta lite närmare, och detta bjuder jag in dig att göra, Tobias Andersson! Möt de organisationer som jobbar med mänskliga rättigheter, urfolk och så vidare i andra länder så ska du se att det finns stora grupper i dessa samhällen som inte får del av det som handeln ger. I många fall förlorar de faktiskt på den.

Vissa industrier, till exempel gruvindustrin och stora livsmedelsproducenter, stärks, och i och med detta förstörs de marker som urfolken har, liksom vattendrag i olika länder. Det finns stora problem med de handelsavtal som sätts på plats i dag.

Jag är säker på att Sverigedemokraterna aldrig kommer att rösta för något som de inte ser är tillräckligt bra utfört. Vi ser stora problem med de handelsavtal som läggs fram i dag, och det är oftast stora företag som är inblandade i att ta fram dem. Fackföreningar, urfolksorganisationer och så vidare är inte med i lika stor utsträckning när handelsavtal tas fram.

Jag undrar därför: Är ni villiga att rösta för saker som ni inte tycker är tillräckligt bra?

Anf. 70 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 18 i betänkandet om handelspolitik.

Jag skulle vilja fokusera på de frågor som rör handel, investeringsfrämjande, exportrådgivning och export av välfärdstjänster.

När det gäller det statliga stödet för exportfrämjande anser vi kristdemokrater att ett samordnat statligt stöd för internationalisering bör utvecklas för regionerna. Vi menar att staten behöver ta ett övergripande ansvar och på ett bättre sätt samordna det statliga stödet från myndigheter, bolag och råd som till exempel Business Sweden. En nationell samordning skulle kunna säkerställa att de nationella projektmedlen för arbetsmarknadsinsatser eller företagsfrämjande insatser inte motverkar varandra.

Jag kan konstatera att utformningen av exportcentrum utgår från den aktuella regionens förutsättningar, vilket betyder att det kan se lite olika ut i olika regioner.

Det övergripande målet är att företag ska få kontakt med rätt person i rätt organisation med sin fråga inom 24 timmar och att ”En dörr in” ska skapas för företag. Nu har Riksrevisionen precis kommit med sin granskningsrapport om de regionala exportcentrumen, som är en del av Sveriges exportstrategi. Man pekar bland annat på att företagorganisationer inte har fått möjlighet att lämna synpunkter. Tillväxtverket har inte skapat förutsättningar för utvärdering, och redovisningen motsvarar inte riksdagens förväntningar. Här behöver regeringen verkligen titta vidare på hur dessa exportcentrum bäst stöttar svenska företag.

Till ytterligare hjälp för exportstrategin har den tidigare regeringen skapat Team Sweden, som består av 19 myndigheter och organisationer och där Business Sweden har fått medel för att koncentrera sig på de största affärerna. Vi kristdemokrater vill inte att detta ska få motverka att fler små och medelstora företag kan få hjälp att växa och utvecklas.

Riksrevisionen pekar på och riktar nu en stark uppmaning till regeringen att tydliggöra sambandet med andra åtgärder i exportstrategin, såsom just Team Sweden, i synnerhet då det bakomliggande motivet till inrättandet av regionala exportcentrum var just små och medelstora företags möjligheter att hitta rätt i främjandesystemet.

Fru talman! Det är också slående hur regeringen ignorerar välfärdstjänsterna som en potentiell exportframgång. Svenska aktörer inom välfärdstjänster håller internationellt sett hög klass och är på många sätt banbrytande. Ny medicinsk teknologi, innovationer och behandlingsmetoder kan bidra till positiv hälsoutveckling globalt samtidigt som de ger sysselsättning, skatteintäkter och underlag för nya medicinska framgångar i svenska företag.

Alla affärer börjar lokalt, och därför bör även exportrådgivningsinsatserna vara lokalt och regionalt tillgängliga. Det finns många aktörer runt om i landet som har kunskap om och en diger erfarenhet av internationell handel. Deras kapacitet måste tas till vara. Inte minst är regionala handelskamrar en resurs för regional exportrådgivning. Genom att öppna upp för upphandling och rådgivningstjänster ges företag med exportambitioner möjlighet att utveckla sina exportkompetenser till lokala affärer och samtidigt bidra till att etablera nätverk bland lokala aktörer som de känner förtroende för. För att säkerställa kvaliteten på rådgivningstjänsterna bör en auktorisering av dessa aktörer införas.

Riksdagen bör därför uppmana regeringen att utreda hur regional och lokal exportrådgivning ska kunna upphandlas av fristående aktörer såsom handelskamrar och exporttjänstföretag.

Prot. 2018/19:99
4 juni

Handelspolitik

Anf. 71 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Handel är grunden för vårt välstånd. Handel binder samman länder och marknader världen över. Högre export gynnar företag, konsumenter och ekonomin i stort. På samma sätt påverkar även importen. Företag säljer mer och mer av sin produktion utomlands. Mätt som andel av den totala produktionen har exporten av varor och tjänster globalt sett mer än fördubblats sedan 1960.

Jag ser dock med en viss oro ut över världen. Det finns en ganska betydande osäkerhet kring vart den globala konjunkturen är på väg. Tillväxten i världshandeln var relativt svag under 2018, och de handelskonflikter som pågår adderar till osäkerheten inför framtiden. Vi börjar se tendenser till ett handelskrig när Kina, USA och andra stormakter börjar växla upp tonläget och agerar därefter. Ljusglimtar finns självklart. Där har vi EU som liberal kraft som fortsätter att arbeta för fler frihandelsavtal. Kanada och Japan är två viktiga exempel.

Sverige ska vara en stark röst för frihandel, i första hand genom globala avtal men också genom regionala överenskommelser. Globalisering genom handel leder till bättre hushållning med resurser och snabbare teknikspridning. Frihandeln är grunden för välståndet i Sverige. Den ökade konkurrensen utifrån har sporrat våra företag och gjort dem framgångsrika, utan att vi byggt upp handelsmurar.

Det har nog inte undgått någon i denna kammare att Sverige är ett mycket exportberoende land. De varor och tjänster som vi exporterar motsvarar ungefär 47 procent av bnp. Den globala handeln innebär dock också att svenska företag hela tiden måste hålla sig konkurrenskraftiga. Det innebär framför allt att vi måste ha en politik som möjliggör och utvecklar handeln.

Varje dag går människor från extrem fattigdom till trygghet. Världen har aldrig haft en så liten andel fattiga som i dag, och det är mycket tack vare globaliseringen. Ökad handel har stärkt både vår egen och andra länders ekonomi, utveckling och välstånd.

Sverige är beroende av den europeiska marknaden. Det är avgörande för oss att EU-samarbetet och euron fungerar bra. Den inre marknaden ska utvecklas, och reformtakten ska vara hög. Sverige ska driva på för att skapa en gemensam digital inre marknad, där det blir lättare med digitala tjänster och e-handel över nationsgränserna. Tjänstesektorn i stort är den del som vi måste utveckla mest.

De fyra friheterna – fri rörlighet för människor, varor, kapital och tjänster – är grunden för EU och den inre marknaden. Den inre marknaden är en framgångssaga. Gemensamma värderingar om demokrati och mänskliga rättigheter fungerar som ett sammanhållande kitt som få länder trots allt är beredda att ge upp. Samtidigt kan mycket göras för att den inre marknaden ska bidra till fler jobb, ökad tillväxt och vässad konkurrenskraft.

Sverige ska vara drivande i att riva hinder för handel inom EU. Under senare tid har kraven på nationella särlösningar inom EU ökat, vilket riskerar att försvåra för gränsfri handel. Detta måste Sverige tydligt motsätta

sig. EU ska aktivt motverka all ny protektionism, även sådant som inte är traditionella hinder såsom nationella subventioner, lokaliseringskrav och diskriminering vid offentliga upphandlingar.

För en fungerande gemensam inre marknad kan det inte bara vara handel med varor som effektiviseras och prioriteras. Den digitala inre marknaden måste fortsätta att utvecklas, och gemensamma regler måste tas fram som stöder innovation, delningsekonomi och e-handel. Regelverk och krångel, som i många medlemsländer hindrar gränsöverskridande tjänstehandel, bör undanröjas.

Fru talman! Jag slutar där jag började. Handel är grunden för vårt välstånd. Handel binder samman länder och marknader världen över. Sverige ska även fortsättningsvis vara en stark röst för frihandel.

Vi står givetvis bakom våra två reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 12.

Anf. 72 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att välkomna ledamoten Per Schöldberg till debatten. Vi andra har debatterat handelspolitik några gånger tidigare. Men det är kul att ha dig med här, Per Schöldberg.

Svensk handel är en grundbult i vår ekonomi. Den skapar tillväxt, sysselsättning och ökat välstånd. Redan i dag sysselsätter exportindustrin 1,4 miljoner svenskar. Att internationell handel är mycket viktig är partierna i denna kammare rörande överens om.

Vad är det då som utmärker Socialdemokraternas handelspolitik?

Fru talman! Vi har fantastiska företag i vårt land, stora som små. De står sig väldigt väl i den internationella konkurrensen när det gäller kvalitet, hållbarhet och innovation. Det kan vi tacka det breda kostnadsfria utbildningssystem som vi har i Sverige för. Det gör att kompetensnivån i företagen överlag är hög. Vi kan fortbilda oss hela livet, och vi kan konkurrera med kunskap och inte med låga löner. Det är en viktig del i socialdemokratisk näringspolitik.

Vi har också vårt robusta trygghetssystem att tacka för att det är så många som vågar pröva sina vingar – vågar byta jobb, vågar starta eget och vågar fortbilda sig.

Dessa två grundbultar i den svenska välfärden ska vi inte glömma när vi talar om handel och när vi talar om framgångsrikt företagande.

Vi socialdemokrater är varma anhängare av frihandel. Frihandeln kan, rätt använd, vara en starkt välståndsskapande kraft. Vi vet att handel bidrar till fattigdomsbekämpning. Att värna principen om frihandel är därför både ett globalt och ett svenskt intresse. Den fria handeln ska också vara en rättvis handel.

Fru talman! När vi talar om handel, och framför allt frihandelsavtal som förhandlas av EU, är det för oss socialdemokrater alltid viktigt att det sker med sjysta villkor. Den svenska regeringen poängterar att ILO:s huvudkonventioner ska ratificeras av de ingående länderna. Senast var det Japan. Det är viktigt för oss med sjysta villkor för arbetarna.

En annan viktig del är hållbarhet. Vi socialdemokrater anser att de länder som vi tecknar handelsavtal med – i EU gäller det djupa och breda handelsavtal – också ska leva upp till åtagandena i Parisavtalet. Det är viktigt.

Vi socialdemokrater är väldigt stolta över CETA-avtalet. Vi har sagt att alla framtida breda handelsavtal ska vara CETA plus, det vill säga minst lika progressiva som CETA-avtalet – och gärna ännu bättre.

En annan sak som är viktig för oss är förutsägbarhet och tydliga världsomspännande regler, så att alla vet vad som gäller när vi handlar. Därför gör nu Sverige, tillsammans med några andra, en insats för att ta ledningen i att reformera WTO så att vi får en fungerande världshandelsorganisation. Det behöver alla. Vi bidrar även i arbetet med att få till en permanent investerardomstol, så att samtliga företag som investerar ska veta vad som gäller och vart de kan vända sig om de anser sig förfördelade.

Som ledamoten från Vänsterpartiet tog upp i ett replikskifte tidigare är det så att konkurrens kostar. Några riskerar att slås ut. Det är en del i vårt system och en av baksidorna med frihandel, och det gör det otroligt viktigt att man – som i Sverige – har robusta trygghetssystem där människor får chans att ställa om, höja sin kompetens och få ett annat jobb. Det ska finnas ett bra trygghetssystem som tar hand om människor innan de har fått fotfäste på arbetsmarknaden igen. Vi måste kombinera frihandel med starka trygghetssystem. Det är en framgångssaga för Sverige.

Det sista jag vill ta upp när det gäller vår syn på handelsavtalen är att de ska ingå med jämlikhet och jämställdhet i åtanke. Vi vet att män i dag får större del av handelns fördelar än vad kvinnor får. Det är inte acceptabelt, och därför är den svenska regeringens hållning i förhandlingarna i EU att vi måste se till att handelns fördelar kommer kvinnor till del i lika stor utsträckning som de kommer män till del.

När vi ändå talar om jämlikhet och rättvis handel vill jag också ta upp exempelvis det vi kan göra i EU genom initiativet Everything But Arms. Där gav EU till exempel Kambodja möjlighet till handel utan tullar så länge det inte handlade om vapen. EU har dock dragit tillbaka den möjligheten när Kambodja nu mycket tydligt bryter mot mänskliga rättigheter. Det är ett sätt att använda handeln i påverkansarbetet för en mer rättvis värld.

Fru talman! Företag som växer och utvecklas är en förutsättning för att sysselsättningen ska kunna ökas ytterligare och för att vi ska kunna gå vidare och stärka vår gemensamma välfärd. Därför är jag glad över att vara ledamot i ett parlament där de allra flesta ser frihandelns fördelar. Jag är också stolt över att tillhöra ett parti som i regeringsställning gör verklighet av de ambitioner vi har när det gäller en fri, rättvis och hållbar handel.

Avslutningsvis, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 73 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Även jag vill naturligtvis hälsa Per välkommen till debatten.

Jag är övertygad om att vi löser dagens och framtidens stora utmaningar med internationellt samarbete. Här är handel mellan länder en helt central del, och jag tror att mer handel generellt medför fler investeringar, stärkt konkurrenskraft och bättre levnadsstandard för fler. Tekniköverföring mellan länder, vilket är en del av detta, är också nyckeln i att möta klimatförändringarna och klara klimatmålen.

Vi gröna vill att Sverige ska betraktas som ett föredöme i världen inte bara vad gäller mänskliga rättigheter, jämställdhet och fredsarbete utan – naturligtvis – även vad gäller innovationskraft, hållbart företagande och grön omställning. Många av dessa saker är självklara utgångspunkter i det januariavtal som vi har slutit tillsammans med C och L. Därför fortsätter det arbete med dessa frågor som regeringen har inlett och som i slutändan gör Sverige till ett attraktivt land för investerare och företagare.

Politiken ska syfta till en öppen, fri och rättvis handel. Det innebär att vi ska fortsätta arbeta för progressiva internationella handelsavtal och fortsätta riva handelshinder men samtidigt stå upp för miljö, jämställdhet, löntagarnas intressen och människors hälsa. Det gläder mig särskilt att just hållbarhetsperspektivet genomsyrar regeringens politik. Sverige ska inte bara ta en ledande roll i genomförandet av Agenda 2030, utan de globala målen ska genomsyra all politik. Handeln ska också självklart bidra till att målen i agendan uppnås. En global marknad kräver ett globalt perspektiv där vi ser till helheten och hur vår bedrivna politik påverkar andra delar av världen, både i dag och i framtiden.

Fokus på hållbarhet förpliktar. Därför behöver klimatfrågan få en ännu större tyngd i handelspolitiken. I de internationella organ som Sverige verkar i ska det inte råda något som helst tvivel om att Sveriges linje är att avtal sluts först när de garanterar klimatsmarta investeringar. Vi gröna vill gå ännu längre och säger att vi är villiga att överväga handelsmässiga straffåtgärder för länder som väljer att till exempel lämna Parisavtalet eller på annat sätt försumma klimatpolitiken.

Detta betyder också att den svenska exporten behöver klimatsäkras. I dag ges svenska exportkrediter till minst sagt tvivelaktiga projekt runt omkring i världen, och låt mig vara väldigt tydlig på en punkt, fru talman: Från Miljöpartiets sida accepterar vi inte fossila exportkrediter. Sverige som land kan inte gå in med garantier för export av verksamhet eller produkter som äventyrar klimatet genom stora utsläpp i andra länder. Vi vill i stället verka för ett fullständigt förbud mot fossila exportkrediter.

För att sammanfatta, fru talman, ska Sverige fortsätta verka för en öppen, fri och rättvis handel, men klimatet måste få en ännu tydligare roll i politiken. Multilaterala avtal ska eftersträvas, och Sverige ska vara ledande i att alltid ställa höga krav på hållbarhet, jämställdhet och mänskliga rättigheter i handelspolitiken.

Med det sagt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 74 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Det ledamoten sa om investeringar i fossila bränslen står Vänsterpartiet helt bakom, men jag har en fråga gällande de hållbarhetsredovisningar som företagen gör i dag.

Man lyfter gärna fram hållbarhetsredovisningarna som en positiv utveckling, men samtidigt har kritik från Amnesty och Diakonia visat att många av hållbarhetsredovisningarna från företag som arbetar i områden som inte är så säkra faktiskt är mer som en reklampelare än ett verkligt verktyg för att möta de miljökonsekvenser som företagen orsakar när de bedriver verksamhet utomlands. Jag skulle vilja höra vad Miljöpartiet anser om det och hur man har tänkt förändra hållbarhetsredovisningarna.

Jag undrar också om man har tänkt någonting kring att stötta förslaget om bindande avtal gällande mänskliga rättigheter.

Prot. 2018/19:99
4 juni

Handelspolitik

Anf. 75 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Lorena Delgado Varas för frågan.

Jag håller med om mycket av det Lorena Delgado Varas tar upp i sin replik. Jag tycker att det generellt finns en ganska naiv bild hos många av att handel alltid ska vara någon form av mirakelkur och att välstånd liksom skapas automatiskt bara för att länder handlar med varandra. Det stämmer till del; det är helt uppenbart att många människor lyfts ur fattigdom varje dag tack vare handel och utbyte mellan länder, som jag sa i inledningen av mitt anförande.

Men med det sagt är det uppenbart att många – inte minst stora företag – fuskar med sina redovisningar, utnyttjar lokalbefolkningen i stor utsträckning och fuskar med skatten och miljöredovisningen.

Jag tycker att handelspolitiken ska ses som ett sätt att kunna ställa krav, det vill säga som ett sätt att lyfta nivån i många länder i världen genom att ställa krav när handelsavtal sluts. Det var det jag var inne på när jag nämnde vårt krav på att man helt enkelt ska straffa till exempel USA. Om USA väljer att lämna Parisavtalet måste detta få konsekvenser handelspolitiskt genom att man till exempel inför klimattullar eller vad vi nu ska kalla det.

Generellt håller jag med om den bild som Lorena Delgado Varas målar upp. Jag tycker att man ska använda handelspolitiken med det syftet.

Anf. 76 LORENA DELGADO VARAS (V) replik:

Fru talman! Ledamoten nämnde bland annat att handelspolitiken bör ställa krav. Då är min fråga: Hur går man vidare?

Nu har man tagit ett steg mot hållbarhetsredovisningar; det har inte varit lyckat. Många organisationer föreslår bindande avtal och förändringar i regelverken som verkligen ställer krav på företagen – alltså på våra företag, i alla fall när de är utomlands.

Anf. 77 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att jag och Lorena Delgado Varas har ungefär samma syn på detta. Jag tänker, precis som Lorena Delgado Varas, att man kan ställa krav på våra företag i så stor utsträckning som möjligt. Nu är detta naturligtvis mer komplicerat än så. Det handlar ju om den lagstiftning som finns i andra länder, och vi kan inte rakt av urholka rättsstatens principer bara för att vi i Sverige vill väl och för att andra länder inte har en skarp lagstiftning. Detta är svårare och mer komplicerat än så, men ambitionen är naturligtvis densamma.

Som ett komplement till detta tycker jag, som sagt, att det är viktigt att vi fortsätter att använda handelsavtalen och att vi generellt ska ställa högre krav i dessa avseenden i samband med de förhandlingar som Sverige deltar i när det gäller olika avtal.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)

Anf. 78 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 16 och 23.

Det finns i dagsläget ingen politisk fråga som är så aktuell och som väcker så många känslor som just energifrågan. Den är lika ödesmättad som ett grekiskt drama. Här finns allt: nationens utveckling, relationer till andra stater, allianser och olika syn på kamp och svek. De 60 riksdagsmotioner på ämnet energi som vi nu ska diskutera innehåller allt.

Energi och tillgång till energi för ett rimligt pris har historiskt varit en framgångsfaktor för Sverige. Genom detta har vi kunnat ha en stor, tung basindustri, och exporten från denna har varit en stor del av vår höga levnadsstandard. Så ser det inte ut i stora delar av världen. Energi kan vara dyr, och man kan tvingas till ransoneringar. Detta ställer till problem både för den enskilde och för företag.

Fru talman! Så här vill vi fortsätta att ha det: relativt billig energi när vi behöver den, där vi behöver den. Men det är inte längre en självklarhet.

Att den energi vi behöver ger så låga CO₂-utsläpp som möjligt är i dag en ödesfråga. Vi ser att politiken indirekt får kritik, eftersom man inte tillräckligt snabbt kan skapa regelverk som underlättar för omställningen och därmed visa att vi klarar denna utmaning.

Fru talman! Vi ser att Sverige inte tillräckligt snabbt ställer om och minskar våra CO₂-utsläpp. Tvärtom ökade våra CO₂-utsläpp förra året till 63,8 miljoner ton – en halv miljon ton mer än året innan.

Barnen oroar sig för vuxnas handfallenhet, vilket är något vi borde ta på största allvar. Vuxna ska ta ansvar; det ska inte barn behöva göra i så här viktiga frågor. Vad ska vi annars ha en regering till?

Vi ser mycket som är ren symbolpolitik. Man lägger massor av skattepengar på reformer som inte ger nämnvärt resultat, som elcykelreformen. Man ser dessutom resursslöseri som en god handling.

Fru talman! Sverige har en unik möjlighet att vara ett föregångsland på energiområdet, men då måste man väga in alla effekter av de skatter och andra styrmedel man använder.

Vi har en befolkning som till stora delar värnar klimat och miljö och som är villig att vara med i arbetet för att ställa om från fossil energi till elektrifiering. Men då måste elektrifieringen faktiskt vara möjlig. Det måste finnas tillräckligt med energi, men det måste också finnas infrastruktur i form av de elledningar som behövs – annars kan inte enskilda personer göra så mycket för att påskynda utvecklingen och omställningen.

Vår tillverkningsindustri är den bransch som har störst CO₂-utsläpp – en fjärdedel av våra totala utsläpp. Här arbetar man för att ställa om, men självklart kräver det mycket ny ren el.

Näst efter vår tillverkningsindustri kommer transportsektorn. Här arbetar man både med effektiviseringar och med ecodriving. För att vi ska nå riktigt stor effekt behöver vi dock elektrifiera även våra tunga transporter.

Men, fru talman, om vi inte har infrastruktur för att köra ellastbilar kan inte våra lastbilar använda el i stället för diesel. Finns det ingen kollektivtrafik på landet kan man inte åka kollektivt. Då måste vi i stället hitta smart energi för transporter också utanför våra stora städer och inte höja skatterna på drivmedel för vanligt folk som inte har något annat syfte med sitt bilåkande än att ta sig till jobbet eller att hämta barn från fotbollsträningen.

Vi kan inte skuldbelägga stora delar av svenska folket när vi inte har skapat alternativ. Moralpolitik när det gäller miljö är lika trist och inskränkt som all annan moralpolitik.

Fru talman! Vad behöver vi göra? Vi behöver vara mycket noga med hur vi använder de subventioneringsinstrument och skatteinstrument som står till buds. Subventionerna kan vara ett bra instrument för att få igång en utveckling, men de kan vara direkt kontraproduktiva om de finns kvar när de inte längre behövs.

Att höja skatterna för vissa kraftkällor för att framtinga en för tidig stängning av exempelvis ett kraftvärmeverk, som det i Värtahamnen, får konsekvenser. Vi ser att Stockholmsområdet nu kan få akut elförsörjningsbrist. Det kan tyckas bra att beskatta befintliga fossildrivna kraftverk tufft för att få igång en omställning, men det blir faktiskt tvärtom: Man tvingas stänga i förtid utan att ha finansiering för de nyinvesteringar som behövs i bättre teknik.

Fru talman! Vi behöver forska mer på energiområdet, inklusive kärnkraftsområdet. Det är genom forskning och utveckling vi har lyckats komma så långt som vi har i Sverige. Vi behöver forska på alla områden, och vi måste vara tydliga med att vår energiförsörjning inte vilar på bara ett ben. Vi behöver många olika energislag, och vi behöver använda dem där de passar bäst.

Vi behöver fler demonstrationsanläggningar för att visa upp ny teknik och för att sprida kunskap.

Vi behöver se över hur vi bättre kan ta till vara den energi vi har skapat genom effektiviseringar. Det kan handla om allt från smarta elnät till att bättre ta till vara spillvärme.

Vi behöver bättre använda alla råvaror som också är energi, som råvaror från skog, jord och hav, och använda dem för produktion av biodrivmedel.

Vi behöver kärnkraften. Bara genom att använda styrkan i den kan vi skapa ett fossilfritt samhälle – ett samhälle där det finns tillgång till den energi vi behöver när vi behöver den och där vi använder energin på ett resurseffektivt sätt i framtiden.

Anf. 79 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag energifrågor och förslag från den allmänna motionstiden. Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservationerna 15 och 16 i betänkandet. Vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande nöjer vi oss med att endast yrka bifall till dessa.

Så sent som i dag rapporterar Svenska Dagbladet om att ett större bageri väljer att lägga sina planer på expansion i Malmö på is – detta som en följd av att elleverantören inte kan garantera den extra elförsörjning som krävs för verksamheten. I samma artikel framkommer också att ett större ventilationsföretag valt bort att etablera sig i Sverige av samma skäl. De

kommentarer som gavs från respektive företagsledning var: ”Jag hade aldrig väntat mig att få ett sådant besked i ett välutvecklat land. Strömbrist är något man hör talas om i u-länder.” Den andra kommentaren var: ”Man vågar inte bygga ut produktion i ett land som inte kan garantera elförsörjningen. Sverige blir allt för riskfyllt.”

Det här är en allt annat än positiv nulägesbeskrivning av hur det faktiskt ser ut i delar av vårt land. Men det är fortsatt inget som avskräcker regeringen, Centerpartiet och Liberalerna, som i stället har landat i att chockhöja skatten på kraftvärme. Det kommer att resultera i en ytterligare förstärkning av den effektbrist som råder i de lokala näten, och när lokal produktion försvinner minskar överföringskapaciteten ytterligare.

De närmaste två åren kommer även närmare en tiondel av landets elförsörjning att läggas ned när Ringhals 1 och 2 stängs, vilket man från regeringens sida inte tycks se några problem med över huvud taget.

Inget i den ingångna energiöverenskommelsen mellan fem av riksdagens partier styr mot att vi ska producera el när vi behöver den och vill använda den. Det är något som uppenbarligen verkar gå upp för vissa av de partier som ingått energiöverenskommelsen.

Frågor kopplade till leveranssäkerhet och kapacitet kommer att bli mycket mer centrala i närtid i den energipolitiska debatten. Det är något som vi under lång tid påtalat och varit tämligen ensamma om att driva förslag kopplat till. Därför var det glädjande när riksdagen för en tid sedan röstade för Sverigedemokraternas förslag om att ett mål för leveranssäkerheten ska tas fram, som ska beakta samhällets behov och elförsörjningens betydelse för näringslivet.

Fru talman! Det är inte märkligt att just kärnkraften blivit mer aktuell i den energipolitiska debatten igen, då allt fler börjat inse att de fossilfria alternativen för planerbar kraftproduktion är väldigt få.

Tyvär baserar sig motståndet mot kärnkraft alltså från vissa håll delvis mer på känslor än på fakta. När en tv-serie som baserar sig på olyckan vid Tjernobyli nyligen lanserades lyckades det åtminstone skrämna upp enskilda statsråd, och kärnspöken har nog satts i fler än en av ledamöterna i denna kammare.

Tyvär har vissa tagit till sig bilden av att strålning och radioaktivitet skulle vara någon form av icke-naturligt fenomen som är besvärande. I stället är det ju tvärtom. Radioaktivitet har funnits sedan tidernas begynnelse. Till exempel är vi människor radioaktiva genom det kalium som finns i vår saliv och det kol 14 som vi delvis består av, vilket också resulterar i att det sker ett radioaktivt utsläpp i denna kammare när vi befinner oss härinne tillsammans. Om någon även passade på att ta en banan ute i kammarfoajén är även denna frukt tämligen radioaktiv i jämförelse med andra frukter, då den är rik på just kalium.

Däremot ska man förhålla sig rationellt till de stora konsekvenser som kan komma med ett fullbordat kärnkraftshaveri. Där handlar det om att komma ned till en rimlig risknivå. Det finns därför en internationellt antagen skala för att kategorisera kärnkraftsolyckor, INES-skalan, som är sju-gradig. Det finns dessvärre två olyckor som har uppnått den högsta siffran på skalan, en sju, nämligen i Fukushima och Tjernobyli.

Olyckan i Tjernobyli föranledde ett trettioåttio direkt dödsfall i anslutning till olyckan. Fler har avlidit senare, en bit efter millennieskiftet, vilket man har kunnat koppla till olyckan. Det innebär att det är 50–60 dödsfall

som kan knytas direkt till olyckan. Utöver det har man uppskattningar från WHO och FN av hur många fler fall av cancer olyckan lett till. Man har tittat på den kollektiva dos som en större grupp människor har blivit utsatta för och konstaterat att den föranlett några ytterligare tusen dödsfall i cancer. Men de går inte att specifikt knyta till själva kärnkraftsolyckan.

Vid Fukushima är det bara ett dödsfall som har kunnat relateras till själva kärnkraftsolyckan, och WHO gör även bedömningen att ingen uppenbar ökning av dödsfall i cancer är att vänta till följd av olyckan.

Även den så kallade Harrisburgolyckan vid Three Mile Island är en av de mer kända kärnkraftsolyckorna. Men den är inte en sju utan en femma på INES-skalan och föranledde inga dödsfall eller cancerfall över huvud taget.

Om man nu vore orolig för hur tekniken påverkar människor och hur skadlig den kan vara måste man sätta den i relation till något annat för att veta graden av farlighet, för samtidigt dör hundratusentals människor som en följd av att fossila kraftverk årligen förbränner kol och olja med de luftföroreningar som det medför.

När det gäller exempelvis vattenkraften brast en kraftverksdamm i Brumadinho i Brasilien i början av detta år – något som resulterade i 237 dödsfall, det vill säga flerfaldigt fler än de direkta dödsfallen vid Three Mile Island, Tjernobyl och Fukushima tillsammans. Från 1900-talet fram till i dag är det närmare 200 000 människor som har mist livet i olyckor relaterade till vattenkraftsdammar som har brustit.

Även för vind- och solkraft är antalet dödsfall per producerad enhet större. Men det är ändå tydligt att samtliga fossilfria alternativ är gynnsamma ur detta perspektiv, om man har en humanistisk ingång, utöver att det blir väldigt små utsläpp av växthusgaser.

Om man förfäras över de fåtal dödsfall som har skett kopplat till dessa olyckor är det märkligt om man inte har några problem med att exempelvis cykla, där riskerna för att drabbas är tusenfaldigt högre på individnivå. All industriell och mänsklig närvaro innebär någon form av påverkan på vår omgivning. Där kan man ändå konstatera att kärnkraften kan nå en acceptabel risknivå.

Befintlig teknik har tjänat oss väl. Under lång tid var Sverige en framstående kärnkraftsnation, jämte USA och Ryssland, när vi tog fram teknik i Sverige. Det var något som varade fram till att tankeförbudet gällande ny kärnkraft kom, vilket har hållit tillbaka utvecklingen i Sverige. I praktiken har såväl Alliansen vid sin tid vid makten som röda regeringar av olika nyanser effektivt undanhållit satsningar på kärnenergiforskning.

Därför, fru talman, är det extra intressant och glädjande att Sverigedemokraterna tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna i det här betänkandet har kommit överens om att kärnkraften ska ha ett tydligt uttalat utrymme inom energiforskningen. Här finns en reservation som har förutsättningar att vinna riksdagens gehör när vi röstar om den.

Nu är det verkligen läge att blicka framåt, att vara offensiva igen och delta i arbetet kring fjärde generationens kärnkraft för att bättre kunna tillvarata energiinnehållet i det uran som vi redan har grävt upp.

Vill man ha ett samhälle med låga utsläpp av växthusgaser och samtidigt stärka Sveriges konkurrenskraft stänger man inte dörren för något av

de fossilfria alternativ som finns. Tvärtom behövs mer och modernare kärnkraft.
(Applåder)

Anf. 80 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! ”Tänk vad mycket som händer i energivärlden! När vi hade den här debatten för ett år sedan fanns det inte någon energiöverenskommelse. Den skriver politisk historia i Sverige.”

Så inledde jag debatten för något år sedan. Då var det fem partier som precis hade blivit eniga om långsiktighet och stabila spelregler. Energiindustrin gjorde vägen. Konfliktnivån hade äntligen sänkts. Äntligen hade 40 år av diskussioner kommit till ända. Lösningarna började komma på plats.

I dag är verkligheten en annan. Energiindustrin gör fortfarande vägen för energiöverenskommelsen i dess helhet. Lösningarna har också fallit på plats. Däremot finns det partier som är beredda att riskera långsiktigheten och stabiliteten av partipolitiska skäl, uppenbarligen i brist på annan klimatpolitik.

Sanningen är att utvecklingen har gått fort bara under de år som gått sedan vi slöt energiöverenskommelsen. Den har gått så fort att det skrivs historia runt om i världen varje dag. De mest optimistiska scenarierna för ett par år sedan har inte bara slagit in – de har överträffats radikalt!

I dag bygger vi ut ny solenergi och konkurrerar ut gammal kolkraft. I dag bygger vi ny vindkraftsproduktion i Sverige på marknadsmässiga villkor. Det har i stort sett aldrig byggts ny elproduktion i Sverige på marknadsmässiga villkor tidigare. Vattenkraften byggdes ut med statliga lån. Kärnkraften byggdes ut med stora subventioner. Tidigare har vi haft ett elcertifikatssystem som vi nu håller på att avveckla. Att vi nu når en punkt där vi kan bygga ut saker på marknadsmässiga villkor är fantastiskt! Det skapar fantastiska möjligheter. När el och energi kan sluta vara något vi i framtiden behöver hushålla med av klimatpolitiska skäl öppnar vi helt nya förutsättningar.

Samtidigt är det självklart så att vägen dit – för vi är inte där ännu – behöver bli så smidig som möjligt. Då behöver vi nyttja de system vi har byggt och den verklighet som människor lever i så bra vi bara kan. Alla människor kommer inte att kliva upp mitt i natten och sätta igång tvättmaskinen eller diskmaskinen. De systemen behöver skötas automatiskt. Det viktiga är ju inte att du har ren disk kl. 23 på kvällen utan att den är ren när du ska ha frukost på morgonen. Sådant kan programmeras och skötas på distans, och dessutom kan man tjäna en hacka på köpet. Därtill får vi bättre system som funkar smidigare. Användarflexibilitet kallas det.

De här sakerna löser nämligen marknaden om vi låter marknaden sköta dem, om vi ger marknaden tydliga spelregler och förenklar de regelverk vi har för att kunna hitta nya affärsmodeller. I de scenarier som Energimyndigheten tagit fram ser vi att om vi låter marknaden styra klarar vi många av de utmaningar vi står inför. Då får vi inte den här effektbristen. Då hittar man lösningar på problemen. Om vi rensar i regelverken och möjliggör de nya affärsmodellerna löser vi de problem vi nu står inför.

Diskussionen om enskilda kraftslag lämnade Centerpartiet bakom sig för tio år sedan, i samband med Alliansens energiöverenskommelse. Det är synd att vissa andra partiers taktiska överväganden ska skymma sikten

för de verkliga problem vi har, exempelvis de kapacitetsproblem och flaskhalsar i nätet i Malmö som vi hörde om från talarstolen tidigare. Sådant är verkliga problem som vi måste åtgärda. Här finns det otroligt mycket i regelverken att hantera.

Vi från politiken ska inte peka ut vilken teknik som är bäst. Det klarar marknaden mycket bättre än vad vi gör. Det visar också de scenarier som har dragits upp.

Låt oss då i stället fokusera på problemen – de problem som finns, vilka lösningarna är och vilka lösningar som faktiskt också är bäst lämpade att genomföra. Det är klart att vi kan ha vilka lösningar som helst, men det kan vara dyra och dåliga lösningar. Vi ska ha en problemformulering som vi kan hantera och som inte är anpassad för att passa till en politisk agenda.

Vi har en utmaning i lokal effektbrist. I Malmö är det väldigt tydligt. I Stockholm har vi sett det ganska kort tid. Uppsala har varit där, liksom Västerås och andra städer. Det är problem med flaskhalsar i näten. Du kan egentligen producera hur mycket du vill. Det kan vara nya kärnkraftverk i Sverige eller vindkraftsparker i norr, men det löser inte problemet eftersom elen inte kommer in i städerna – om du inte placerar vindkraftsparken eller kärnkraftverket i centrala delar av de städer jag nyss nämnde. Detta har jag dock inte hört någon föreslå.

Om de problem som finns säger branschen själv: Det här är vi bäst lämpade att lösa, om ni bara ger oss förutsättningarna. Det handlar om kortare tillståndprocesser, om användarflexibilitet, om lokal elproduktion och om lokala marknader. Det är inte så spännande att det står på valaffischer, men det är sådant som gör skillnad i verkligheten.

Rimligtvis är det just det som branschen själv pekar ut som också är lösningarna. Därför har Centerpartiet lagt fram förslag på att hjälpa till i detta: rensa regelverken, införa en flexibel elskatt och se till att tillståndprocesserna går snabbare med gröna tillståndsspår som gör det snabbare och enklare för den som vill göra en miljöförbättring. Det stärker dessutom svensk konkurrenskraft och undviker stora hål i människors plånböcker.

Vi ser också en utveckling på lite längre sikt där vi kan få vissa utmaningar kring systemtjänster och nationell effektbalans. Sådana problem ska självklart tas på allvar. Här finns det också lösningar. Olika systemtjänster går att upphandla. Vi ska självklart inte betala för sådant som vi redan har, men en brist kan upphandlas. Det finns många olika typer av lösningar. Vi ser också runt om i världen hur man på marknadsmässiga grunder utifrån de brister som finns betalar för saker och ting i stället för att låta politiken hitta på hur man ska lösa det. Det är inte några jätteförändringar. På den nordiska elmarknaden kan vi till exempel betala för effekt och annat som är aktuellt. Detta kan Svenska kraftnät sköta om vi bara ger dem uppdraget.

På det sättet kan det också vara klokt att ta fasta på det vi sa i energiöverenskommelsen: Vi behöver öka takten i nätutbyggnaden. Det behöver gå snabbare. Vi behöver koppla samman inte bara inom Sverige utan också mellan andra europeiska länder och mellan oss och kontinenten. Här välkomnar jag den diskussion som andra partier lyfte i Europaparlamentsvalrörelsen om att fler länder borde ha högre sammankoppling. Det gör att vi kan dela med oss av den energi som flödar fritt på ett helt annat sätt.

Slutligen, fru talman: Vi har haft en fantastisk utveckling i Sverige. Kanske för första gången någonsin bygger vi nu på marknadsmässiga villkor. Det ska vi bejaka. Att bygga på marknadsmässiga villkor gör också att man faktiskt bygger så smart som möjligt. Det blir billigast möjligt och effektivast möjligt. Det är det som stärker svensk konkurrenskraft. Det är det som energibranschen vill ha. Det är det som håller elpriserna så låga att vi får en konkurrenskraftig svensk industri. Det gröper inte ut de miljardhål i statsbudgeten eller i hushållens kassor som subventioner skulle innebära.

Vi i Centerpartiet värnar inte bara den gröna omställningen; vi värnar svensk industri, vi värnar svensk konkurrenskraft och vi värnar de svenska hushållen. Det borde fler partier också göra.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 9.
(Applåder)

Anf. 81 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Rickard Nordin lovsjunger här energiöverenskommelsen, och det gör vi från moderat håll också. Den är enormt viktig och har gjort att marknaden litar på att ingenting förändras över val utan att det är någonting som håller långsiktigt.

Dock måste den uppdateras. Det är inte så att de stora utmaningarna för några år sedan är de utmaningar vi har i dag. Vi ser nu en basindustri som är enormt duktig på att ställa om. Vi ser att både gruvor och transportsektor helt går över till elektrifiering. Då räcker det inte kortsiktigt med biogas, vindkraft och förnybart. Långsiktigt – absolut! Det kommer att komma nya metoder att stråla in sol, och vi kommer också att kunna lagra energi på ett annat sätt i framtiden. Men vi är ju inte där! Då är det väldigt konstigt att det är barnen som ska driva denna debatt på våra torg och som ska oroa sig över att det inte går tillräckligt fort. CO₂-produktionen i Sverige ökade faktiskt förra året. Jag förstår inte vad det är Rickard Nordin ser, fru talman. Detta kan ju inte lösas med de förnybara metoder vi har i dag.

40 procent av vår energiproduktion kommer i dag från vattenkraft. 40 procent kommer från kärnkraft. Om vi ska använda mer energi, om vi ska öka från 160 000 terawattimmar till 190 000 terawattimmar, vilket man tror kommer att behövas om vi ställer om samhället, räcker inte de lösningar som Centerpartiet har. Hur ser Centerpartiet på de här utmaningarna, som faktiskt finns?

Anf. 82 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Nu tror jag att vi ska hålla isär begreppen lite. För det första blev det nog tre nollor för mycket när det gällde antalet terawattimmar. För det andra har vi ungefär 97 procent, någonstans där i krokarna, fossilfri el. Det är inte i elsektorn som koldioxidutsläppen ökar. De har ökat lite i värmesektorn, men där vill ju Moderaterna fortfarande subventionera kolkraften, så det tror jag att vi kan ha en annan diskussion om. Det här handlar om transportsektorn, gruvindustrin och ett antal andra saker.

Om vi tittar på hur utbyggnaden av svensk elproduktion har varit under de senaste åren ser vi att vindkraften har byggts ut med en halv kärnkraftsreaktor om året. Det här är inte ett problem, och det byggs i dag på mark-

nadsmässiga villkor. Elförsörjningen tror jag alltså är det minsta vi behöver oroa oss för. Vi kan definitivt ha en debatt om att vi till exempel kan ställa om snabbare – där har Centerpartiet förslag som går mycket längre än vad Moderaternas gör när det kommer till en grön bilbonus på upp till 100 000 kronor för de bästa miljöbilarna. Men det är inte det vi pratar om i den här debatten. I den här debatten avhandlar vi elfrågor, även om det kallas energi i betänkandet.

I Sverige har vi unika förutsättningar. Bara för något år sedan sa KVA, tror jag att det var, att systemet aldrig skulle klara 1 terawattimme vindkraft. Det passerade vi. Då sa de: ”Men 10 terawattimmar – det finns inte en chans!” I dag har vi 19 terawattimmar. Det här är inte ett problem. Vi har vattenkraft som kan balansera. Vi har också bioenergi som kan balansera. Vi har fantastiska förutsättningar, och det är inte alla länder som har det – det ska man vara ärlig och säga. Men energipolitiken när det gäller elen är svensk, och den bestämmer vi över själva.

Vi om några, kanske möjligtvis också Norge och några till, har fantastiska förutsättningar för att klara det här. Vi har redan ett elsystem som är fränkopplat från klimatfrågan, så det här är inte en fråga för den här debatten. När det gäller andra frågor finns det absolut mycket som vi kan göra, och där har Centerpartiet också lagt många förslag.

Anf. 83 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt för de extra nollorna som kom med – det var inte min mening.

Det är konstigt om man tror att intermittent energi kan ersätta basenergi som faktiskt finns där hela tiden. Vår svenska tunga basindustri kan inte vänta på att det blåser. Vi har fortfarande inte någon lagringsfunktion för detta. Vi har vattenkraft och vi har kärnkraft som gör att vi kan hålla basenergin på en jämn nivå hela tiden. Sedan har vi, som Rickard Nordin faktiskt själv nämnde, stora problem lokalt. Då är min fråga: Ska vi tillåta att industrier behöver stängas och att vi behöver sluta med tillverkning på vissa orter för att vi inte kan få fram energi på grund av att vi driver det här för snabbt och in absurdum och därför inte tillser att systemen håller?

Om man gör en utblick över världen, fru talman, är det precis som Rickard Nordin säger så att Sverige faktiskt har den renaste energin. Det vore synd om vi sumpar möjligheten till jobb och utveckling i Sverige för att vi är imbecilla och inte har energi till våra industrier här utan till dem som är utomlands.

Rickard Nordin önskar att vi ska sammanlänka oss med övriga Europa, och det vore väl jättebra för till exempel Tyskland där de gröna har gått fram väldigt tufft med att fasa ut kärnkraften och man nu använder fossilgas i stället för kärnkraft, vilket är mycket sämre för klimatet. Ska vi exportera till sådana länder och de få tillgång till vår billiga energi har vi en utmaning och en match att gå.

Anf. 84 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att det är många fina ord och ett högt tonläge från Moderaterna, men jag har inte hört en enda lösning nämnas. Möjligtvis har det varit något tal om kärnkraft, men det löser inte problemet i Malmö – om man inte ska bygga ny kärnkraft inne i citykärnan. Det

har jag inte hört något förslag om, men det är den enda slutsats jag kan dra när det gäller vad Moderaterna vill i så fall.

Lotta Olsson talar om lagring. Hon kanske har hört talas om vattenkraftsmagasin. Det är de största energilagren vi har i Sverige. De kan lagra fantastiskt mycket, och de kan också köra mindre när det blåser mycket, solen är framme mycket eller det finns andra mer intermittenta energikällor att använda. Dessutom missar man de poänger som går att göra inne i Malmö, Stockholm, Uppsala, Västerås och de andra städerna förutom att dra mer nät. Det handlar om energieffektivisering – det finns en enorm potential när det gäller att energieffektivisera. Det handlar om användarflexibilitet som gör att man inte måste använda allting precis samtidigt. Det handlar också om mer lokal produktion. Det finns en fantastisk potential i biokraften, som är en annan planerbar kraft. Allt behöver inte köras samtidigt.

Jag hör jättegärna på förslag från Moderaterna om hur man ska lösa de här problemen, men det enda jag har hört hittills är något mummel om kärnkraft, och det löser inte problemen. Jag tar jättegärna en diskussion om vad vi har för lösningar. Jag har nämnt ett antal av dem, men jag hörde inte en enda lösning från Lotta Olsson och Moderaterna. Det tycker jag är det stora problemet, och det är det de i Malmö borde vara oroliga för – inte att vi inte ser problemen, för det gör vi, utan att det inte finns lösningar från Sveriges näst största parti. Det borde man vara orolig för. Och då borde man i stället lyssna på Centerpartiet som har tankar och idéer, vill korta tillståndsprocesserna och se till att man får elen till sig. Det är det som är det viktiga.

Det är kapacitetsproblemen, flaskhalsar i nätet, som det handlar om. Vi får antingen producera mer inom nätet, ha mer nät eller lösa det internt med effektiviseringar. Det är de lösningar som står till buds, inte mer kärnkraft.

Anf. 85 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi Kristdemokrater anser att en trygg och säker energiförsörjning är en viktig motor i Sverige och också avgörande för vår välfärd. Svenska företag, medborgare och konsumenterna ska kunna lita på energiförsörjningen och särskilt elenergin. Det ska finnas långsiktiga spelregler och stabila villkor på energimarknaden, vilket är av stor vikt för svenska jobb och svensk konkurrenskraft.

Betydelsen av leveranssäker och miljövänlig energiförsörjning till konkurrenskraftiga priser är något alla är överens om. Men partierna har olika synsätt på hur detta ska gå till.

Vi kristdemokrater sa redan i höstas att Sveriges elbehov kommer att öka, och det betydligt, om vi ska fortsätta utveckla samhället, minska oljeberoendet och samtidigt klara klimatmålen. Planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett elbehov på minst 200 terawattimmar 2045, vilket är 60 terawattimmar mer än i dag, om alla åtaganden ska kunna uppfyllas. Här behövs alla icke-fossila energislag. Under våren har först Sweco på uppdrag av Svenskt Näringsliv och sedan Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA, och Energiföretagen alla pekat på ett ökat elbehov på 40–50 terawattimmar för att med elektrifiering kunna fasa ut de fossila bränslena.

Fru talman! Med energiöverenskommelsen som utgångspunkt behöver vi nu gå vidare och ta ett gemensamt ansvar för energiförsörjningen och att den fortsatt ska vara en hygienfaktor som den så länge varit i Sverige.

För några veckor sedan röstade Sveriges riksdag igenom Kristdemokraternas förslag att vi ska ta fram ett leveranssäkerhetsmål som beaktar samhällets elbehov och som utgår från elförsörjningens betydelse för Sveriges konkurrenskraft som industrination. Elleveranser i Sverige har under lång tid kännetecknats av en hög elkvalitet och en god driftssäkerhet, men vi ser en ökad effektutmaning när bland annat förnybar elproduktion ansluts till elnäten samtidigt som delar av kärnkraften stängs ned. Konsekvenserna av detta blir att en betydande andel av den stabila elproduktionen försvinner utan att tillräckliga åtgärder har vidtagits för att kunna garantera leveranssäkerheten.

Fru talman! För att detta ska kunna bli verklighet för Sveriges energiförsörjning behöver vi, enligt oss kristdemokrater, fokusera på några utgångspunkter som måste finnas med och hanteras. Vi måste hitta stabila lösningar på hur vi får bukt med klimathoten och hur vi når nettonollutsläpp, inte bara i Sverige utan även i vår omvärld, och därför behöver åtgärder vidtas.

Jag är glad över att vi kan ha konstruktiva samtal inom ramen för energiöverenskommelsen för att just kunna säkra en stabil och leveranssäker elförsörjning. För det första måste vi se till att kolkraften och fossila energislag kommer att elimineras. För det andra behöver Sverige 200 terawattimmar elproduktion i linje med flera studier som jag nämnde tidigare. Dessa visar också att kärnkraften behövs för att klara klimatmålen och elförsörjningen. För det tredje ser vi vindkraftens ökning från 19 terawattimmar i dag till 30–35 terawattimmar 2022. Det ger möjlighet att öka elexporten till 40 terawattimmar per år, vilket i sin tur kan accelerera nedstängningen av fossil el i omvärlden.

Det var fem partier som tog i hand på den långsiktiga energipolitiken för Sverige i juni för tre år sedan. Överenskommelsen blev resultatet av ibland långdragna och svåra förhandlingar och utgör nu en helhet som omfattar både subventioner till förnybart och förutsättningar för långtidsdrift av kärnkraft, även efter år 2040.

Vi kristdemokrater för en energipolitik som levererar på samtliga delar av denna överenskommelse. Vi välkomnar en fortsatt utbyggnad av vind- och solkraft samtidigt som vi värnar om den värdefulla resurs som kärnkraften utgör för klimat och konkurrenskraft.

Jag har dock en frågeställning som dyker upp ganska ofta. Den handlar om myndigheternas tolkning av denna överenskommelse. Den verkar inte alltid stämma med vad som står i överenskommelsen.

Senast i maj lade Energimyndigheten fram fem framtidsscenarier för Sveriges elförsörjning. I samtliga scenarier saknades kärnkraft. I rapporten ser man en ökad elproduktion med enbart 20 terawattimmar, och man pekar på ett starkt beroende av elimport. Rapporten innehåller ganska många om och men och visar att företag i värsta fall kommer att välja att flytta produktionen till länder som har trovärdigare planer.

Denna snedvridning av överenskommelsens innebörd är olycklig och har lett till kritik. Det kan vi också se på alla de företag som håller upp ett varningens finger.

Att försöka göra skrivningen om 100 procent förnybar elproduktion, som alltså enbart är ett uttryck för en viljeyttring bland flera, till det enda målet, och därmed nonchalera kärnkraftens roll, slår negativt mot överenskommelsens legitimitet. Det överenskommelsen ska leverera är ”ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser”. Den ska dessutom säkerställa att Sverige senast år 2045 inte har några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Sedan ska vi uppnå negativa utsläpp.

Eftersom det konkreta reforminnehållet i energiöverenskommelsen nu börjar ta slut har vi tillsammans med Moderaterna presenterat nio konstruktiva punkter för att säkra morgondagens energiförsörjning. Vi vill bland annat undersöka möjliga livtidsförlängande åtgärder av befintlig kärnkraft, stimulera forskning också inom kärnkraftsområdet, ta fram en färdplan för fjärde generationens kärnkraft och genomföra en effektutredning med syfte att stärka det svenska elnätet.

Klimatet är, som många uttrycker det, en ödesfråga för mänskligheten. Här har IPCC talat sitt tydliga språk: det är väldigt bråttom, och alla medel behövs. I de allra flesta scenarier där vi ska nå 1,5-gradersmålet expanderar förnybart och kärnkraft kraftigt. Det har vi tagit till oss.

Fru talman! Fokus bör ligga på hur vi på det bästa och mest effektiva sättet minskar samhällets klimatpåverkan. Ett fossilfritt samhälle kommer att kräva väsentligt mer el och effekt.

Det är tack vare kombinationen av kärnkraft, vattenkraft, biokraft och vindkraft som Sverige är det land inom EU som har lägst klimatutsläpp i sin elproduktion.

Kristdemokraterna värnar målet att Sverige ska ha en hållbar och resurseffektiv energiförsörjning och inga nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären år 2050. Vi behöver därför intensifiera arbetet med klimat- och energifrågorna på såväl nationell som internationell nivå för att kunna nå dessa klimatmål.

Energipolitiken ska möjliggöra för kommande generationer att leva och verka i ett hållbart samhälle. Vi vill se en mångfald av förnybar energi inom industrin, energieffektiviseringar och mer investeringar i långsiktiga och hållbara energislag.

Vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 1 och 16 i betänkandet.

Anf. 86 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag är lite nyfiken, Camilla Brodin. Vem är det som ska betala? Vem ska betala för er politik? Vem ska betala för att Ringhals 1 och 2 ska drivas vidare? Vattenfall säger själva att det är tekniskt och ekonomiskt vansinne. Det är helt orimligt att göra det.

Det här är inte en hemlig komplot. Ringhals 2 har i dag sprickor i sin bottenplatta, vilket gör att man kör på undantag. Man har fått göra ett undantag från säkerhetsreglerna, vilket gör att man får köra – om man stänger ned vid årets slut. Dessutom lever inte Ringhals 1 upp till de krav som finns efter Fukushima.

Det här är gamla saker som byggdes på 70-talet. Det är svårt att hitta reservdelar. Det är också en anledning till att de annars hade fått stängas om bara ett par år. Det är helt orimligt att ta de investeringarna, åtminstone på marknadsmässiga grunder.

Frågan är alltså om vi ska tumma på säkerhetsreglerna – eller vem ska betala? Är det hushållen? Är det skattebetalarna? Eller är det svensk industri som ska betala med mångdubblade elpriser? Vem tar notan för er politik, Camilla Brodin?

Prot. 2018/19:99

4 juni

Energipolitik

Anf. 87 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Frågan gäller vem som ska ta notan för vår politik. Jag skulle egentligen vilja ställa den tillbaka till dig, Rickard Nordin. Vem tar notan för er politik?

Det har ändå gjorts investeringar i Ringhals 1 och 2 och i svensk kärnkraft. Men man vill inte investera i att livstidsförlänga dessa och har inte gjort det grundliga arbetet. Vi kunde häromdagen läsa om Qvists rapport om den tekniska undersökning som har gjorts av Ringhals 1 och 2. Här finns oanade möjligheter. Jag förstår inte vad som gör att man inte vill undersöka det här för att kunna säkra den elproduktion som Ringhals 1 och 2 står för. Man stänger dessutom ned utan att ha ett färdigt alternativ på plats. Jag kan tycka att det är oansvarigt att inte vilja undersöka det.

Det utskottsinitiativ som vi lade fram tillsammans med Moderaterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna om att tillsätta en snabbutredning har tyvärr blivit nedröstat i dag. Vi vill skyndsamt tillsätta en snabbutredning som ska vrida och vända på de tekniska och ekonomiska förutsättningarna och vilket resultat och vilken effekt när det gäller växthusgaser en förtida stängning skulle leda till.

Jag skulle alltså vilja ställa frågan tillbaka.

Anf. 88 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det här handlar inte om vad jag vill. Det handlar om vad marknaden vill. Marknaden säger att det är ekonomiskt och tekniskt vansinne. Men Kristdemokraterna vill ägna sig åt någon sorts politisk planekonomi och säger att de här kraftverken ska drivas vidare. Jag ser att ledamöterna från Vänsterpartiet sitter och skrattar. Det brukar ju vara sådant som kommer från Vänsterpartiet och inte från borgerliga partier.

Jag ska förklara lite. Ja, det finns färdiga alternativ. Det byggs nu vindkraft, på marknadsmässiga villkor, som motsvarar en halv kärnkraftsreaktor om året. Hur kan man säga att det inte finns alternativ? Vi har backup i form av vattenkraft och biokraft. Och sex reaktorer kommer att köras i åtminstone 20 år till, som branschen själv säger. Det finns alternativ.

Vi ser dessutom att några av våra grannländer kommer att ha ett minskat importbehov ganska snart.

Jag är lite nyfiken på hur Kristdemokraterna tänker. Säg att snabbutredningen visar att vi borde göra på ett annat sätt rent politiskt – Vattenfall tycker fortfarande att det är vansinne – har man då tänkt tvinga Vattenfall att göra det här? Det är ett aktiebolag som drivs på just marknadsmässiga villkor. Det är tveksamt om det ens är möjligt enligt aktiebolagslagen att tvinga någon att göra olönsamma investeringar.

Hur har Kristdemokraterna tänkt lösa det här med tanke på EU:s statsstödsregler? Man får ju inte ge stöd till enskilda företag. Hur kommer Kristdemokraterna att lösa det här, även om man skulle gå emot Vattenfall? Hur har ni tänkt att någon ska betala för detta? Någon måste stå för notan.

Det är inte lönsamt på marknadsmässiga villkor. Vem ska subventionera den här kärnkraften? Det är det som är kontentan. Vad jag vill är helt irrelevant. Marknaden stänger det här eftersom det inte är lönsamt.

Hur kan Kristdemokraterna, ett borgerligt parti, gå emot marknadens bästa och marknadens villkor? Det kommer att kosta skattebetalarna miljardbelopp, och det står Camilla Brodin och försvarar. Jag vill jättegärna höra vem som ska betala egentligen.

Anf. 89 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Rickard Nordin frågar vem som ska betala. Om vi tittar på de subventioner som vi ger till solkraft, vindkraft och så vidare kan vi se att vi har lagt ned oerhört många miljarder också i det systemet. Beslutet att lägga ned Ringhals 1 och 2 togs innan effektskatten togs bort. Vi ger inte längre några subventioner till kärnkraften. Någon måste tjäna pengar.

Det senaste året måste Ringhals 1, 2, 3 och 4 ha gått med ungefär 6 miljarder plus. Att göra de investeringarna i ett redan befintligt kärnkraftverk måste vara mer lönsamt än att fortsätta ge subventioner till annan typ av utbyggnad. Ska vi ha en marknadsmässig energiförsörjning kan inte Rickard Nordin stå här och säga att det sker på marknadsmässiga grunder, för det gör det inte i dag. Så länge vi inte har det alternativet kan vi inte fortsätta att blunda för att leveranssäkerheten är av betydelse för svenska företag och för svenska hushåll. Därför står Kristdemokraterna upp för den här politiken.

(Applåder)

Anf. 90 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Svensk energipolitik behöver en ny riktning.

Denna kammares olika partier har om och om igen fått rapporter om effektbrist och uteblivna företagsetableringar. Vi får rapporter om att vi inte klarar att upprätthålla en effektbalans vid årets kallaste dagar. Hela basindustrin är orolig, och det med all rätt, när stabil och klimatsmart kärnkraft skrotas.

Som om inte det vore nog tror jag faktiskt att alla denna kammares representanter är måna om att elektrifiera industrin, hushållen och transportsektorn och se till att Sverige tar ledning i ett klimatarbete som gör att vi står starka för framtiden. För det krävs mer energi. Energipolitiken är en nyckelfaktor för att klara de klimatutmaningar vi ser. Det krävs en ny riktning för svensk energipolitik.

Det är ingen hemlighet att Liberalerna inte står bakom energiöverenskommelsen. Vi varnade tidigt för att man inte valde att göra en seriös konsekvensanalys av målen i överenskommelsen. Vi är därför glada över tillkännagivandet till regeringen om att ta fram ett leveranssäkerhetsmål, som vi i Liberalerna så länge arbetat för och som branschen så länge efterfrågat. Vi ser också att klimatnyttan inte återspeglar kostnaden för energiöverenskommelsen. Med det sagt är Liberalerna en förespråkare för förnybar energi, men då i kombination med stabil och klimatsmart produktion som vattenkraft och framför allt kärnkraft. Det är kombinationen som gör Sverige starkt och som möjliggör att vi tar täten i det klimatarbete som världen kräver.

Fru talman! Låt mig lyfta fram några delar!

Det behövs färre subventioner och mer marknad. Floran av subventioner, stöd och skatteregler behöver enligt min mening ses över, så att förutsättningarna för de fossilfria kraftslagen blir lika. Jag välkomnar all form av utsläppsfri elproduktion men anser att den ska byggas där den behövs och på marknadsmässiga grunder. Jag förordar därför att principen om mer marknad och mindre subventioner tillämpas.

Att ge omfattande subventioner till ny vind- och solkraft, pressa ned elpriserna och därmed tvinga fungerande fossilfri elproduktion att stänga i förtid leder enligt min åsikt till högre systemkostnader och försämrar Sveriges konkurrenskraft gentemot omvärlden. Det är viktigt med mer likvärdiga villkor för koldioxidfria kraftslag, och jag är kritisk till elcertifikatssystemet liksom till de andra former av subventioner till viss elproduktion som kommer med energiöverenskommelsen.

Det europeiska beroendet av rysk gas menar jag leder både till stora klimatutsläpp och till försämrad säkerhet i EU. Ur ett svenskt perspektiv kan vi konstatera att bristande leveranssäkerhet riskerar att leda till stora skador för både industri och hushåll och att det kommer att kosta pengar.

Effektreserven kan komma att behöva användas allt oftare, vilket bland annat betyder att oljekraftverket i Karlshamn behöver startas upp, något som är allt annat än klimatsmart. Dessutom kommer vi att behöva importera mer el, som ofta kommer från tyskt kol eller just rysk gas. Som liberal anser jag därför att Sverige ska arbeta för att Sverige ska tillhöra det europeiska samarbetets kärna och fullt ut finnas där de centrala besluten fattas. Det är därför viktigt att EU:s energiunion utvecklas ytterligare och fokuserar på klimatneutrala energislag som förnybart och kärnkraft, då energiproduktionen är en helt avgörande faktor för klimatarbetet.

Kärnkraften är basen i svensk elproduktion och är viktig inte bara för industrin – som är beroende av en stabil elproduktion årets alla dagar, årets alla timmar och årets alla sekunder – utan också för miljön. Att bromsa utvecklingen är kanske vår tids viktigaste utveckling. Vi vet också att svensk kärnkraft sänker utsläppen i våra grannländer. Kärnkraft är leveranssäker och klimatsmart, och vi menar därför att kärnkraften behövs för klimatets skull, vilket även FN:s klimatpanel uttryckt.

Vi ser med stor oro på Tyskland, som trots enorma och kostsamma satsningar på förnybar energi blivit alltmer beroende av kol och gas när kärnkraften lagts ned. Det är allt annat än klimatsmart. Vi måste behålla kärnkraften och även välkomna att den utvecklas.

Sverige måste även satsa mer långsiktigt på forskning och utveckling kring kärnkraften. Det är också viktigt att Sverige kan behålla och förädla forskningskompetens inom området för att kunna hantera befintliga reaktorer och ha möjlighet att bygga nya men också avveckla äldre reaktorer på ett säkert och ansvarsfullt sätt.

Vi kan också konstatera att om vi stänger ned svensk kärnkraft kommer vi att behöva importera mer el och bli mer beroende av fossil energi. Inom ett antal år kommer runt 30 procent av den svenska kärnkraftskapaciteten att försvinna. Ska vi lyckas lösa klimatutmaningarna krävs det att vi elektrifierar samhället än mer, och ska Sverige fortsätta vara en stark industrialnation med expansioner och nyetableringar krävs det helt enkelt mer energi. Det svenska samhället och framför allt svensk industri behöver långsiktighet och en tryggad leveranssäkerhet.

Om man är mån om svensk industri och har högre ambitioner än att hålla i en energiöverenskommelse bara för sakens skull måste man ta kärnkraftsfrågan på allvar. Liberalerna har i två omgångar lagt fram ett utskottsinitiativ i näringsutskottet. I första omgången förkastades förslaget, men i andra omgången lade vi fram ett utskottsinitiativ om Ringhals 1 och 2 tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna. Det stöddes även av Sverigedemokraterna. Det är glädjande att de slutligen kom fram till samma slutsats som vi.

Nu måste vi tillsätta en snabbutredning för att se vilka möjligheter som finns för vidare drift av Ringhals 1 och 2, för det har skett mycket sedan beslutet om avveckling fattades. Bland annat har elpriset fördubblats och skatter förändrats. Inte minst har vi också ett klimatarbete som vi verkligen måste ta tag i. Jag kan förstå att man för några år sedan såg på detta med andra ögon, men i dagsläget borde man med nya och fräscha ögon se problemet och se möjligheterna med en utredning.

Däremot är det beklagligt att Socialdemokraterna inte stöder detta initiativ. Bara för några veckor sedan skrev svensk basindustri i Dagens industri om att risken för effektbrist är på riktigt och att det krävs krafttag för att säkerställa Sveriges elproduktion, bland annat genom att värna kärnkraften, speciellt Ringhals 1 och 2.

Fru talman! Alla rapporter, alla varningssignaler och oron från svensk industri borde vara ett wake-up call. Svensk energipolitik behöver därför en ny riktning. Det är dags för en energiöverenskommelse 2.0. Vi måste se till att höja ambitionsnivån och utgå från samhällets behov och elförserjningens betydelse för vår konkurrenskraft som industrination. Dessutom är dessa frågor en nyckelfaktor för att klara av de klimatutmaningar som vi ser.

Vi står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 13 och 16.

Anf. 91 PATRIK ENGSTRÖM (S):

Fru talman! I dag debatterar vi näringsutskottets betänkande NU14. I betänkandet behandlas 61 yrkanden från den allmänna motionstiden och 24 reservationer. Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Fru talman! För 150 år sedan började Sverige elektrifieras. Fotogenlampor byttes ut mot glödlampor. Vedspisar byttes ut mot elspisar. Sverige var faktiskt det första land i världen där praktiskt taget alla hushåll elektrifierades.

Nu står vi på tröskeln, på gränsen, till nästa generations elektrifiering. Vi ska ställa om transportsektorn. Vi är redan på väg. Snabbare än de flesta tror kommer personbilsflottan förmodligen att vara eldriven. Vi kommer att se samma utveckling i de delar av industrin som ännu inte har elektrifierats. Vi kan som ett exempel ta den svenska stålproduktionen, som jag själv kommer från. Den är i dag en av våra absolut största utsläppskällor. SSAB, LKAB och Vattenfall har startat ett projekt för att hitta lösningar med vätgasbaserad järnproduktion, vilket kan sänka Sveriges koldioxidutsläpp med 10 procent.

Vi ser cementindustrin, som har tagit fram en vision om att klara cementtillverkning utan koldioxidutsläpp år 2030. Det motsvarar 5 procent av Sveriges totala utsläpp.

Det kommer att leda till konkurrensfördelar som drivs av både elektrifiering och digitalisering. Det minskar utsläppen, och klimatfrågan är den grundläggande drivkraften. Ska vi klara detta behöver vi se till att det finns tillgång på el och att den finns på de platser där den behövs.

Frågan är: Finns det tillräcklig med el? Det korta svaret är ja. Men det är naturligtvis mer komplicerat än så. Just nu produceras 18 482 megawatt, enligt Svenska kraftnät. Den totala förbrukningen är 13 566 megawatt. Det gör att Sverige exporterar 4 917 megawatt.

Vi exporterar 15–20 terawatt om året. Vi har alltså ingen elbrist i Sverige, trots det som debatteras här. Vi exporterar el 51 av 52 veckor per år. När vi importerar el är det framför allt norsk vattenkraftsel. Vi knyter ihop vårt elsystem med andra länders för att vi ska få ett effektivt och användarvänligt system. Alla länder runt om i Europa gör samma sak som vi, nämligen ställer om.

Tack vare att vi har kommit fram här i riksdagen med en energiöverenskommelse har vi sett enorma investeringar i vindenergi i Sverige. Det handlar nu om hela 72 miljarder kronor fram till 2022. Det har gått så bra för svensk vindkraft på land att den nu bär sig helt själv.

Ny vindkraft produceras i Sverige till en kostnad av 30–35 öre per kilowatt. Den som vill jämföra med exempelvis nyproducerad kärnkraft kan titta på Storbritannien. Där garanterar staten 93 öre per kilowatt i 35 år.

Om vi i dag kan producera vindkraft för mindre än halva priset, varför ska vi då välja att subventionera ny kärnkraft som är dubbelt så dyr? Hur många elkonsumenter i Sverige är beredda att dubbla sitt elpris bara för att få ny kärnkraft? Jag tror inte att det är speciellt många.

Med en kostnadskurva för vindkraften som sluttar nedåt är kostnadskurvan för kärnkraften den motsatta. Ser vi internationellt kanske solkurvan är den mest intressanta. Den faller ännu brantare än vindkraftskurvan.

Fru talman! Vad behöver vi då göra? Vi behöver hålla fast vid de mål som vi är överens om. Elproduktionen ska vara 100 procent förnybar år 2040. År 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp. Men då behöver vi ha en konkurrenskraftig fjärrvärme- och kraftvärmesektor för att klara de regionala och lokala kapacitetsutmaningarna.

Vi behöver goda möjligheter att nyttja råvaror från skog och jordbruk för att producera olika biodrivmedel. Vi behöver ta till vara biogasens möjligheter. Jag ser fram emot resultatet av det som Biogasutredningen jobbar med just nu. Det kan fungera som en grund till strategiska överväganden om hur biogasen ska kunna spela en viktigare roll framöver.

Vi behöver en modern vattenkraft där utbyggnaden främst sker genom effekthöjningar i befintliga verk. Samtidigt behövs ett nationellt helhetsperspektiv över åtgärder för att förbättra vattenmiljön och en nationell tillgång på el från vattenkraften.

Vi behöver öka överföringskapaciteten mellan syd och nord. Vi måste göra det enklare att bygga elnät i Sverige. Ledtider på 10–15 år håller inte. Vi behöver producera mer el närmare konsumenterna. Det måste bli enklare och mer lönsamt att investera i förnybar energi för eget bruk med till exempel solceller och solvärme.

Vi behöver öka flexibiliteten och lagringen i nätet så att elnäten blir smartare och kan hjälpa oss att kapa topparna i konsumtionen. Vi behöver fokusera på forskning och utveckling av förnybar energiproduktion. Det är Energimyndigheten som gör de prioriteringar som behövs vid fördelningen av energiforskningsanslaget. Samtidigt kan det vara viktigt att påminna om att det inte finns några hinder mot att medel från andra finansieringskällor används för forskning och utveckling av exempelvis kärnkraft.

Fru talman! När Sverige elektrifierades för 150 år sedan präglades samhället av framtidstro. Nu ska vi göra det igen. Vi har världens bästa förutsättningar för att klara detta. Vi har en bred politisk samsyn, stor tillgång på förnybar energi och en energibransch som ligger i framkant. Men vi kommer att behöva hjälpas åt. Jag är övertygad om att om ett litet land ska klara stora utmaningar krävs det att vi arbetar tillsammans.

(Applåder)

Anf. 92 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Sverige står inför en situation där vi rör oss in mot effektbrist och där vi har brist i överföringskapacitet. Det är någonting som är ett problem över landet men kanske mer ett uppmärksammat fenomen i de lokala elnäten i våra storstadsregioner.

Nu lägger regeringen fram ett förslag om chockhöjda skatter för kraftvärmen. Det ser kortsiktigt ut att förvärra situationen ännu mer. Det förhindrar företagsetableringar och att man kan bygga nya bostadsområden. Man kanske inte kan bygga ut tunnelbanor och så vidare.

Statsrådet Ygeman besökte utskottet, och han diskuterade i en interpellationsdebatt i kammaren just detta. Han lyfte fram att om man skulle se ett problem med de följeffekter som kommer av nedläggningarna borde man kunna ta in andra aspekter än de rent företagsekonomiska. Man kanske då får titta på samhällsekonomi. Man kanske i de av kommuner offentligt ägda bolagen ändå ska besluta sig för att driva verksamheten vidare, men inte på en lika marknadsmässig grund.

I dag i näringsutskottet röstade delvis Socialdemokraterna nej till ett utskottsinitiativ om att just utreda förutsättningarna för att driva Ringhals 1 och 2 vidare. Man skulle kunna tillämpa samma logik där. Det kan finnas samhällsekonomiska incitament för aktiebolaget Sverige att driva anläggningarna vidare som kan skilja sig från de företagsekonomiska.

Nu valde Socialdemokraterna att rösta nej till det. Min fråga och fundering gäller varför Socialdemokraterna inte är intresserade av att få mer fakta på bordet och veta hur saker förhåller sig utan redan innan tackar nej till det.

Anf. 93 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Tack, Mattias Bäckström Johansson, för frågan!

På något sätt känns det märkligt med denna kärnkraftsdebatt som har blossat upp. För mig kan det ibland vara lite svårt att förhålla mig till det. Jag var med på den tiden man gick i plugget och det även då var kärnkraftsdiskussioner. Det var ja, nej och något mitterellanförslag. Man hade olika märken på sig, och så vidare.

Jag trodde att vi var förbi diskussionen om kärnkraft genom energiöverenskommelsen. Nu ska naturligtvis inte Sverigedemokraternas representant känna ansvar för energiöverenskommelsen. Men vi har inte fattat något politiskt beslut om att stänga något kärnkraftverk över huvud taget sedan energiöverenskommelsen, vad jag vet. I debatten låter det som att vi med politiska beslut ska stänga kärnkraftverk om två år, fem år, tio år eller tjugo år. Det finns inte. Vi har en överenskommelse om hur vi ska hantera detta. Ändå försöker Sverigedemokraterna hela tiden få det att låta som att vi ska stänga kärnkraftverk med politiska beslut. Jag tycker att det är olyckligt, och jag tycker att det är en oärlig debatt.

Vi kan inte bortse från problemen med kärnkraft. Som ledamoten själv tog upp har det omöjliga faktiskt hänt tre gånger. Kärnkraften har sina uppenbara brister – ser inte Sverigedemokraterna det?

Anf. 94 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Ja, jag tog upp det, och även med de andra energislagen finns det brister. Man kan dock konstatera att just kärnkraften är det som har lett till minst antal dödsfall per producerad energiekraft. Det är någonting man borde kunna ta in.

Jag tycker att det i sammanhanget finns viss ironi i att regeringens företrädare uppmanar kommunala ägare att driva fossila kraftanläggningar vidare med ingången att man ska beakta samhällsekonomiska aspekter. Men man är själv beredd att lägga ned fossilfria alternativ. Vattenfall ägs ju till fullo av staten. Men jag förstår att man inte är intresserad av att titta närmare på detta, för det kan ju kanske dyka upp en verklighet som man inte känner sig fullt ut bekväm med.

Jag tänkte däremot fråga om en annan sak nu i min sista replik. Det är kopplat till det som ledamoten lyfte i sitt anförande om att landbaserad vindkraft är ett av de mest lönsamma energislagen och att man kan bygga sådan utan några subventioner över huvud taget. Men det förhåller sig så att regeringen trots detta väljer att subventionera det som redan är lönsamt genom elcertifikatssystemet.

Inom elcertifikatssystemet är nästan 75 procent av det som byggs vindkraft. Det blir en rätt märklig ingång när Socialdemokraterna då tycker att vi ska subventionera det som är lönsamt och skicka pengar till det. Vi har ju en avreglerad elmarknad som ska fungera på marknadsmässiga grunder. På vilka andra områden skulle Socialdemokraterna kunna tänka sig att rikta subventioner till de mest lönsamma?

Vi har företag som är lönsamma. Ska vi rikta de största skattesänkningarna till dem – till de företag som har högst lönsamhet? Är det så Socialdemokraterna resonerar i frågan? Ser man inget problem med subventioner riktade till de mest lönsamma kraftslag man tycker sig se?

Anf. 95 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Mattias Bäckström Johansson!

Först och främst: Elcertifikatssystemet har tjänat utbyggnaden av den förnybara elproduktionen väl. Det har gått betydligt bättre än vad vi någonsin vågade hoppas på. Det är väl fantastiskt?

Energimyndigheten har skickat ut ett remissförslag på hur man ser på hur man ska stänga systemet. Det ska vi behandla i Genomförandegruppen för att se hur vi ska hantera frågan framåt.

Ledamoten har inte möjlighet att svara, så jag får ställa en retorisk fråga. Är subventionering av kärnkraft det enda som Sverigedemokraterna kan tycka är en bra politik? Jag inser som sagt att ledamoten inte kan svara, men det känns som att ni alltid landar i detta. Allt annat är dåligt, men när det däremot gäller att subventionera kärnkraften verkar inte Sverigedemokraterna ha några problem alls. Jag tycker att det är tråkigt.

Anf. 96 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag blev väldigt glad när Patrik Engström lyfte ett par saker i sitt anförande. Det var i och för sig flera saker som var bra, men jag tänker på när han lyfte just cementindustrin och att den står för 5 procent av de svenska totala utsläppen. Han sa också: Vi måste se till att det finns tillgång på el och att den finns där den behövs. Jag skulle inte kunna skriva under på detta med större eftertryck.

För bara någon vecka sedan hade vi en debatt här i kammaren. Då hade jag ett replikskifte med Patrik Engströms kollega Monica Haider, som sitter här i bänken. Hon kunde då inte svara på min fråga, för hon hade över huvud taget inte hört dåvarande energiministerns, alltså er partikamrat Ibrahim Baylan, uttalande i valrörelsen om Gotlandskabeln.

Den 5 september kunde vi både höra och läsa att Ibrahim Baylan kunde tänka sig att öppna för en tredje kabel till Gotland just till cementindustrin, just för att man ska ha tillgång till el och just för att den ska finnas när den behövs. Han sa att det var viktigt att inte bara komma med fina utspel i en valrörelse utan att man också måste stå bakom det som sas.

Monica Haider kunde alltså inte svara för ett par veckor sedan. Hur är det med dig, Patrik Engström? Har du lyssnat på vad ministern sa? Och vad tänker Socialdemokraterna egentligen göra?

Pilotområden och annat lullull hjälper inte mot strömavbrotten. Man har haft 13 totalavbrott på Gotland det senaste året. Det finns inte en chans att detta ska kunna täckas av pilotområden och andra fina saker när det gäller att kunna klara av cementindustrin, som Patrik Engström själv lyfte. Det räcker inte för att industrin ska kunna ställa om till mer el och vi ska klara klimatutmaningen.

Så hur blir det? Vad har Socialdemokraterna gjort i frågan? Har det hänt någonting? Kommer regeringen över huvud taget att agera? Kan vi få någon typ av svar? Blir det en tredje Gotlandskabel?

Anf. 97 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Tack, Rickard Nordin, för frågan! Det är som Rickard Nordin säger: I valrörelsen var dåvarande energiministern ute och sa precis det som Rickard Nordin säger. Det är väl bara att konstatera att när behoven finns för en kabel kommer den att byggas.

Elavbrotten i somras skedde på grund av att gammal utrustning byttes ut. Jag vet inte, fru talman, om det heter ställverk nu för tiden, men jag tror det. Man bytte i alla fall ut ett antal komponenter i förbindelsen till Gotland som fungerade betydligt sämre än planerat.

Jag är inte alls lika säker som Rickard Nordin på att den tredje kabeln hade löst dessa elavbrott. Det kanske Rickard Nordin vet, men jag är inte

alls säker på det utifrån de kontakter jag har haft med det företag som levererade den elutrustning som byttes ut.

Prot. 2018/19:99
4 juni

Energipolitik

Anf. 98 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Man höll på att vidta åtgärder på de kablar som finns därför att de är gamla. Om man hade haft en tredje elkabel hade man kunnat köra elen via den i stället. Då hade man kunnat undvika elavbrotten; det är ganska enkelt.

Patrik Engström säger: När behov finns kommer kabeln att byggas. Först och främst är det för sent då. Vi ser hur det ser ut runt om i Malmö, Stockholm, Uppsala och Västerås. Där har man behoven *nu*, och det är tio år för sent att börja bygga kabeln. Om Cementa, eller för den delen annan industri på Gotland, ska klara det här behöver kabeln byggas nu.

Elsystemet på Gotland är fullt. Det är bara på nåder man får bygga en solcellsanläggning på sitt tak. Det är ett fullt system, och det funkar inte utan den tredje kabeln. Gotland kan dessutom hjälpa oss på fastlandet genom att exportera ännu mer förnybar energi – det som vi båda är överens om är bra.

Varför kommer inte kabeln på plats? Man gjorde förarbetena. Man gjorde allting; man har lagt ned miljoner på detta både från Svenska kraftnäts och från Gotlands sida. Sedan, under den förra regeringen, blev det stopp. Nu har ministern uppenbarligen öppnat för detta.

När får vi besked? Kommer det någon kabel? Vill Socialdemokraterna bygga kabeln över huvud taget? Ni säger att den ska byggas när behovet finns. Då är det för sent, för behovet finns *nu*. Det här var nyss. Varför har kabeln i så fall inte byggts nyss, eftersom behovet redan finns?

Anf. 99 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Det Rickard avkräver oss är att vi med politiska beslut ska bestämma när en elkabel ska byggas eller inte byggas. Den ordningen kan man naturligtvis ha. Men vi har faktiskt ett affärsverk som ska hantera denna fråga.

Det är uppenbart att frågan var uppe i valrörelsen, och det är helt klart att Gotlands situation är ansträngd. Jag tar med mig frågan, för jag kan naturligtvis inte stå här och lova att jag ska se till att det byggs en överföringsledning till Gotland inom fem, tre eller två år. Det kan jag inte göra, och det vet Rickard Nordin mycket väl.

Anf. 100 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Jag tror att ledamoten Engström och jag är ganska överens om att mixen av förnybar och fossilfri energi är en bra mix för Sverige.

Under dagens utskottsmöte hade vi ett initiativ vad gäller Ringhals 1 och 2, och jag vill därför ta upp några frågor med ledamoten.

Svenska kraftnäts rapporter visar att balansen mellan tillgång och efterfrågan på el försämras kommande år, bland annat för att Ringhals 1 och 2 ska avvecklas.

De ekonomiska och miljömässiga förutsättningarna har ändrats sedan Vattenfalls avvecklingsbeslut fattades. Energiskatten har tagits bort och elpriset fördubblats, vilket förbättrar lönsamheten. Samtidigt innebär förändringen i EU:s utsläppshandelssystem att nedstängningen av Ringhals 1 och 2 leder till väsentligt högre utsläpp.

Även om vi blundar för klimatutmaningarna, för att det är helt andra förutsättningar och för att det finns en effektbristvarning, har vi en samlad basindustri som har bett om en utredning. Jag kan inte förstå varför Socialdemokraterna inte går med på att snabbutreda och se vad det finns för möjligheter med Ringhals 1 och 2. Det är inget som är hugget i sten om vad som ska göras därefter. Detta skulle jag gärna vilja ha svar på.

Anf. 101 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Arman Teimouri för detta.

Ett statligt energibolag har gjort en egen utredning och kommit fram till att det inte är ekonomiskt försvarbart att fortsätta att köra den gamla kärnkraften. Varför skulle vi ifrågasätta det politiskt? Jag kan inte alls se varför.

Liberalerna har en betydligt liberalare syn på kärnkraften, och kärnkraftens risker är uppenbart ingen fråga för er. Det är märkligt. Som Rickard Nordin sa vill ni köra gamla kärnkraftsanläggningar med sprickor i bottenplattan vidare. Är det framtiden när vi samtidigt har en fantastisk utbyggnad av vindkraften och ett stort överskott av energi? Vi exporterar 51 veckor av 52. Givetvis har vi utmaningar den 52:a veckan, men då har vi möjlighet att importera – framför allt norsk vattenkraftsel, inte kolkraftsel från Tyskland.

Anf. 102 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Det är inte vi som ska bedöma risken. Vi kan konstatera att när Vattenfall tog beslutet var det helt andra ekonomiska och miljömässiga förutsättningar. De har förändrats. Energiskatten har tagits bort och elpriset fördubblats, vilket förbättrar lönsamheten.

Vad gäller klimatutmaningsfrågan: Utifrån detta skulle vi gärna se att man utreder. Givetvis utgår Vattenfall från de förutsättningar som fanns när beslutet togs. Det gör ingenting att vi utreder detta.

Jag undrar fortfarande vad vi säger till basindustrin, som efterfrågar en utredning. De ser med stor oro på att Ringhals 1 och 2 läggs ned eftersom det innebär en fara för deras verksamhet.

Anf. 103 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Tack, Arman, för frågan!

Är det absolut viktigast att det kommer just kärnkraftsel från leverantören eller att det kommer el som fungerar? Den frågan kan man ju ställa sig.

Jag har också träffat basindustrin och hört exakt samma argument. Men även om dessa kärnkraftverk stängs ned står samhället inte still. Som Rickard Nordin sa byggs det ett halvt kärnkraftverk om året i ny vindkraft. Kraften försvinner inte bara för att man stänger ned dessa reaktorer, för det tillkommer ny energi hela tiden.

När vi elektrifierar samhället kommer vi absolut att behöva mer el-energi, men i ett historiskt perspektiv är skillnaden i förbrukning mellan 1990-talet och 2019 inte särskilt stor. Det tyder på att vi i Sverige är bra på energieffektivisering och smarta lösningar för att spara energi.

Anf. 104 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman och kollegor! Låt mig börja med att säga att Rickard Nordin helt klart är min favorit i denna debatt.

Energipolitik, NU14, är temat för dagens debatt. Som framgår står jag bakom det utskottet anför om att riksdagen bör avslå samtliga motionsyrkanden som behandlas i detta betänkande. Jag ska dock uppmärksamma er på och utveckla min syn på vissa energipolitiska frågor.

Vänsterpartiet valde att inte vara med i energiöverenskommelsen, och det fanns flera anledningar till det. Bland annat saknade uppgörelsen slutdatum för kärnkraften, vilket innebar en öppning för att bygga nya kärnkraftsreaktorer. Den innehöll också bedömningar om kärnkraften som gick i direkt motsatt riktning till 100 procent förnybar energiförsörjning.

Kärnkraften är inte bara en osäker energikälla. Den är också dyr och försvårar omställningen till 100 procent förnybar energiproduktion.

Jag menar att det inte kan vara avhängigt inkom på marknaden om nya investeringar i kärnkraft ska göras eller inte. Ska inte medborgarna i Sverige få ha en åsikt om huruvida kärnkraften ska behållas eller inte? Vi hade faktiskt en folkomröstning om detta en gång i tiden. Har alla glömt den? Kärnkraften bör avvecklas eftersom den är både en dyr och riskfylld energikälla och en ändlig resurs.

Fru talman! Energiöverenskommelsen innebar också slopad skatt på termisk effekt och en sänkning av fastighetsskatten på vattenkraft. Notan finansieras av elkonsumenterna genom en höjning av energiskatten. Det anser jag är olyckligt. Jag förstår behoven av investeringar i ny teknik och åtgärder för att öka effekten, men jag menar att det borde finnas bättre sätt att uppnå detta.

Vattenkraften genererar enorma summor, men trots det kommer bara en mycket liten andel av avkastningen kommunerna och regionerna till del. Jag anser därför att en större del av kraftbolagens vinster ska återföras till de regioner där vattenkraften finns.

Jag vill också se en stark vattenkraftsproduktion som kombineras med biologisk mångfald och uppsatta miljömål.

Ett exempel på där man skulle kunna kombinera dessa två intressen är Letsi kraftverk som ägs av Vattenfall och ligger mellan Jokkmokk och Vuollerim. Resultatet av utbyggnaden har blivit Europas längsta torrlagda älvfåra, 17 kilometer. Jag var där i förra veckan.

Här finns möjlighet att med relativt små medel återföra en del av vattenflödet i älven för att på så sätt återskapa fiskbeståndet och biologisk mångfald. Genom att låta ett par procent av det totala flödet gå ovan jord skulle man kunna ge liv åt älvfåran, och flödet skulle kunna passera genom en mindre turbin så att även miljötappet genererade energi. Detta skulle gynna både den biologiska mångfalden och lokalsamhället.

Jag vill se fler miljöåtgärder av den här typen i de större vattenkraftverken, men för det krävs tydliga politiska krav och en aktiv energibransch. Jag anser att den fondlösning som upprättats av de största vattenkraftsägarna är bra men att fler åtgärder till gagn för den yttre miljön borde kunna vidtas.

Fru talman! Sedan systemet med elcertifikat infördes 2003 har utbyggnaden av förnybara energikällor tagit fart. Enligt Energimyndigheten utfärdades 21,8 miljoner elcertifikat i Sverige 2015, och i dag finns omkring

6 700 godkända anläggningar för tilldelning. Elcertifikatssystemet har därmed tjänat Sverige väl när det gäller förnybar produktion. Det har dock på senare tid kommit indikationer på att elcertifikatssystemet har spelat ut sin roll, och jag anser därför att det framöver behövs en översyn av systemet för att se om det kan avslutas.

När det gäller målet om 100 procent förnybar elproduktion till 2040 tycker jag att det är både bra och helt nödvändigt för att Sverige ska ha en chans att hantera de klimatförändringar som redan pågår. Jag menar att arbetet med att nå målen bör fortsätta och att Sverige ska vara ett land som tar ansvar för kommande generationer.

Investeringar i det svenska energisystemet är en viktig och nödvändig del i miljö- och klimatomställningen i Sverige, där fokus ska ligga på de förnybara naturresurserna: sol, vind, vatten och skog.

Sverige har kunskap och teknik inom en rad områden för att kunna agera, och jag vill påminna om att det är mycket dyrare att inte göra något alls än att faktiskt agera. Klimatförändringen är ett faktum som drabbar alla, och satsningar på förnybar elproduktion är därför helt nödvändiga för att nå målet om ett ekologiskt hållbart samhälle.

Fru talman! Dessa och många andra viktiga frågor kommer jag och Vänsterpartiet att återkomma till.

Anf. 105 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Omställningen går snabbt nu. För några veckor sedan stod vi här och pratade om elmarknadsfrågor, och då talade vi mycket om vindkraften. Nu tänkte jag inledningsvis fokusera på solen.

75 procent av all installerad solenergi i världen har installerats bara de senaste fem åren. De senaste tio åren har priset alltså fallit med 90 procent. Detta är en exponentiell och helt spektakulär utveckling. Jag tycker att det blir extra intressant när man ställer sig frågan: Vad var det som satte igång detta? Det började faktiskt med en grön lokalpolitiker i Tyskland, fru talman. Han insåg en viktig sak, och det var att solen är en fantastisk energikälla men att det var en ny teknik som behövde mogna. Han insåg att han helt enkelt fick starta ett system för att garantera priser på solenergi för dem som bodde i hans kommun. Detta uppmärksammades av de nationella politikerna i Tyskland i början av 2000-talet. De märkte att det fungerade och skalade upp det på nationell nivå. Detta var startpunkten för den otroliga utveckling som vi har sett vad gäller solenergin.

Detta visar att satsningar leder till teknikutveckling och att teknikutveckling leder till att priset faller. Detta har nu lett till att sol på många håll och på många marknader är billigare än både fossilt och kärnkraft. Sol konkurrerar alltså ut annan kraftproduktion. Detta innebär att man på många håll nu kan börja ta bort de subventioner som den nya tekniken haft.

Alla prognoser är överträffade. Solen har gått mycket bättre än vad man hade kunnat tänka sig. Samma sak gäller vind, som jag talade om tidigare. Ta bara teknikutvecklingen! De turbiner som nu byggs är mycket mer effektiva än dem som byggdes för bara några år sedan. Det som är spännande med detta är att när ny teknik drivs fram för att producera energi skapar det synergieffekter på den övriga marknaden vad gäller till exempel

sådant som lagring, där vi ser att teknikutvecklingen börjar komma igång nu på samma sätt som solteknikutvecklingen kom igång för tio år sedan.

Allt detta är toppen på alla möjliga sätt, men lika snabbt som det har gått för solen, eller faktiskt betydligt snabbare, svänger det i den politiska högern, framför allt i ytterhögern – tre partier. För några veckor sedan debatterade vi elmarknadsfrågor, och då benämnde jag dem som kraftsocialister, för det är faktiskt vad vi har att göra med här. Via politiskt eller ideologiskt motiverade åtgärder ska produktionen i Sverige styras.

Man har nu koncentrerat sin energipolitik i två huvudspår eller huvudpunkter. Det ena är att man är ganska mycket emot förnybar energi. Det låtsas man inte riktigt om, men åtminstone vissa partier motarbetar att havsvinden ska få det stöd den förtjänar för att den har en dyrare anslutningskostnad. Detta är bara ett exempel. Sedan är man generellt emot de subventioner som vi har haft tidigare. Det var det första spåret.

Det andra spåret är att man i stället med näbbar och klor nu kämpar för att på olika sätt gynna fossil energi och kärnkraft. Det första exemplet är uppenbarligen Ringhals, där man på närmast sovjetiskt manér vill tvinga ett företag att driva produktion av något som inte är lönsamt på något sätt och som företaget aktivt, gång efter gång, har sagt att det inte vill driva vidare.

Sedan vill man nu på olika sätt hitta subventioner av kärnkraft i övrigt, och här är man svaret skyldig om hur detta ska göras. Detta har vi andra fortfarande inte förstått. Antingen kan staten lägga tiotals miljarder kronor i statskassan för att direkt subventionera kraftbolagen, eller också kan en väldigt hög kostnad tas ut av elkonsumenterna. Jag har inte förstått hur, men att man vill subventionera kärnkraft är uppenbart.

Det tredje exemplet, som jag tycker är nästan surrealistiskt, är att man nu kämpar för att behålla subventioner till att elda kol i Sverige. Att nu, 2019, i en situation när vi vet vad klimatkrisen innebär, när det brinner längs knuten på många håll i världen och när Moçambique har utsatts för den värsta stormen någonsin på det södra halvklotet, kämpa för att fortsätta att subventionera eldning med kol i Sverige är surrealistiskt.

I sin jakt på billiga politiska poänger och i sin iver att gå vännerna i industrin till mötes är M och KD, framför allt, villiga att riva upp energiöverenskommelsen. Man sitter och skrattar nu, men det är egentligen väldigt allvarligt, framför allt det här med kolet. Man är alltså villig att riva upp överenskommelsen, som man röstade igenom för bara ett år sedan, trots att man säger att man står bakom långsiktiga styrmedel för industrin och näringslivet.

Fru talman! Det går inte att säga att den omställning som sker nu inte kommer med utmaningar, för det gör den naturligtvis. Alla omställningar och förändringar innebär utmaningar. Framför allt handlar det kanske om hur systemet ska funka framöver, och jag vill nämna tre områden där det är uppenbart att åtgärder behövs.

Det första är allt som rör nät. Det handlar om hur vi ska koppla ihop oss bättre med andra länder, om överföringskapaciteten i nord-sydlig riktning och om nätkapaciteten i städer. Detta har vi debatterat.

Det andra området är lagringens roll eller hur vi ska bära energin på olika sätt. Det handlar om vätgas, om batteridrift och, inte minst, om hur elektrifieringen av transporter ska gå så smidigt som möjligt.

Det sista, som egentligen borde komma först av allt, är energieffektivisering. Här finns en otrolig potential att göra stora saker, inte minst inom industrin men också vad gäller flexibilitet hos hushållen och den automatisering som nu sker på bred front.

Jag ska sammanfatta. Det finns väldigt mycket att göra. Men man ska inte tro att det går att stoppa denna omställning. Den är teknikmässigt och värderingsmässigt i tiden och kommer att ske. Frågan är om man förgäves ska motarbeta den, som många på högerkanten har valt att göra, eller om man ska bejaka den och välkomna den, vilket är det val som jag har gjort.

Anf. 106 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten Lorentz Tovatt lyfter fram ett flertal saker som man kanske skulle vilja diskutera djupare. Men han kom med anklagelser, om jag får kalla det så, eller i alla fall epitetet kraftsocialister – kanske delvis riktat mot oss. Man kan fundera på vem som är mest socialist i detta sammanhang.

Någonstans är det ett faktum när det gäller den elmarknad som vi har i dag att jämte själva marknaden har denna regering, och delvis även tidigare regeringar, fattat beslut om investeringsstöd för vissa av kraftslagen. Det har funnits skattelättnader och nedsättning av energiskatt. Vi har ett elcertifikatssystem och nedsättningar av fastighetsskatt för vissa kraftslag. Vi har planeringsmål som har satts upp tidigare för vindkraft. Vi har havsbaserad vindkraft. Som ledamoten själv uttryckte det ska man inte behöva betala för det som det faktiskt kostar. Men det innebär inte att det blir gratis utan att någon annan får betala för den faktiska kostnaden.

Jag ställde en fråga till Socialdemokraterna tidigare i debatten, om det verkligen är rimligt att subventionera just de kraftslag som man själv upplever är de mest lönsamma. Om man inte diskuterar vad som är billigast eller dyrast utan enbart går på den uppfattning som ledamoten Lorentz Tovatt har lyft fram: Varför vill man subventionera de mest lönsamma kraftslagen? Är det en framkomlig politik också på andra områden att det är just de mest lönsamma företagen som behöver mest subventioner, alltså de som har de högsta inkomsterna, och som behöver ytterligare skattesänkningar? Vilken logik finner Miljöpartiet i detta?

Anf. 107 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Mattias Bäckström Johansson för frågan.

För att det inte ska råda någon förvirring eller bli något missförstånd: Alla kraftslag som någonsin har nått kommersiell genomslagskraft har subventionerats. Det finns inte ett enda kraftslag som inte har subventionerats. Kolet har subventionerats, vattenkraften har subventionerats och kärnkraften har subventionerats, och gör det i mycket stor utsträckning runt om i världen och delvis i Sverige. Fram till i dag har vi subventionerat koleldning i svensk värmesektor. Det är det som vi nu tar bort och som Sverigedemokraterna och flera andra partier är emot.

Nu har jag hört Mattias Bäckström Johansson och andra stå i talarstolen och tala om planeringsmål för kärnkraften och leveranssäkerhetsmål. I andra meningar kan man säga att man vill ha mer marknad. Då tycker jag att man måste gå tillbaka och läsa mer nationalekonomi. Det där går nämligen inte riktigt ihop. Att vilja ha politiskt planerad ekonomi och produktion är inte mer marknad. Det är det verkligen inte.

Jag ska svara mer konkret på Mattias Bäckström Johanssons fråga. Jag är helt transparent med att jag tycker att solkraft och vindkraft har behövt subventioneras. Det råder inget tvivel om det. Som jag sa har alla kraftslag subventionerats i ett tidigt skede. Det som jag påvisade i mitt anförande var just att det gick bra och att tekniken utvecklades. Nu är vi på väg in i en process där dessa tekniker kan börja stå på egna ben.

När det gäller just vindkraften håller vi nu på att avveckla det stora system som stöttar den. Nu kan den stå på egna ben. När det gäller solkraften är man inte riktigt där i fråga om just den svenska marknaden. Men solkraften når fram på kommersiell basis på många andra stora marknader världen över.

Anf. 108 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna har aldrig föreslagit något planeringsmål för kärnkraft. Däremot finns det planeringsmål som har antagits i denna kammare kopplade till vindkraft. Även i dessa avvikelser från en ren avreglerad elmarknad är det mer planekonomiska inslag. Det är det som har präglat energipolitiken, alltså att det finns en stark politisk styrning och koppling när det gäller hur man vill forma den framåt i tid.

Sedan är det mindre relevant för enskilda företag eller hushåll vad en kilowattimme kostar en varm sommardag om det inte finns el att tillgå en kall vinterdag. Det gäller att kunna nå en rimlig systemkostnad över årets alla timmar och kunna se till att det finns möjligheter för företagen att utvecklas, så att man kan ha tillväxt, få nya etableringar och kan bygga nya bostadsområden och inte begränsa sig.

Där måste väl ledamoten ändå inse att det blir ett problem när kapacitetsfaktorn sjunker i kraftsystemet och vi framöver kanske får situationer då vi inte kommer att kunna tillgodose det kraftbehov som finns under årets kalla vinterdagar.

Det var något mer som jag skulle säga med anledning av Lorentz Tovatts inlägg, men jag tappade tråden.

Anf. 109 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Mattias Bäckström Johansson för detta.

Nu nämnde han kraftbehov. Som har sagts tidigare i talarstolen är det lite trixigt. Vad är det man syftar på? Är det kapacitetsbrist i näten i storstäderna? Är det detta som åsyftas? Då löser man det inte genom att vilja subventionera kärnkraften mer. Man kan inte bygga kärnkraftverk i storstaden. Det är alltså olika saker.

Jag tolkar Mattias Bäckström Johansson på det sättet just för att vi i dag har en mycket stor nettoexport av el i Sverige. Vi exporterar otroligt mycket el. Det är naturligtvis mycket positivt att vi gör det. När vi väl importerar el kommer den framför allt från vattenkraften i Norge.

Jag tolkar därför diskussionen om kraftbehovet som att den handlar om kapacitetsbristen i näten i städerna. Då är det andra åtgärder än att subventionera kärnkraft som skulle göra att vi kommer till rätta med denna problematik, inte minst att vi ska bli mer effektiva vid användningen av el och att vi helt enkelt måste bygga ut näten.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 12 juni.)

Prot. 2018/19:99
4 juni
-----

§ 13 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Skrivelse

2018/19:129 Riksrevisionens rapport om säkerhetsarbetet i de statliga centralmuseernas samlingsförvaltning

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till och med *onsdagen den 18 september*.

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 20.28.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 51 (delvis)
och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte.....	1
Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	1
Anf. 2 JESSIKA ROSWALL (M).....	3
Anf. 3 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	3
Anf. 4 JESSIKA ROSWALL (M).....	4
Anf. 5 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	4
Anf. 6 MARTIN KINNUNEN (SD)	4
Anf. 7 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	5
Anf. 8 MARTIN KINNUNEN (SD)	5
Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S).....	6
Anf. 10 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	6
Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	6
Anf. 12 NIELS PAARUP-PETERSEN (C).....	7
Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	7
Anf. 14 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	7
Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	8
Anf. 16 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	8
Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	9
Anf. 18 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	9
Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	9
Anf. 20 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	10
Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	10
Anf. 22 TINA ACKETOFT (L)	10
Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	11
Anf. 24 TINA ACKETOFT (L)	11
Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	11
Anf. 26 MARIA STRÖMKVIST (S)	12
Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	12
Anf. 28 MARIA STRÖMKVIST (S)	12
Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	12
Anf. 30 THOMAS HAMMARBERG (S)	13
Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	13
Anf. 32 THOMAS HAMMARBERG (S)	13
Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S)	13
§ 2 Justering av protokoll.....	14
§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	14
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	14
§ 5 Ärenden för bordläggning.....	14
§ 6 Större frihet att bygga altaner	15
Civilutskottets betänkande 2018/19:CU19	15
Anf. 34 LEIF NYSMED (S).....	15
Anf. 35 LARS BECKMAN (M).....	16
Anf. 36 LEIF NYSMED (S) replik.....	16
Anf. 37 TREDJE VICE TALMANNEN	17
Anf. 38 LARS BECKMAN (M) replik	17
Anf. 39 LEIF NYSMED (S) replik.....	18
Anf. 40 LARS BECKMAN (M) replik	18

(Beslut fattades under § 10.)	18
§ 7 Norden.....	19
Utrikesutskottets betänkande 2018/19:UU14.....	19
Anf. 41 HANS WALLMARK (M)	19
Anf. 42 ANGELIKA BENGTSSON (SD).....	21
Anf. 43 HANS WALLMARK (M) replik.....	22
Anf. 44 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik.....	23
Anf. 45 HANS WALLMARK (M) replik.....	23
Anf. 46 ANGELIKA BENGTSSON (SD) replik.....	24
Anf. 47 OLA JOHANSSON (C).....	24
Anf. 48 ROBERT HALEF (KD).....	26
Anf. 49 PYRY NIEMI (S).....	27
Anf. 50 LORENA DELGADO VARAS (V)	29
Anf. 51 Statsrådet ANN LINDE (S)	31
Anf. 52 HANS WALLMARK (M) replik.....	33
Anf. 53 Statsrådet ANN LINDE (S) replik	33
Anf. 54 HANS WALLMARK (M) replik.....	34
Anf. 55 Statsrådet ANN LINDE (S) replik	34
Anf. 56 CASSANDRA SUNDIN (SD).....	35
Anf. 57 JOAR FORSSELL (L)	36
(Beslut fattades under § 10.)	37
§ 8 Handelspolitik.....	37
Näringsutskottets betänkande 2018/19:NU13	37
Anf. 58 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	37
(forts. § 11).....	39
Ajournering.....	40
Återupptaget sammanträde.....	40
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 28 maj	40
SfU14 Riksrevisionens rapport om förvaltningen av premiepensionssystemet.....	40
MJU15 Ansvar för miljöskador i Sveriges ekonomiska zon	40
UbU20 Ändring av sammansättningen av Skolväsendets överklagandenämnd	40
SkU19 Vissa inkomstskatteändringar	40
SkU20 Höjt tak för RUT-avdrag.....	40
SkU21 Återinförd skattereduktion för gåvor till ideell verksamhet	41
SkU22 Befrielse från koldioxid- och energiskatt och förändrad omräkning av skatt för diesel och bensin	41
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	42
CU19 Större frihet att bygga altaner	42
UU14 Norden	42
§ 11 (forts. från § 8) Handelspolitik (forts. NU13)	43
Anf. 59 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	43
Anf. 60 PER SCHÖLDBERG (C)	45
(forts.).....	47
Ajournering.....	47
Återupptaget sammanträde.....	47

§ 11 (forts.) Handelspolitik (forts. NU13).....	47	Prot. 2018/19:99
Anf. 61 ANN-CHARLOTTE HAMMAR		4 juni
JOHANSSON (M) replik	47	-----
Anf. 62 PER SCHÖLDBERG (C) replik	48	
Anf. 63 ANN-CHARLOTTE HAMMAR		
JOHANSSON (M) replik	48	
Anf. 64 PER SCHÖLDBERG (C) replik	48	
Anf. 65 LORENA DELGADO VARAS (V).....	48	
Anf. 66 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik.....	50	
Anf. 67 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	50	
Anf. 68 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik.....	50	
Anf. 69 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	51	
Anf. 70 CAMILLA BRODIN (KD)	51	
Anf. 71 ARMAN TEIMOURI (L)	53	
Anf. 72 ÅSA ERIKSSON (S).....	54	
Anf. 73 LORENTZ TOVATT (MP)	55	
Anf. 74 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	56	
Anf. 75 LORENTZ TOVATT (MP) replik	57	
Anf. 76 LORENA DELGADO VARAS (V) replik	57	
Anf. 77 LORENTZ TOVATT (MP) replik	57	
(Beslut skulle fattas den 12 juni.)	57	
§ 12 Energipolitik.....	58	
Näringsutskottets betänkande 2018/19:NU14	58	
Anf. 78 LOTTA OLSSON (M)	58	
Anf. 79 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	59	
Anf. 80 RICKARD NORDIN (C)	62	
Anf. 81 LOTTA OLSSON (M) replik.....	64	
Anf. 82 RICKARD NORDIN (C) replik	64	
Anf. 83 LOTTA OLSSON (M) replik.....	65	
Anf. 84 RICKARD NORDIN (C) replik	65	
Anf. 85 CAMILLA BRODIN (KD)	66	
Anf. 86 RICKARD NORDIN (C) replik	68	
Anf. 87 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	69	
Anf. 88 RICKARD NORDIN (C) replik	69	
Anf. 89 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	70	
Anf. 90 ARMAN TEIMOURI (L)	70	
Anf. 91 PATRIK ENGSTRÖM (S).....	72	
Anf. 92 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)		
replik.....	74	
Anf. 93 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	74	
Anf. 94 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)		
replik.....	75	
Anf. 95 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	75	
Anf. 96 RICKARD NORDIN (C) replik	76	
Anf. 97 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	76	
Anf. 98 RICKARD NORDIN (C) replik	77	
Anf. 99 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	77	
Anf. 100 ARMAN TEIMOURI (L) replik	77	
Anf. 101 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	78	
Anf. 102 ARMAN TEIMOURI (L) replik	78	
Anf. 103 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	78	

Prot. 2018/19:99
4 juni

Anf. 104 BIRGER LAHTI (V)	79
Anf. 105 LORENTZ TOVATT (MP)	80
Anf. 106 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	82
Anf. 107 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	82
Anf. 108 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	83
Anf. 109 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	83
(Beslut skulle fattas den 12 juni.).....	83
§ 13 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	84
§ 14 Kammaren åtskildes kl. 20.28.	84